

DZIENNIK



URZĘDOWY

Ministerstwa Poczt i Telegrafów

№ 21

WARSZAWA, DNIA 27 MAJA 1922.

Rok IV.

TREŚĆ: *Ustawy i Rozporządzenia:*

41. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1922 r. o zmianie w ustawach o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. nr. 65, poz. 429, 430, 431 i 436) postanowień, dotyczących podziału na grupy ze względu na stosunki rodzinne.
42. Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dn. 12 maja 1922 r. L. 682/IV w przedmiocie Instrukcji służbowej dla Dyrekcji poczt i telegrafów.
43. Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 17 maja 1922 r. L. 4501/VI w sprawie częściowej zmiany taryfy pocztowej w obrocie z Węgrami.

Zarządzenie:

44. Uruchomienie urzędu pocztowego pod nazwą „Urząd pocztowy Wystawa Wiślaná”.

Okólniki: Poczta lotnicza Warszawa—Wiedeń—Budapeszt. V-te sprostowanie zagranicznej taryfy paczkowej, obowiązującej od 1-go lutego 1922 r. Wykaz zakazanych czasopism. Mylnie kierowanie przesyłek listowych do polskiego urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku. Przewóz tytoniu przez Jugosławię. Nalepki na cele dobroczynne w Czechosłowacji. Wykaz czynnych bezpośrednich połączeń telegraficznych z zagranicą. Wykaz międzynarodowych połączeń telegraficznych czasowo przerwanych, oraz ponownie przywróconych według stanu z dnia 1 maja 1922. Ograniczenia w prywatnym ruchu telegraficznym z zagranicą. — Wycofanie z obiegu niektórych znaczków pocztowych. Zgłaszanie niezrealizowanych książeczek wkładowych Wiedeńskiego Urzędu Pocztowej Kasy Oszczędności. — Wykaz książeczek wkładowych P. K. O., na które wypłaty doraźne są wzbronione.

Działy urzędowe Dyrekcji Poczt i Telegrafów: w Wilnie, Krakowie i Lwowie.

Ustawy i rozporządzenia.

41.

Ustawa z dnia 7 kwietnia 1922 r. o zmianie w ustawach o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429, 430, 431 i 436) postanowień, dotyczących podziału na grupy ze względu na stosunki rodzinne.

Art. 1. Ustęp 4 punkt b art. 5 ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych oraz o uposażeniu wyższych i niższych funkcjonariuszów policji państwowej (Dz.

U. R. P. nr. 65 poz. 429 i 431), ustęp 3 punkt b i ustęp 4 art. 5 ustawy z dn. 13 lipca 1920 r. o uposażeniu pracowników kolei państwowych (Dz. U. R. P. nr. 65 poz. 430) i wreszcie ustęp 4 punkt b art. 10 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. nr. 65 poz. 436), otrzymują brzmienie następujące: „ślubne i uprawnione dzieci, tudzież pasierby do ukończonych lat 18, a o ile uczęszczają do szkół publicznych lub wskutek ułomności fizycznych, umysłowych albo nieuleczalnej choroby nie mogą na swoje utrzymanie zarabiać — do ukończonych lat 24. W wypadkach ułomności fizycznej, umysłowej albo nieuleczalnej choroby, jakoteż w wypadkach, gdy studja przewlekły się ponad wiek 24 lat z powodu służby wojskowej, odbytej na skutek zarządzonej mobilizacji lub uzupełnienia do stanu wojennego, albo z powodu pełnionej w tym czasie służby ochotniczej — władza centralna może w drodze wyjątku, w porozumieniu z Ministrem Skarbu, uwzględnić dzieci w wieku ponad 24 lata z tem, że przedłużony do ukończenia nauk w szkołach publicznych okres czasu wynosić może najwyżej lat 4.“

Art. 2. W wypadkach, gdy studja przewlekły się ponad wiek 24 lat z przyczyn, o których mowa w art. 1, dla zaliczenia do wyższej grupy rodzinnej miarodajną jest chwila wznowienia studjów, chociażby ponowne wstąpienie do szkoły publicznej po ukończeniu 24 lat, względnie ukończenie 24 lat podczas studjów, nastąpiło przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezydentowi Ministrów oraz ministrom, którym powierzono wykonanie wyżej powołanych ustaw.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Marszałek: *Trampczyński*

Prezydent Ministrów: *Antoni Ponikowski*

Minister Skarbu: *Michalski*

Minister Kolei Żelaznych: *J. Marynowski*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Kamiński*

Minister Sprawiedliwości: *Sobolewski*.

42

Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 12 maja 1922 r. L. 682|IV w przedmiocie Instrukcji służbowej dla Dyrekcji poczt i telegrafów.

Na zasadzie § 5 Statutu organizacyjnego Dyrekcji poczt i telegrafów wydaje się następującą Instrukcję dla Dyrekcji poczt i telegrafów:

I.

ZADANIA I WŁAŚCIWOŚĆ DYREKCJI.

Dyrekcje poczt i telegrafów mają obowiązek:

1) stać na straży ścisłego przestrzegania i wykonywania ustaw przepisów i rozporządzeń, dotyczących się poczty, telegrafu i telefonu oraz personelu,

2) czuwać nad przestrzeganiem postanowień i przepisów umów międzynarodowych w sprawach poczty, telegrafu i telefonu i znosić się w tym celu bezpośrednio z zagranicznymi Zarządami poczt o ile osobne przepisy nie przewidują innego sposobu postępowania,

3) czuwać nad dotrzymaniem umów w sprawach pocztowych telegraficznych i telefonicznych zawartych z Zarządami kolei żelaznych, Towarzystwami żeglugi wodnej i napowietrznej, oraz innymi przedsiębiorstwami przewozowymi i z osobami prywatnymi,

4) strzec dochodów i całego ruchomego i nieruchomego majątku pocztowego, telegraficznego i telefonicznego Państwa i czuwać nad należytem stosowaniem obowiązujących taryf,

5) starać się o dobry stan, sprawność i rozwój poczty, telegrafu i telefonu w swoim okręgu,

6) uważać na potrzeby Państwa, władz, urzędów instytucji publicznych i prywatnych oraz ludności w sprawach komunikacji poczt, telegraf. i telef.,

7) dbać o punktualne i sumienne wykonywanie służby, o ścisłe przestrzeganie obowiązków służbowych i dotrzymanie przepisanych lub wyznaczonych terminów,

8) przestrzegać zasad oszczędności i ustalonych dla wydatków norm budżetowych i nie przekraczać wyznaczonych kredytów i etatów,

9) przestrzegać zasad kompetencji w stosunku do władzy przełożonej, władz i urzędów innych gałęzi służby państwowej, do równorzędnych władz pocztowych oraz podwładnych urzędów,

10) wzajemnie wspierać się i udzielać sobie spozstrzeżeń w zakresie służby poczt. telegr. i telef.,

11) w sprawach, które w myśl przepisów lub stosownie do przedmiotu należy załatwiać na podstawie wspólnego porozumienia, zasięgać zdania odnośnej władzy lub udzielać jej swego poglądu, a w razie niemożności dojścia do porozumienia zasięgać decyzji Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

12) Właściwość Dyrekcji poczt i telegrafów w sprawach należących do jej zakresu działania według statutu organizacyjnego rozciąga się na przeprowadzenie przedwstępnych i przygotowawczych czynności; na wydanie zaś ostatecznej decyzji o tyle, o ile niżej przytoczone lub osobne przepisy nie przekazują jej Ministerstwu Poczt i Telegrafów, albo nie postanawiają dokonać jej w porozumieniu z innymi rów-

norzędnymi władzami pocztowymi, władzami innych gałęzi administracji państwowej i innymi instytucjami.

II.

SPRAWY ZASTRZEŻONE MINISTERSTWU.

Ostateczną decyzję zastrzega się Ministerstwu Poczty i Telegrafów:

A. W sprawach ogólnych:

- 1) które należą do zakresu działania Naczelnych władz państwowych lub Sejmu,
- 2) które wymagają odstąpienia od obowiązujących przepisów,
- 3) które należy urządzić jednolicie w całym Państwie,
- 4) które należy rozstrzygać w porozumieniu z innymi Ministerstwami lub Władzami centralnymi,
- 5) w których nie osiągnięto porozumienia z innymi Dyrekcjami poczt i telegrafów lub równorzędnymi władzami innych gałęzi administracji państwowej,
- 6) co do których Ministerstwo zastrzegło sobie wyjątkowo decyzję,
- 7) co do których decyzja byłaby połączona z przekroczeniem przyznanych kredytów lub etatów.

B. W sprawach organizacyjnych,

jeśli chodzi o:

- 1) otwarcie, przeniesienie, rozdzielenie, złączenie i zwinięcie zarządów technicznych, urzędów i agencji i klasyfikacje urzędów i agencji,
- 2) ustalenie nazw urzędów i agencji i ustalenie legend stemplowych,
- 3) ustalenie etatów osobowych Dyrekcji poczt i telegrafów, zarządów technicznych, urzędów i agencji.

C. W sprawach osobowych,

gdy chodzi o:

- 1) ogłoszenie konkursów na wolne posady urzędnicze poczynawszy od VII-go stopnia służbowego w górę,
- 2) mianowanie urzędników poczynawszy od VII-go stopnia służbowego w górę, o ile osobne zarządzenia M. P. i T. nie zastosowują dalszego zastrzeżenia,
- 3) przeniesienie urzędników poczynawszy od VII-go stopnia służbowego w górę, na ich prośbę lub z ważnych przyczyn służbowych,
- 4) delegowanie urzędników poczynawszy od VII stopnia służbowego w górę, na czas ograniczony na inne miejsce służbowe, na czasowe zastępstwo, lub dla czasowego wzmocnienia personelu,

5) zezwolenie na wzajemną zamianę miejsc służbowych urzędnikom poczynawszy od VII stopnia służbowego w górę, urzędnikom zaś niższych stopni służbowych i funkcjonariuszom niższym, jeżeli chodzi o zamianę miejsc służbowych, wyznaczonych przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów,

6) przyjęcie rezygnacji ze służby, zgłoszonej przez funkcjonariuszów, mianowanych przez Ministra lub Naczelnika Państwa,

7) przeniesienie w czasowy lub stały stan spoczynku funkcjonariuszów mianowanych przez Ministra lub Naczelnika Państwa,

8) asygnowanie poborów służbowych, przyznanie i asygnowanie dodatków służbowych, kosztów podróży, djet i innych należności ubocznych, oraz remuneracji i zapomóg dla kierownika Dyrekcji poczt i telegrafów,

9) przyznanie funkcjonariuszom zapomóg lub nagród za szczególną służbę w wysokości przekraczającej kwotę **5.000** mk. w nadzwyczajnych zaś wypadkach **10.000** mk. rocznie dla jednego funkcjonariusza,

10) udzielenie urlopów wypoczynkowych ponad 6 tygodni, urlopów dla poratowania zdrowia na podstawie świadectwa lekarskiego ponad trzy miesiące, urlopów za zrzeczeniem się poborów ponad 6 miesięcy, urlopów poza granice Państwa bez względu na czas trwania, oraz wszelkich urlopów dla kierownika Dyrekcji poczt i telegrafów dłuższych niż 3 dni,

11) wyjątkowe przyznanie wyższego uposażenia emerytalnego od normalnego, wyjątkowe przyznanie uposażenia emerytalnego i pensji wdowich i sierocych osobom, które nie nabyły jeszcze tych praw lub je utraciły i przyznanie darów z łaski,

12) otwarcie szkół i kursów zawodowych.

D. W sprawach gospodarczych, jeżeli:

1) koszt sprawienia nowych sprzętów i przedmiotów inwentarza dla Dyrekcji poczt i telegrafów dla jednego Zarządu techn. lub jednego urzędu przekracza jednorazowo kwotę 100.000 mk.,

2) chodzi o ustalenie ryczałtu gospodarczego lub zaliczki na przybory kancelaryjne, opał, światło, czyszczenie lokali i t. p. dla Dyrekcji,

3) chodzi o sprzedaż niezdatnych do użytku przedmiotów inwentarza, których jednostkowa cena nabycia przekraczała kwotę 100.000 mk.,

4) chodzi o roboty i dostawy urządzeń, przyborów, materiałów i druków (z wyłączeniem przedmiotów wymienionych pod D. punkt 1 niniejszej instrukcji) jednorazowo ponad 200.000 mk.,

5) czynsz najmu lokali urzędowych przekracza kwotę 50.000 mk. rocznie lub termin najmu czasokres 3 lat,

6) chodzi o dostawy i roboty budowlane wartości ponad 200.000 mk. dla Dyrekcji lub jednego urzędu pocztowego, a ponad 100.000 mk. dla jednego Zarządu technicznego w ciągu jednego okresu budżetowego.

Do czasu wydania ogólnych przepisów o sposobie przeprowadzania robót i dostaw państwowych wszelkie dostawy i roboty winny być zasadniczo oddawane w drodze publicznej rozprawy ofertowej. Zaniechanie tej drogi i oddanie dostaw i robót z wolnej ręki lub sposobem gospodarczym należy w sprawozdaniu szczegółowo uzasadnić.

E. W sprawach komunikacyjnych, jeżeli chodzi o:

1) zaprowadzenie nowych, zmianę lub zwijanie już istniejących połączeń pocztowo-kolejowych na liniach magistralnych, jakoteż na liniach bezpośredniej komunikacji z zagranicą,

2) zaprowadzenie, zmianę i zwijanie połączeń drogowych z zagranicą,

3) zaprowadzenie, zmianę i znoszenie odsyłek z zagranicą,

4) ustalenie i zmianę obsady kursów pocztowo-kolejowych,

5) zatwierdzenie ułożonych porządków jazdy personelu ambulanśowego i konwojowego,

6) przyznanie ustalonego w drodze konkursu i przetargu wynagrodzenia za przewóz poczty na traktach i rzekach, przekraczającego w każdym poszczególnym wypadku kwotę oznaczoną w osobnych zarządzeniach, wydawanych przez Ministerstwo,

7) zatwierdzanie wszelkich rachunków Zarządów kolejowych z tytułu przewożu poczty.

F. W sprawach ruchu pocztowego, o ile chodzi:

1) w ruchu zagranicznym o wypłatę odszkodowań za zaginione, obrabowane i uszkodzone przesyłki pocztowe, oraz o ostateczne załatwienie reklamacji i o wypłatę odszkodowań z obrotu przekazowego; w ruchu zaś krajowym, o ile chodzi o wypłatę odszkodowań z obrotu przekazowego i P. K. O. oraz za zaginione, obrabowane i uszkodzone przesyłki pocztowe, jeżeli należność odszkodowania jest wątpliwa, lub przewyższa kwotę 10.000 mk.;

2) o zawarcie w porozumieniu z Prokuratorją Generalną Rzpp. lub jej oddziałem ugód w sprawach spornych, w których przyjęta lub odstąpiona suma przekracza kwotę 50.000 mk. lub spłata długu na rzecz Skarbu Państwa przeciągnie się ponad 2 lata.

G. W sprawach ruchu kasowego i budżetowego, jeżeli chodzi o:

1) zezwolenie na spłatę na rzecz Skarbu Państwa zwrotów służbowych i odszkodowań, przekraczających kwotę 50.000 mk., lub w ratach miesięcznych rozłożonych na dłużej niż 2 lata;

2) umorzenie zwrotów i wierzytelności Skarbu Państwa przekraczających kwotę 10.000 mk., gdy zwrot lub wierzytelność jest nieściągalna nawet w drodze przymusowej egzekucji, lub gdy dłużnik nie jest znany;

3) całkowite lub częściowe darowanie personelowi pocztowemu mimowolnych usterek rachunkowych i taryfowych, zwrotów za uspra-

wiedliwione zgubienie lub uszkodzenie przesyłek pocztowych, przedmiotów inwentarza i materiałów, gdy poszczególne usterki lub zwroty przenoszą kwotę 5.000 mk. w ciągu jednego roku dla jednego rachunkodawcy.

H. W sprawach telegraficzno-telefonicznych, jeśli chodzi o:

1) zatwierdzenie projektów i preliminarzy kosztów budowy nowych linii, stacji telegraficznych i central telefonicznych oraz zatwierdzenie projektów i preliminarzy kosztów z racji robót, spowodowanych przełożeniem, znoszeniem i rekonstrukcją istniejących linii i urzędów telegraficznych i telefonicznych i z racji budowy nowych połączeń abonentowych, jeśli koszt tych robót lub budów przekracza kwotę 500.000 marek;

2) wyrobienie kart wolnej jazdy kolejami (biletów służbowych dla kontrolnych organów pocztowych i technicznych;

3) darowanie personelowi pocztowemu zwrotów za usprawiedliwione zgubienie, przekroczenie lub opóźnienie telegramów, gdy poszczególne zwroty przenoszą 5,000 m. w ciągu jednego roku dla jednego rachunkodawcy.

W powyższych sprawach, zastrzeżonych decyzji Ministerstwa Poczt i Telegrafów (od A do H) Dyrekcje poczt i telegrafów mają przedkładać sprawozdania z umotywowanymi wnioskami.

W wypadkach nagłych mogą Dyrekcje poczt i telegrafów czasowo wydać zarządzenie przekraczające ich zakres działania, muszą jednak równocześnie zwrócić się o zatwierdzenie tego zarządzenia do Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

III.

SPRAWOZDANIA.

Ponadto Dyrekcje poczt i telegrafów mają przedkładać Ministerstwu Poczt i Telegrafów sprawozdania:

1) o każdorazowej nieobecności kierownika Dyrekcji dłuższej niż 1 dzień,

2) z miesięcznymi wykazami zmian personalnych jak: przeniesień, mianowań, podwyższenia płac, zawieszenia w służbie, dochodzeń i kar dyscyplinarnych, zwolnień ze służby oraz wypadków śmierci personelu,

3) o każdorazowej zmianie miejsc służbowych i o każdorazowym przeniesieniu urzędników i funkcjonariuszów niższych do innego okręgu dyrekcyjnego,

4) w sprawach personalnych poczt polowych i telegrafu rezerwowego

5) z wykazami statystycznymi, perjodycznymi i sporadycznymi, jak zmian zaszłych w stanie urzędów, agencji, pośrednictw pocztowych i służby listonoszów wiejskich, linii telegraficznych i telefonicznych,

stacyj telegraficznych, obciążenia linii, znaków wołania, połączeń pocztowych, rodzajów odsyłek i t. p.,

6) z odpisem umowy najmu lokali urzędowych, zawartej we własnym zakresie działania t. j. gdy termin najmu nie przekracza 3 lat lub wysokość czynszu nie przekracza sumy 50,000 mk. rocznie,

7) o każdorazowym wydatku na kapitalny i drobny remont,

8) o samodzielnym wprowadzeniu koniecznych zmian przejściowych w połączeniach pocztowo-kolejowych z powodu nieprzewidzianych przeszkód lub zmian w komunikacji kolejowej swego okręgu,

9) o rabunkowych napadach na urzędy, agencje i pośrednictwa pocztowe, na jazdy pocztowe i posłańców, o kradzieżach, obrabowaniach i zaginięciu całych odsyłek lub poszczególnych przesyłek pocztowych wartości ponad 10,000 mk., tudzież o wszelkich innych nadzwyczajnych wydarzeniach, zagrażających bezpieczeństwu lub zatakowaniu ruchu pocztowo-telegraficznego, w danym razie nawet telegraficznie lub telefonicznie,

10) z preliminarzem budżetowym dochodów i wydatków etatowych w okręgu Dyrekcji poczt i telegrafów, ułożonym według schematu, paragrafów i pozycji budżetowych, wraz ze szczegółowym uzasadnieniem poszczególnych pozycji i o dodatkowe kredyty,

11) z przepisaniem zamknięciami rachunkowymi,

12) o zarządzonej wykonaniu w wypadkach niecierpiących zwłoki bez względu na wysokość kosztów odbudowy lub robót rekonstrukcyjnych na zniszczonych wskutek klęsk żywiołowych liniach telegraficznych i telefonicznych.

IV.

ZAŁATWIENIA WSPÓLNE Z INNEMI WŁADZAMI RÓWNORZĘDNymi I INSTYTUCJAMI.

Do spraw, które Dyrekcje poczt i telegrafów winny załatwiać w wspólnym porozumieniu z innymi władzami i instytucjami należą:

1) zezwolenie na wzajemną zamianę miejsc służbowych i na przeniesienie na prośbę, urzędnikom do VIII-go stopnia służbowego włącznie i funkcjonariuszom niższemu, do innego okręgu dyrekcyjnego, w porozumieniu z właściwą Dyrekcją poczt i telegrafów,

2) wymiar i asygnata pensji emerytalnych, wdowich i sierocych oraz pozgonnego, w porozumieniu z równorzędną władzą skarbową,

3) staranie się o zniżki kolejowe dla personelu okręgu dyrekcyjnego, o lokale pocztowe na stacjach kolejowych oraz o dostawę wagonów pocztowych i kolejowych, tudzież o czyszczenie, oświetlanie i ogrzewanie tych ostatnich, a ponadto współudział w układaniu rozkładów jazdy na kolejach żelaznych, w porozumieniu z Zarządami kolejowymi,

4) opracowanie projektów i kosztorysów na nowe budowle i kapitalne remonty w porozumieniu z Dyrekcją Okręgową Robót Publicznych, względnie z Dyrekcją Kolei Państwowych,

5) przydzielenie dla celów pocztowych telegraf. i telef. lokali w budynkach państwowych w porozumieniu z Dyrekcją Okręgową Robót Publicznych,

6) staranie się o lokale pocztowe w portach wodnych oraz stacjach automobilowych i lotniczych w porozumieniu z odnośnymi zarządami,

7) sporządzanie kontraktów o najem lokali urzędowych w porozumieniu z oddziałem Prokuratorji Generalnej Rzpltej,

8) interwencja u właściwych zarządów i czynników o dobry stan i bezpieczeństwo dróg pocztowych, oraz o bezpieczeństwo odsyłek i przesyłek pocztowych,

9) zabezpieczenie roszczeń Skarbu Państwa na majątku dłużnika lub winowajcy wyrządzonej szkody, wytaczanie procesów cywilnych o zwrot szkody oraz zawieranie umów jakoteż ugód w sprawach spornych do kwoty 25,000 mk. w porozumieniu z Oddziałem Prokuratorji Generalnej Rzpltej,

10) zastępstwo interesów poczty, telegrafu i telefonu wobec sądów karnych i ustanawianie zastępców Skarbu w sprawach, których w myśl obowiązujących przepisów Prokuratorja Generalna nie zastępuje instytucji pocztowej i telegraficznej, w porozumieniu z sądami lub Oddziałem Prokuratorji Generalnej Rzpltej,

11) wszelkie zarządzenia co do połączeń pocztowych, wymiany i rodzaju odsyłek między urzędami własnego i sąsiedniego okręgu dyrekcyjnego w porozumieniu z właściwą Dyrekcją poczt i telegrafów,

12) w wypadkach nagłych wydawanie poleceń służbowych urzędom i funkcjonariuszom pocztowym, telegraficznym i telefonicznym innych okręgów dyrekcyjnych z równoczesnem zawiadomieniem właściwej Dyrekcji poczt i telegrafów o każdym takim zarządzeniu lub poleceniu.

V.

KOMPETENCJE I SKŁAD RADY DYREKCYJNEJ.

Zdania Rady Dyrekcyjnej należy zasięgać, gdy chodzi o:

1) mianowanie urzędników do VIII-go stopnia służbowego włącznie i wszystkich niższych funkcjonariuszów bez względu na stopień służbowy i przy ścisłem zastosowaniu obowiązujących przepisów kwalifikacyjnych,

2) przedstawienie Ministerstwu Poczt i Telegrafów wniosków na nominację urzędników poczynawszy od VII stopnia służbowego w górę,

3) przeniesienie urzędników na inne miejsce służbowe z ważnych przyczyn służbowych,

4) przyznanie urzędnikom i funkcjonariuszom niższym zapomóg oraz nagród za szczególną pracę, z wyjątkiem w wypadkach nagłych jak śmierć, choroba i t. p.,

5) przedstawienie Ministerstwu Poczty i Telegrafów wniosków na wyjątkowe wyższe uposażenie emerytalne od normalnego, na przyznanie uposażenia emerytalnego i pensji wdowich i sierocych osobom, które nie nabyły jeszcze praw do normalnych pensji lub zaopatrzeń lub je utraciły i na przyznanie darów z łaski,

6) zestawienie i uzasadnienie preliminarza budżetowego dochodów i wydatków etatowych w okręgu Dyrekcji poczty i telegrafów,

7) projekty zarządzeń natury organizacyjnej, projekty zmian przepisów, projekty przesłane przez Ministerstwo do oświadczenia się.

8) Do rady Dyrekcyjnej wchodzi:

a) naczelnicy wydziałów lub ich zastępcy i kierownik oddziału sprawy sesji przedłożonej, jako wotanci,

b) przewodniczący lub zastępca przewodniczącego zarządu koła okręgowego związku i delegat związku urzędników pocztowych z akademickiem wykształceniem, w charakterze opiniodawczym.

Jeśli delegatem związku jest naczelnik wydziału lub kierownik oddziału sprawy sesji przedłożonej jest on zarazem wotantem;

c) referent sprawy, jako wnioskodawca.

Jeśli referentem sprawy jest naczelnik wydziału lub kierownik oddziału jest on zarazem wotantem.

9) Kierownik Dyrekcji zwołuje Radę Dyrekcyjną w razie zachodzącej potrzeby i przewodniczy obradom. Przewodniczący w głosowaniu udziału nie bierze, a jedynie w razie równości głosów oddaje głos rozstrzygający,

10) Obrady w Radzie Dyrekcyjnej są dopuszczalne w obecności przewodniczącego i przynajmniej czterech członków wotantów.

Delegaci związków jako opiniodawcy nie uczestniczą w głosowaniu.

11) Uchwały Rady Dyrekcyjnej mają charakter doradczy dla Kierownika Dyrekcji.

12) Z posiedzenia Rady Dyrekcyjnej należy spisać protokół wraz z wynikiem głosowania.

Protokół podpisują obecni na posiedzeniu członkowie Rady wotanci, delegaci związków, przewodniczący, wnioskodawca i protokolant.

VI.

POSTANOWIENIA FORMALNE.

1) Pisma Dyrekcji poczty i telegrafów przeznaczone dla władz i urzędów, należy układać w sposób zwięzły i jasny, sprawozdania zaś i wnioski do Ministerstwa Poczty i Telegrafów ponadto w sposób wyczerpujący przedmiot sprawy i szczegółowo uzasadniający zajęte w sprawie stanowisko.

Sprawy należy załatwiać bezzwłocznie celowo i merytorycznie. Załatwienia pozorne oraz korespondencja informacyjna między wydziałami i oddziałami, a zwłaszcza oddziałami, wchodzącymi w skład tego samego wydziału jest niedopuszczalna, chyba że w danym wypadku chodzi o wydanie kompetentnej opinji.

2) Aprobaty Prezesa wzgl. Kierownika Dyrekcji wymagają wszystkie:

- a) sprawozdania do Ministerstwa Poczt i Telegrafów,
- b) nominacje i wszystkie dekrety osobowe,
- c) ugody, umowy, kontrakty, skargi cywilne i doniesienia karne,
- d) sprawy przydzielone statutem organizacyjnym Sekretarjatowi prezydjalnemu,
- e) sprawy, których aprobatę Prezes Dyrekcji wzgl. Kierownik Dyrekcji sobie zastrzeże.

3) Aprobata wszelkich innych spraw należy do Naczelników wydziałów, którzy winni pewne poszczególne sprawy, z uwagi na ich wielką ważność, poddać aprobacie Prezesa Dyrekcji.

4) Regulamin domowy Dyrekcji poczt i telegrafów postanawia, które sprawy i w jakim stadjum można powierzyć aprobacie Kierowników oddziałów.

5) Podpis czystopisów należy do aprobantów danych spraw.

6) Forma podpisu Naczelników wydziałów i Kierowników oddziałów ma wskazywać, że położono podpis w imieniu Dyrekcji za Prezesa.— Podpis winien więc opiewać następująco: za Prezesa

X. Y.

Naczelnik Wydziału.

7) Orzeczenia i decyzje, od których służy stronie prawo odwołania do Ministerstwa Poczt i Telegrafów mają zawierać przedstawienie stanu faktycznego, powody i przepisy, na których oparto rozstrzygnięcie, a ponadto pouczenie, w jakim terminie i do której władzy należy wnieść pismo odwoławcze.

8) Odwołanie od orzeczeń i decyzji Dyrekcji poczt i telegrafów, o ile niema dla spraw danego rodzaju przepisanego terminu odwołania, należy aż do wydania powszechnie obowiązujących przepisów o postępowaniu przed władzami administracyjnemi, wnosić w ciągu 4 tygodni, licząc od dnia następnego po dniu doręczenia tych pism, zawsze do tej Dyrekcji poczt i telegrafów, która wydała orzeczenie lub decyzję.

9) Dzień nadania pisma odwoławczego na pocztę jest równoznaczny z dniem oddania go do dziennika podawczego Dyrekcji poczt i telegrafów.

10) Szczegółowe postanowienia o toku służby i sposobie załatwiania spraw w Dyrekcji poczt i telegrafów zawiera regulamin domowy wydany przez Prezesa Dyrekcji i zatwierdzony przez Ministerstwo poczt i telegrafów.

VII.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje wszystkie Dyrekcje poczt i telegrafów.

Równocześnie traci moc obowiązującą tymczasowa instrukcja służbowa dla Dyrekcji poczt i telegrafów ogłoszona w Dz. U. M. P. i T. nr. 4/1919 i uzupełnienie do tej instrukcji ogłoszone w Dz. U. M. P. i T. nr. 10/1919 oraz wszelkie inne rozporządzenia i przepisy sprzeczne z postanowieniami tego rozporządzenia.

Minister: *Stesłowicz* w. r.

43.

Rozporządzenie Ministra Poczty i Telegrafów z dnia 17 maja 1922 r. L. 4501/VI w sprawie częściowej zmiany taryfy pocztowej w obrocie z Węgrami.

Na mocy art. 10 ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu (Dz. P. P. P. nr. 44, poz. 310) zarządza się, co następuje:

§ 1. Od dnia 1 czerwca 1922 r. zaprowadza się w obrocie z Węgrami niższą stawkę niektórych opłat pocztowych a mianowicie:

a) Listy zwykłe:

do wagi 20 gramów	40 mk.
za każde dalsze 20 gramów	25 „

b) Kartki pocztowe: 25 mk.

c) Druki wypukłe dla ociemniałych:

za każde 500 gramów	1 mk.
-------------------------------	-------

d) Czasopisma mogą być wysyłane za opłatą według przepisów wewnętrznych.

e) Paczki zwykłe:

do wagi 1 kg	90 centymów w złocie
ponad 1 kg. do 5 kg.	120 „ „ „
„ 5 „ „ 10 „	240 „ „ „
„ 10 „ „ 15 „	360 „ „ „
„ 15 „ „ 20 „	480 „ „ „

f) Paczki ochronne:

do wagi 1 kg.	135 centymów w złocie
ponad 1 kg. do 5 kg.	180 „ „ „
„ 5 „ „ 10 „	360 „ „ „
„ 10 „ „ 15 „	540 „ „ „
„ 15 „ „ 20 „	720 „ „ „

§ 2. Opłaty za paczki wyrażone w centymach złotych pobierane są według każdorazowo obowiązującego ekwiwalentu marki polskiej do franka złotego.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Minister: *Stesłowicz w. r.*

Postanowienia szczegółowe do Rozporządzenia w sprawie częściowej zmiany taryfy pocztowej w obrocie z Węgrami.

1. Zniżki taryfowe w obrocie z Węgrami wprowadzone zostały na podstawie specjalnej umowy zawartej z węgierskim zarządem pocztowym.

2. Opłaty listowe pobierane są na Węgrzech według następujących stawek:

Listy:

do wagi 20 gr.	4.50 kor. węg.
za każde dalsze 20 gr.	3.— " "

Kartki pocztowe: 3.— " "

Druki zwykłe:

za każde 50 gr.	1.— " "
-------------------------	---------

Druki dla ociemniałych:

do 100 gr.	—20 kor. węg.
" 1 kg.	—50 " "
" 2 "	1.— " "
" 3 "	1.50 " "

Papiery handlowe:

za każde 50 gr.	1.— kor. węg.
najmniej	6.— " "

Próbki towarów:

za każde 50 gr.	1.— kor. węg.
najmniej	2.50 " "

Należytość za polecenie: . . . 6.— " "

Zwrotne poświadczenie odbioru:

a) przy nadaniu	6.— kor. węg.
b) po nadaniu	12.— " "

Należytość ekspresowa: . . . 12.— " "

Za przesyłki nieopłacone lub niedostatecznie opłacone należy pobierać dopłatę w podwójnej wysokości brakujących należytości, licząc 1 koronę węgierską po 8 mk 33 fen. a 1 filler po 8 1/3 fen. (najmniej jednak 30 marek).

3. Opłaty pocztowe za czasopisma pobierane są na Węgrzech w gotówce. Uwidacznianie pobrania opłaty specjalną uwagą (w Polsce „Należytość pocztowa opłacona ryczałtowo”) nie jest na Węgrzech przepisane.

Wobec tego nie należy usterkować czasopism, które będą nadchodziły z Węgier bez znaczków pocztowych i bez jakiegokolwiek uwagi, odnoszącej się do uiszczenia opłaty.

Pocztowe urzędy węgierskie i polskie winny w myśl ogólnych przepisów dbać o to, ażeby czasopisma, za które nie została uiszczona opłata nie były wogóle wysyłane.

4. Ogłoszoną w Dz. Urz. M. P. i T. nr. 16 z 1922 r. zagraniczną taryfę listową należy uzupełnić jak następuje:

		wpisać po
str. 259	pod 1) Listy zwykłe:	„Czechosłowacji” — „i Węgier“
„ 260	„ 2) Kartki pocztowe:	„ — „i Węgier“
„ 260	„ 3) Druki i czasopisma	„Czechosłowacją” — „i Węgrami“
„ 260	„ 4) Druki dla ociemniałych	„Czechosłowacji” — „i Węgier“

5. Zmiany w taryfie paczkowej wynikły z powodu zniesienia opłat w obrocie z Węgrami, dopuszczenia paczek do wagi 20 kg. oraz przywrócenia bezpośredniego połączenia Węgier z Czechosłowacją, przez co odpada dotychczasowe pośrednictwo Austrii, zawarte są w V. Sprostowaniu zagranicznej taryfy paczkowej.

L. 4501 z 17 maja 1922 r.

Zarządzenie.

44.

**Uruchomienie
urzędu pocztowego
pod nazwą „Urząd
pocztowy Wysta-
wa Wiśłana“.**

Na czas trwania wystawy ruchomej na Wiśle, urządzonej na okręcie pływającym z Krakowa do Gdańska od dnia 11/VI do 8/IX 1922, którego miejsca postoju i czas postoju podaje się niżej, otwiera się na tym okręcie w dn. 11 czerwca b. r. urząd pocztowy pod nazwą „Wystawa Wiśłana“. Urząd ten będzie czynny we wszystkich działach służby nadawczej i oddawczej, oraz pocztowej kasy oszczędności i jest przeznaczony wyłącznie dla służby zainteresowanych uczestników wystawy.

Połączenie z ogólną siecią pocztową urząd nowo - otwarty będzie utrzymywał za pośrednictwem urzędów pocztowych, znajdujących się w miejscach postoju wystawy.

Kraków	11/VI — 15/VI
Opatowiec	16/VI — 17/VI
Korczyn	18/VI — 19/VI
Szczucin k. Tarnowa	20/VI — 21/VI
Tarnobrzeg	22/VI — 23/VI
Sandomierz	24/VI — 25/VI
Zawichost	26/VI — 27/VI
Annopol	28/VI — 28/VI
Józefów n. Wisłą	29/VI — 30/VI

Solec n. Wisłą	1/VII — 1/VII
Kazimierz n. Wisłą	2/VII — 3/VII
Puławy	4/VII — 6/VII
Dęblin	7/VII — 8/VII
Kozienice	9/VII — 10/VII
Magnuszew	11/VII — 11/VII
Góra Kalwarja	12/VII — 13/VII
Warszawa	14/VII — 17/VII
Nowy Dwór k. Modlina	18/VII — 19/VII
Czerwińsk	20/VII — 20/VII
Wyszogród	21/VII — 22/VII
Płock	23/VII — 26/VII
Dobrzyń n. Wisłą	27/VII — 27/VII
Włocławek	28/VII — 30/VII
Nieszawa	31/VII — 31/VII
Ciechocinek	1/VIII — 3/VIII
Toruń	4/VIII — 7/VIII
Solec k. Torunia	7/VIII — 9/VIII
Bydgoszcz	10/VIII — 13/VIII
Chelmno	14/VIII — 16/VIII
Swiecie n. Wisłą	17/VIII — 19/VIII
Grudziądz	20/VIII — 23/VIII
Nowe	24/VIII — 26/VIII
Gniew	27/VIII — 29/VIII
Tczew	30/VIII — 2/IX
Gdańsk	3/IX — 8/IX

Wymianę przesyłek pocztowych z powyższymi urzędami pocztowymi będzie uskutečnił w oznaczonych wyżej terminach woźny urzędu pocztowego „Wystawa Wiślana“.

Celem właściwego skierowywania przesyłek pocztowych pod adresem uczestników wystawy, poleca się tak stałym, jakoteż ruchomym urzędom, aby przesyłki adresowane do tego urzędu skierowywały odpowiednio do wyżej podanych terminów postoju do odnośnych urzędów pocztowych, znajdujących się w miejscach postoju urzędu pocztowego „Wystawa Wiślana“. Urzędy te mają robić osobne odsyłki dla urzędu „Wystawa Wiślana“ i przygotować na czas do wydania.

O ile urzędy pocztowe, wyżej wymienione otrzymają przesyłki do uczestników wystawy po odpłynięciu urzędu pocztowego „Wystawa Wiślana“ należy przesyłki te dosyłać bezzwłocznie do następnego, względnie dalszego miejsca postoju urzędu wspomnianego — zależnie od czasu trwania transportu przesyłki dosłanej i postoju w pewnej miejscowości.

L. 1120/IV z 11 maja 1922.

Okólniki.

Poczta lotnicza Warszawa—Wiedeń—Budapeszt.

Z dniem 15 maja b.r. uruchomiono pocztową komunikację lotniczą między Warszawą—Wiedniem i Budapesztem w związku z istniejącą już komunikacją na przestrzeni Warszawa—Praga.

Odloty z Warszawy odbywają się na razie trzy razy tygodniowo a mianowicie w poniedziałki, środy i piątki, zaś przyloty do Warszawy we wtorki, czwartki i soboty.

Odsyłki listowe nadchodzą do Wiednia w dzień odlotu z Warszawy o godz. 16, zaś do Budapesztu dnia następnego o godz. 17 m. 45.

Oplaty dodatkowe za przewóz przesyłek listowych, wyrażone we frankach francuskich, są następujące:

	do 20 gr.	od 20 do 100 gr.	ponad 100 gr. do 2 kg. za każde 100 gr. lub część tychże
Warszawa—Wiedeń. . .	0.80	1.35	0.55
Warszawa—Budapeszt .	1.10	1.95	0.85

Co do sposobu przyjmowania i odprawiania przesyłek względnie odsyłek do Wiednia i Budapesztu obowiązuje rozporządzenie Ministerstwa z dnia 14 kwietnia 1921 r. L. 1154/1546/V — Dz. Urz. nr. 20/21 — oraz okólnik Ministerstwa L. 1208/VI z 13 lutego b. r. — D. U. M. P. i T. nr. 8/1922.

L. 4205/VI z 9 maja 1922.

V. Sprostowanie zagranicznej taryfy paczkowej, obowiązującej od 1 lutego 1922 r.

(Załącznik do Dz. Urz. M. P. T. nr. 4 z 1922 r.)

Strona	№	K R A J	Kolum- na	Zmiany i uzupełnienia
4—5	2	Austria . . .	5	„1.40” zmienić na „1.60” „1.70” „ „ „1.90” „2.90” „ „ „3.10”
			6	„1.95” „ „ „2.15” „2.40” „ „ „2.60” „4.20” „ „ „4.40”
			13	„1.10” „ „ „1.30” „1.20” „ „ „1.40” „1.30” „ „ „1.50” „2.00” „ „ „2.20”
			14	„2.10” „ „ „2.30” „1.50” „ „ „1.70”

Strona	№	K R A J	Kolum- na	Zmiany i uzupełnienia
				1.65" „ „ 1.85"
				„1.80 „ „ „2.00"
				2.85" „ „ „3.05"
				„3.00 „ „ „3.20"
6—7	6	Bułgarja . . .	7	wpisać „1000"
			15	„ „20"
36—37	52	Węgry	3	skreślić „Austria"
			5	„1.40" zmienić na „-.90"
				„1.90" „ „ „1.20"
				„3 50" „ „ „2.40"
			6	„2.10" „ „ „1.35"
				„2.85" „ „ „1.80"
				„5.25" „ „ „3 60"
			8	„1" „ „ „2"
			13	„1.10" „ „ „-.60"
				1.40" „ „ „-.80"
				„1.50" „ „ „1.00"
				2.60" „ „ „1.60"
				„2.70" „ „ „1.80"
			14	„1.65" „ „ „-.90"
				2.10" „ „ „1.20"
				„2 25" „ „ „1.50"
				3.90" „ „ „2.40"
				„4.05" „ „ „2.70"
			15	„15" „ „ „10"
			4	wpisać „15"
				„ „20"
			5	„ „3.60"
				„ „4.80"
			6	„ „5.40"
				„ „7.20"
			13	„ „2 40"
				„ „3.20"
			14	„ „3.60"
				„ „4.80"

W szczegółowych zarządzeniach do taryfy paczkowej należy na stronie 2 uskutecznić następujące zmiany:

pod 1. lit. d) zmienić „25 mk." na „50 mk."

„ 1. „ e) „ „50 mk" „ „100 mk."

„ 1. wpisać nowy punkt: „f) Za zawiadomienie o niedoręczalności nadawca uiszcza 100 mk."

pod 2. wpisać po „z Czechosłowacją" — „i z Węgrami"

„ 2. „ „ „w Czechosłowacji" — „i na Węgrzech"

W zagranicznej taryfie paczkowej natychmiast odręcznie poprawić
L. 4574/VI z 15 maja 1922.

Wykaz zakazanych czasopism.

(Patrz Dz. Urz. M. P. i T. nr. 18 z r. 1922).

Na mocy rozporządzenia powołanych władz zakazany jest przywóz do Rzeczypospolitej Polskiej, rozszerzanie w kraju i przewóz zagranicę następujących czasopism i broszur:

№ po- rząd- kowy	NAZWA CZASOPISMA	Miejsce i kraj wydania	Język czasopisma
212	„Na czym boci sprawiedli- wist?” (broszura) (napisał B. L. Karpiński)	N.-York 1920 r.	ukraiński
213	„Katowanie więźniów poli- tycznych w Polsce. Pogrom we Wronkach, tortury na kresach” (broszura)	Warszawa 1921 r.	polski
214	„Z pola walki opowiadanie żołnierskie” (broszura) napi- sał J. Leński	Detroit 1921 r.	„
215	„Dokumenty ukraińsko- ho mученіctwa pid Polszeju”	Wiedeń	ukraiński
216	„Polska kolonizacja schi- dnoj Haliczyny”	„	„
217	„Niechaj żywie niezale- żna Halicka derżawa”	„	„
218	„Ekonomiczni ocnowy halickoj derżawno- sty”	„	„
219	„Ukraińska szkoła pid polskom jiermom w sch. Haliczyny”	Wiedeń 1921	„
220	„Ukraińska delegacja schidnoj Haliczyny w Rizi” (broszu- ra), wydana przez „Ukra- iński prapor.”	Wiedeń	„
221	„Statut komunistycznoho in- ternacjonahu” (broszura)	N.-York 1921	„
222	„Robitniczi pisni z radianskoj Ukraini” (broszura)	„	„
223	„Polnische Greuelthaten in Ost- galizien” (broszura, wyd. Ukrainischer Presedienst)	Berlin 1919	niemiecki

broszury wydane przez
„Ukraiński prapor.”

№ po- rząd- kowy	NAZWA CZASOPISMA	Miejsce i kraj wydania	Język czasopisma
224	„Kalendar ukraińskoho narodnoho sojuza na rik zwyczajnyj 1922“ (brozura)	Jersey City N. J.	ukraiński
225	„Karpatorusskij kalendar Łemko na 1922 god“ (brozura, wyd. przez D. Wisłockiego)	Użgorod	„
226	„Monatschrift“ (czasopismo)	N.-York	żydowski
227	„Vorwärts“ (czasopismo)	Reichenberg Rep. Cz. Śl.	niemiecki
228	„Proletarische Kind“ (miesięcznik)	Berlin	„
229	„Jahrbuch für Arbeiterkinder“ (brozura, wyd. „Junge Gerade“)	„	„

L. 2380/V z 9 maja 1922.

Mylne kierowanie przesyłek listowych do polskiego urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku.

W Dzienniku Urzędowym nr. 13 z r. 1922 str. 223, ogłoszone zostało rozporządzenie Ministerstwa Poczty i Telegrafów z 11 stycznia b. r. nr. 3405/IV w sprawie zmiany nazwy urzędu Ekspedycji Pocztowej Gdańsk — Nowyport na „Polski urząd pocztowy nr. 1 w Gdańsku“ oraz podania zakresu działania tegoż urzędu.

Pomimo tego obwieszczenia nadchodzą do polskiego urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku fałszywie liczne przesyłki listowe, przeznaczone dla gdańskiego urzędu pocztowego nr. 1 (Postamt Danzig 1), a na odwrót nadchodzą do „Postamt Danzig 1“ mylnie listy przeznaczone dla polskiego urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku.

Powodem fałszywego kierowania jest, że urzędy:

- 1) niewłaściwie adresują listy,
- 2) nie znają zakresu działania polskiego urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku.

Wobec tego zawiadamia się ponownie, że nazwa obecnie jedyne go na obszarze W. M. Gdańska istniejącego polskiego urzędu pocztowego brzmi „Polski Urząd pocztowy nr. 1 w Gdańsku“. Polski Urząd pocztowy nr. 1 w Gdańsku jest tylko urzędem wymiany w ruchu paczkowym z zagranicą zamorską (obecnie tylko z Ameryką i Anglią) do Polski, natomiast nie należy do jego zakresu działania służba nadawcza lub oddawcza.

Wobec tego należy kierować do polskiego Urzędu pocztowego nr. 1 w Gdańsku wyłącznie tylko pisma i reklamacje, dotyczące paczek amerykańskich i angielskich i pisma dotyczące czynności z tym ruchem paczkowym związanych.

Pozatem zauważa się, że nazwa urzędowa gdańskiego urzędu pocztowego nr. 1 brzmi „Postamt Danzig 1“.

Używanie przy kierowaniu pism do tegoż urzędu napisów jak „Urząd pocztowy Gdańsk 1“, „Urząd pocztowy Danzig 1“ i t. d. jest zgoła niedopuszczalne.

Używanie napisu „Postamt Danzig 1“ nie narusza w niczem kwestji języka, w jakim należy wystosowywać pisma do tegoż urzędu.

Do powyższego zarządzenia należy się ściśle zastosować pod rygorem kar porządkowych.

L. 1053/IV z 9 maja 1922.

Przewóz tytoniu przez Jugosławję.

Zarząd pocztowy Jugosławji zawiadamia, że przewóz tytoniu przez terytorjum jugosłowiańskie został znowu dozwolony.

Wobec tego uchyla się tut. okólnik z 23 lutego 1922 r. L. 1597/VI, Dz. Urz. M. P. i T. nr. 10 z 1922, str. 148 dotyczący zakazu przewozu tytoniu przez Jugosławję.

L. 4178/VI z 9 maja 1922 r..

Nalepki na cele dobroczynne w Czechosłowacji.

Związek czechosłowackich legionistów wydał specjalne nalepki, sprzedawane na korzyść ludności rosyjskiej dotkniętej głodem.

Nalepki te, na których nie jest podana żadna wartość, odróżniają się formą i kolorem od znaczków pocztowych.

Czechosłowacki Zarząd pocztowy dozwolił w obrocie wewnętrznym naklejanie tych nalepek na przedniej stronie przesyłek listowych.

W razie wyjątkowego nadejścia do Polski nie należy takich przesyłek usterkować.

Zauważa się jednakowoż, że zasadniczo nalepki na cele dobroczynne winny być w obrocie zagranicznym naklejane na odwrotnej stronie przesyłek listowych.

L. 3322/VI z 9 maja 1922 r..

Wykaz czynnych bezpośrednich połączeń telegraficznych z zagranicą.

Dnia 13 kwietnia b. r. zaprowadzono bezpośrednie połączenie telegraficzne Kraków — Berno w miejsce dawnego połączenia Kraków — Przerów.

Wykaz czynnych bezpośrednich połączeń telegraficznych z polską częścią Górnego Śląska oraz z zagranicą (Dz. Urz. M. P. i T. nr. 12, z 1922 r. str. 176) należy odpowiednio poprawić.

L. 1669/IX z 8 maja 1922.

W Y K A Z

międzynarodowych połączeń telegraficznych czasowo przerwanych, oraz ponownie przywróconych w-g stanu z dn. 1 maja 1922 r.

Nazwa połączeń	D a t a		U w a g i
	Przerwy	Przywrócenia	
I. Połączenia przerwane.			
Kable: Lattaquie-Palura (Cypr)	24.5.1910		W czasie przerw kierowane są telegramy do miejsc przeznaczenia drogami okrężnymi, drogą radio, pocztą, okrętami lub innymi okazjami.
Scalanuova-Samos	20.4.1912		
Marmaritz-Rhodes	20.4.1912		
Komunikacja Turcji z Mytyleną	27.11.1912		
Kable: Jamaïque-Colon	9.6.1913		
Cap. St. Jacques-Pontaniak	7.12.1913		
Linje Kompanji Indo- Europejskiej między Emden i Berlinem	31.7.1914		
Komunikacja między Berlinem z jednej strony, a Petersburgiem i Teheranem z drugiej	5.8.1914		
Detto między Turcją i Rosją	31.10.1914		
Droga El-Arich	3.11.1914		
Droga Faø	5.11.1914		
Komunikacja między Djedda a Souakim	7.11.1914		
Kabel Tanger-Cadix	8.12.1915		
Droga Hanekin	28.2.1916		
Kabel Cayenne-Salinas	12.6.1917		
„ Saigon-Tourane	19.10.1919		
Komunikacja Bułgarji z Rosją	„ „ „		
„ „ z Turcją	„ „ „		
„ Rumunji z Rosją	29.5.1920		
Kabel Trinidad-Demerara	29.7.1920		
Komunikacja z Haines i Skagway	21.10.19 0		
Kabel Konstantynopol-Odessa	7.1.1921		
Komunikacja Pekin-Kiachta	19.2.1921		
Kable: Paramaribo-Cayenne	3.4.1922		
Bathurst-Bissao	6.4.1922		
Komunikacja Irkutsk-Pekin via Heilampo	27.4.1922		
II. Połączenia przywrócone.			
Kabel Hongkong-Macao	10.4.1922	15.4.1922	
„ Tanger-Gibraltar	12.4.1922	„ „ „	

Ograniczenia w prywatnym ruchu telegraficznym z zagranicą.

Wobec zniesienia z dn. 1 maja b. r. cenzury korespondencji telegraficznej zagranicznej należy skreślić ustęp pierwszy i drugi w rubryce „inne ograniczenia“ okólnika tut. L. 802/IX z dnia 8 marca b. r. (Dz. Urz. M. P. i T. nr. 12 str. 175 z 1922 r.), ponieważ mowę szyfrową i umówioną obecnie dopuszcza się w obrocie pomiędzy wszystkimi urzędami Rzeczypospolitej Polskiej, a całą zagranicą z wyjątkiem tych państw, które pod tym względem zastrzegły sobie wyjątki.

Telegramy w mowie umówionej mogą być redagowane według słowników zatwierdzonych przez Międzynarodową Komisję, jak również i według słowników prywatnych.

Urzędowi pocztowo-telegraficznemu przysługuje jednak prawo zażądać, by nadawca przedstawił odnośny słownik celem sprawdzenia, czy telegram taki rzeczywiście został zredagowany według tego słownika. Od przedstawienia słowników są ci nadawcy telegramów w Warszawie i Łodzi zwolnieni, którzy w urzędach telegraficznych tych miast złożyli na skutek tut. specjalnego zarządzenia po trzy egzemplarze używanych przez siebie słowników wyrazów umówionych.

L. 1659/IX z 13 maja 1922.

Wycofanie z obiegu niektórych znaczków pocztowych.

Z dniem 15 czerwca 1922 r. zostają wycofane z obiegu następujące znaczki pocztowe:

1) wszystkie wartości znaczków t. zw. [wystawowych, to znaczy znaczków wartości fenigowych: 5, 10, 15, 25 i 50 z nadrukiem „1-sza polska wystawa marek“;

2) wszystkie znaczki pocztowe t. zw. sejmowe, wartości fenigowych: 10, 15, 20, 25 i 50 i markę 1;

3) wszystkie wartości znaczków z nadrukiem „Levant“ z 1919 r. wartości fenig. 3, 5, 10, 15, 20, 25 i 50, a także markowych: 1, 1½, 2, 2 i pół i 5;

4) wszystkie wartości znaczków halerczowych i koronowych, a mianowicie: 3 h., 5, 10, 15, 20, 25 i 50; 1 kor. 1½, 2, 2½ i 5;

5) wszystkie wartości znaczków dopłaty koloru czerwonego wartości fenigowych: 2, 4, 5, 10, 20, 30, 50, 100 i 500;

6) wszystkie wartości znaczków urzędowych wartości fenigowych: 3, 5, 10, 15, 25, 50, 100, 150, 200, 300 i 600;

7) wszystkie znaczki dopłaty, nadruk na znaczkach Polskiej Komisji Likwidacyjnej, a mianowicie:

6 mk. na 15 halerczowych

6 „ „ 25 „

20 „ „ 10 „

20 „ „ 50 „

35 „ „ 70 „

L. 1868/XII z 13 maja 1922.

Zgłaszanie niezrealizowanych książeczek wkładowych Wiedeńskiego Urzędu Pocztowej Kasy Oszczędności.

Dyrekcja Pocztowej Kasy Oszczędności ogłasza co następuje:

Wszyszywa się wszystkich posiadaczy, dotychczas niezrealizowanych książeczek wkładowych Wiedeńskiego Urzędu Pocztowej Kasy Oszczędności, aby w terminie do 31 lipca 1922 r. przesłali posiadane książeczki, wraz z formalnym wypowiedzeniem całkowitej sumy wkładów, do Pocztowej Kasy Oszczędności w Warszawie, celem ostatecznego ich zlikwidowania.

Nadmienia się, że po upływie powyższego terminu uzyskanie wypłaty będzie możliwe jedynie w Urzędzie Pocztowej Kasy Oszczędności w Wiedniu.

Zgłaszać należy także książeczki zagubione, lub zniszczone, gdyż te, po przeprowadzeniu postępowania amortyzacyjnego, mogą być również zrealizowane.

Warszawa, maj 1922,
Pocztowa Kasa Oszczędności w Warszawie
Plac Napoleona nr. 10.

Urzędy i agencje pocztowe w Małopolsce i na Śląsku Cieszyńskim podadzą powyższe ogłoszenie do publicznej wiadomości, wywieszając je na widocznym miejscu w lokalu urzędowym.

L. 987/III z 13 maja 1922.

Wykaz książeczek wkładowych Poczt. Kasy Oszczędn. na które wypłaty doraźne są wzbronione.

N książ.	Miejsce wystawienia	Dzień wystawie- nia	Nazwisko i imię	Kwota		UWAGI
				mk.	f.	
6647	P. K. O.	21/4 22	Zadrozynski Zygmunt	5000	—	ks. zagub.
66205	Turek	19/1 20	Madowiec Dawid	3500	63	" "
73779	Bilcze Złote	4/2 21	Sochacki Kirylo	217	05	" spalona
85357	Bierzanów	2/1 21	Krzemień Józef	5062	48	" "
95281	Łyse	21/4 22	Rehan Wanda	162	50	" "
103830	P. K. O.	21/4 22	Kołatek Szymon	153744	78	" skradz.
109949	"	21/6 20	Mańkowski Michał	10454	50	" zaginęła
124608	"	17/10 21	Halecki Józef	3006000	—	" "

Dział urzędowy Dyrekcji Poczt i Tel. w Wilnie.

TREŚĆ: Zguba legitymacji.

Zguba legitymacji.

Dnia 28 kwietnia 1922 r. funkcjonariusz poczt. Stanisław Baran zgubił legitymację ambulansową wraz z tymczasową legitymacją osobistą.

Dokumenty te unieważnia się. Legitymującego się powyższymi dokumentami należy oddać władzy bezpieczeństwa, a legitymację odebrać i przesłać do Dyrekcji Poczt i Telegr. w Wilnie. Baranowi wydano duplikat legitymacji. L. 19080/22/II/3 z 10 maja 1922.

Dział urzędowy Dyrekcji Poczt i Tel. w Krakowie.

TREŚĆ: Zguba legitymacji. Wiadomości osobowe. Część nieurzędowa:
Składki na Skarb Narodowy.

Zguba legitymacji służbowej.

Halina Torbe, ofic. poczt. z Krakowa 1. zgubiła legitymację służbową nr. 307 wystawioną dnia 7/X 1920 przez Dyrekcję poczt i telegrafów w Krakowie.

Legitymującego się powyższym dokumentem należy oddać władzy bezpieczeństwa, legitymację odebrać i przesłać Dyrekcji poczt i telegrafów w Krakowie.

L. B. Pr./31492 z dnia 1 maja 1922.

Wiadomości osobowe.

Mianowanie:

Malecki Józef, rewizorem telegrafu z uposażeniem XI stop. służbowego z miejscem stacjonowania w Nowo-Radomsku.

L. I/32901 z dnia 2 maja 1922.

Przeniesienia:

Jeżówna Marta, asyst. poczt. z Zabkowic do Krakowa I.

Obtzał Leopold, praktykant pocztowy z Oświęcimia I do Zabkowic.

L. I. 29583 z dnia 23 kwietnia 1922.

Dowśilasówna Olga, praktykantka pocztowa z Krakowa do Szczakowy.

L. 9372/I. z dnia 18 kwietnia 1922.

Praktykanci pocztowi *Kowalczewski Bolesław* z Miechowa do Kaziemierzy Wielkiej.

Wawer Eugenjusz z Wolbromia do Grodzca Będzińskiego.

L. I/29321 z 25 kwietnia 1922.

Woltyński Józef, oficjał pocztowy z Kalwarji Zebrzydowskiej 2 do Krakowa 2.

L. I/30517 z dnia 2/V 1922.

Syguda Józef, urzędnik X st. służb. z Kłobucka do Częstochowy.

L. I/30755 z dnia 2/V 1922.

Przeniesienie w stan spoczynku:

Czyńska Ludmiła, st. oficjał pocztowy II klasy w Porąbce uszewskiej.

L. 28653/I z dnia 2 maja 1922.

Rezygnacje:

Cześnikiewicz Józef, praktykant pocztowy w Krakowie 2.

L. I/28832 z 21 kwietnia 1922.

Taborska Marja, asystent pocztowy w Andrychowie.

L. I/30479 z 26 kwietnia 1922.

Szeliga Eleonora, asystent pocztowy w Cieszynie.

L. I/29843 z 25 kwietnia 1922.

Torbus Edward, prowizoryczny woźny pocztowy w Strzemieszyczach.

L. I/30108 z 25 kwietnia 1922.

Zwolnienie:

Twaróg Feliks, praktykant pocztowy w Trzebini 1.

L. I/29464 z 26 kwietnia 1922.

Wypowiedzenie służby:

Wypowiedziano służbę *Lorenzowi Tadeuszowi*, prowizorycznemu woźnemu pocztowemu w Krakowie 2.

L. I/31912 z 29 kwietnia 1922.

Wydalenia.

Wydalono *Mazanka Wincentego* st. oficjała pocztowego z Krakowa 2.

L. 28043/I z 28 kwietnia 1922.

Scott Wojciech, woźny pocztowy z Krakowa 2 został skazany wyrokiem Sądu okręgowego karnego w Krakowie z dnia 28-go lutego 1922 za zbrodnię kradzieży, popełnionej przez ograbienie listu poleconego na 4 lata ciężkiego więzienia, a następnie dekretem Dyrekcji poczt i telegrafów z dnia 22/IV 1922. L. 28834/I wydany ze służby przy Zakładzie pocztowym.

L. I/28834, z dnia 24/IV 1922.

Część nieurzędowa.

Składki na Skarb Narodowy.

Hofmanowa Aniela, starszy oficjał pocztowy ze Szczawnicy, złożyła na Skarb Narodowy kwotę 1072 Mkp. tj. 2^o/_o poborów służbowych za miesiąc marzec i kwiecień.

(L. B. pr./30023, z 25 kwietnia 1922).

Dział urzędowy Dyrekcji Poczt i Tel. we Lwowie.

TREŚĆ: Zaległości telefoniczne władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych. Należyte obliczanie opłat za telefoniczne rozmowy międzymiastowe. Zguba legitymacji. Odwołanie konkursu. Wiadomości osobowe. Konkursy.

Zaległości telefoniczne władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Wobec znacznych zaległości władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych z tytułu abonamentu i należności za rozmowy międzymiastowe, wzywa się urzędy w myśl reskryptu Ministerstwa Poczt i Telegrafów z 11 b. m. L. 903/IX, by odnośnie władze

i urzędy (Starostwa Komendy Policji Państwowej) bezzwłocznie ponagliły pisemnie o wyrównanie zaległych dotychczas z powyższego tytułu kwot najpóźniej do 1 lipca b. r. a to pod rygorem bezzwłódnego wyłączenia stacji w razie niedotrzymania tego terminu.

W najbliższym czasie poda tut. Oddział rachunkowości telefonicznej poszczególnym urządcom do wiadomości, jakie kwoty zaiegają z tytułu abonamentu odnośnych stacji, przy czym dołączy czeka P. K. O. celem przekazania zainkasowanych kwot.

Ściągnięte zaległe należitości za rozmowy międzymiastowe zaliczą urzędy bieżąco w rachunkach przychodu i rozchodu z ruchu telefonicznego w sposób przepisany.

Stacje w mowie będących władz i urzędów, które do dnia 30 czerwca b. r. nie wyrównają zaległych kwot, należy z dniem 1 lipca b. r. bezwarunkowo wyłączyć od korzystania z komunikacji telefonicznej.

L. 42,109/IX z 5 maja 1922.

Należyte obliczanie opłat za telefoniczne rozmowy międzymiastowe.

W ostatnim czasie zwróciło się tu kilka urzędów z przedstawieniem, iż postanowienia §§ 25—29 Taryfy telefonicznej (Dzien. Urzęd. Min. P- i T. nr. 39/1921, wzgl. nr. 13/1922), normujące opłaty za rozmowy międzymiastowe, nasuwają im ważne wątpliwości co do pobierania względnie zaliczania należitości za osobliwe świadczenia przy uskutecznianiu połączeń dla zgłoszonych rozmów, skutkiem czego nie wszystkie urzędy postępują jednolicie.

Celem zapobieżenia mylnej i niezgodnej z całokształtem przepisów interpretacji powołanych postanowień podaje się niniejszem następujące wyjaśnienia:

1). Należitości ustalone w § 25 Taryfy dotyczą rozmów zgłoszonych ze stacji abonentowej do przeprowadzenia ze stacją abonentową odległej centrali, gdy zgłaszający rozmowę nie wymienia nazwiska osoby, z którą chce mówić.

Jeśli przeto abonent stacji nr. 1 centrali A zgłasza rozmowę z abonentem stacji nr. 2 centrali B, nie wymieniając przytem nazwiska osoby, z którą ma zamiar mówić, to wówczas obciąża się abonenta stacji nr. 1 tylko kwotą odpowiadającą odnośnym stawkom taryfowym za jednostki rozmów (marek 75, 150, 300, 450 i t. d.) stosownie do czasu trwania rozmowy.

2). W § 26 Taryfy jest mowa o zamawianiu rozmów przez stację abonentową do przeprowadzenia ze stacją abonentową odległej centrali, przyczem jednak zamawiający imiennie wymienia osobę, z którą pragnie mówić.

Centrala przyjmująca takie zamówienie rozmowy, zgłasza je przeciwległej centrali równocześnie z żądaniem połączenia z odnośną stacją abonentową i za tę osobliwą czynność unormowaną jest opłata, równająca się 1/5 części taksy za 3 minutową rozmowę w danej relacji.

Jeśli więc abonent stacji nr. 1 centrali A zgłasza rozmowę ze stacją nr. 2 centrali B i przytem zaznacza, iż zamierza mówić z osobą X. lub Y., którą po nazwisku wymienia, (np. z prokurystą X. Y., gdy dana stacja pomieszczona jest w banku, firmie handlowej i t. p. lub z samym abonentem X. Y., bratem W. Z. abonenta i t. p. stacji pomieszczonej w prywatnem mieszkaniu) to wówczas obciąża się abonenta stacji nr. 1

należytością za to wezwanie odnośnej osoby w wysokości 1/5 części taksy przypadającej za 3 minutową rozmowę w danej relacji, oraz kwotą, odpowiadającą stawkom taryfowym § 25 za właściwą rozmowę między abonentami stosownie do czasu jej trwania.

3) W dalszym ciągu postanowień § 26 ustalone są należitości za wezwania osób nie będących abonentami stacji telefonicznych do publicznej mównicy odległej centrali.

Należitość za takie wezwanie składa się z 1/5 części taksy przypadającej za 3 minutową rozmowę w danej relacji oraz z opłaty posłańczej taryfą unormowanej (obecnie 30 Mk.).

Gdy przeto abonent stacji nr. 1 centrali A zgłasza rozmowę z osobą zamieszkałą w siedzibie centrali B, lecz nie będącą uczestnikiem sieci telefonicznej (przyczem wzywający winien podać dokładny adres wezwanego) to takiego abonenta obciąża się wspomnianą należytością za wezwanie i za posłańca, zaś takse za samą rozmowę według § 25 Taryfy, przypisuje się abonentowi po jej przeprowadzeniu.

Jeśli jednak sama rozmowa nie przyszła do skutku, z powodu niestawienia się wzywającego lub wezwanego w oznaczonym terminie, to rozmowę uważa się za cofniętą, a abonenta obciąża się kwotą równającą się 1/5 części taksy za 3 minutową rozmowę w danej relacji.

W tym wypadku obciążenie abonenta składa się z kwot za wezwanie za posłańca i za cofnięcie.

4) Analogicznie należy postępować przy obliczaniu należitości za rozmowy międzymiastowe przeprowadzone z publicznych mównic, co unormowane jest w §§ 28 i 29 Taryfy.

Rozumie się samo przez się, iż należitości za rozmowy z publicznych mównic muszą być uiszczane gotówką, w przeciwieństwie do stacji abonentowych, którym kredytuje się odnośne kwoty do końca miesiąca.

Za rozmowę przeprowadzoną z publicznej mównicy centrali A z abonentem stacji nr. 2 centrali B bez poprzedniego wymienienia przez wzywającego nazwiska osoby wołanej, pobiera się tylko należitość według § 25 Taryfy.

Skoro jednak wzywający wymienia nazwisko osoby, z którą w powyższej stacji nr. 2 pragnie mówić, to już należy pobrać od niego 1/5 część kwoty przypadającej za 3 minutową rozmowę w danej relacji oraz takse za samą rozmowę według § 25 Taryfy.

Z publicznej mównicy centrali A można też wzywać na rozmowę do publicznej mównicy centrali B osoby, nie będące uczestnikami sieci telefonicznej.

W tym wypadku pobiera centrala A od wzywającego wspomniane należitości za wezwanie, posłańca i samą rozmowę.

Jeśli wezwany nie stawiał się do rozmowy w oznaczonym terminie, to wzywającemu zwraca się 4/5 części uiszczonej należitości za samą rozmowę, zatrzymując 1/5 część z tytułu opłaty za zamówienie.

Jeżeli jednak rozmowa nie doszła do skutku z winy Zarządu telefonów, to wzywającemu zwraca się całą należitość za rozmowę.

Wzywa się urzędy, by w myśl powyższych wyjaśnień pouczyły podległy personel telefoniczny i czuwały nad wykonaniem przepisu, tudzież nad odpowiednim prowadzeniem rachunków telefonicznych. Co do tych ostatnich, to przypomina się jeszcze urzędom obowiązek notowania przy odnośnych pozycjach w rubr. „uwaga“ rachunku przychodu

i rozchodu z ruchu telefonicznego, tytułu pobrania należności za osobliwe świadczenia (wezwanie, posłaniec) względnie zwrotów poszczególnych kwot (cofnięcie, błąd techniczny i t. p.), przyczem pozycje wydatku mają być udokumentowane potwierdzeniami odbioru percypientów.

L. 47.097/IX z 13 maja 1922 r..

Zguba legitymacji.

Asyst. poczt. Stefania Witteczek ze Stanisławowa zgubiła legitymację kolejową nr. 549, wystawioną dnia 18 listopada 1920 r. i prolongedowaną na rok 1921 i 1922, przez Dyрекcję Poczt i Telegrafów we Lwowie. Legitymującego się powyższym dokumentem należy oddać władzy bezpieczeństwa, a legitymację odebrać i zwrócić Lwowskiej Dyrekcji Poczt i Telegrafów.

L. 47225/IIa z 10 maja 1922.

Odwołanie konkursu.

Konkurs na posadę naczelnika urzędu pocztowego V kl. w Bełżcu, ogłoszony w Dz. U. M. P. i T. nr. 11 z r. 1922 niniejszem odwołuje się.

L. 43962/IIa z 26 kwietnia 1922.

Wiadomości osobowe.

Nadanie posady kierownika urzędu pocztowego: we Lwowie 4 — starszemu kontrolerowi pocztowemu w VII randze — *Krompowi Benedyktowi*; w Tarnobrzegu — starszemu oficjałowi pocztowemu I klasy *Bieńkowskiemu Janowi*; w Bolechowie — starszemu oficjałowi pocztowemu 2 klasy *Pytlowi Marcinowi*; w Bukaczowcach — oficjałowi pocztowemu *Wilczyńskiemu Teofilowi*; w Ciśnie — starszemu oficjałowi pocztowemu 2 klasy *Wójcikowi Pawłowi*; w Rózniatowie — starszemu oficjałowi pocztowemu 2 klasy *Janickiemu Julianowi*; w Jaśliskach — oficjałowi pocztowemu *Białasowi Władysławowi*; w Radymnie — starszemu oficjałowi pocztowemu 2 klasy *Iskrzyńskiemu Erazmowi*; w Brzozowie — starszemu oficjałowi pocztowemu 2 klasy *Rogalskiemu Włodzimierzowi*.

Mianowanie:

Pocztmistrz *Rudolf Robert* oficjałem pocztowym (L. 32.080/22. 24/3.1922).

Przeniesienia:

Starsi oficjałowie pocztowi: *Delimata Józef* z Żmigrodu do Jedlicza, *Kuligowski Kajetan* ze Stryja do Rzeszowa, *Hoszowska Marja* z Borszczowa do Wróblika szlacheckiego; oficjałowie pocztowi: *Romiłowicz Stefan* z Toustego do Podwołoczysk, *Kürschner Jakób* z Dobrotworu do Kamionki strumiłowej, *Schieber Samuel* z Kolbuszowej do Drohobycza, *Godfried Michał* z Tarnopola do Lwowa; asystenci pocztowi: *Kubiszyn Janina* ze Lwowa do Żmigrodu, *Mokrzycka Adolfina* z Kamionki strumiłowej do Lutowisk, *Dzieniewicz Helena* z Lubaczowa do Rzeszowa, *Skupień Bronisław* ze Lwowa do Stryja, *Czmer Anna* ze Lwowa do Tarnopola, *Rybak Stanisława* z Jaworzna do Bilgoraju, i praktykantka pocztowa *Olszewska Zofia* ze Lwowa do Wróblika szlacheckiego.

Przeniesienia w stan spoczynku:

Starsi oficjałowie pocztowi *Kozłowska Jadwiga*, *Trompeteur Marja*, *Prawecka Zofja*, *Kanzer Matylda*, *Macieliński Leon*, *Maurer Henryk*, rewident rachunkowy *Witrylak Kazimierz*, oficjałowie pocztowi *Pohl Józef*, *Idziński Józef*, *Iżewska Stefanja*, *Werchowiecki Mieczysław*, *Krogulski Józef*, asystenci pocztowi *Stombalska Kamila*, *Czarnecka Stefanja* i kancelista *Wiśniewski Aleksander*.

Rezygnacje:

Starszy radca pocztowy w VI randze *Salicki Jakób* i starszy oficjał pocztowy 1 klasy *Kulma Franciszek* z powodu nominacji na urzędników wojskowych, asystent pocztowy *Turzańska Walerja* i praktykantka pocztowa *Rosner Olga*.

Rozwiązanie stosunku służbowego:

Rozwiązano stosunek służbowy z prow. starszym oficjałem pocztowym *Budzynową Marją*, z prow. oficjałem pocztowym *Hlawiczek Józefą*, z prow. asystentem pocztowym *Łukaczową Marją* i z prakt. pocztowym *Zisch Emilją*.

Przyjęcie do służby państwowej polskiej:

Em. oficjantka pocztowa *Burzyńska Józefa* przyjęta w charakterze asystenta pocztowego.

Zmarli:

Oficjał pocztowy *Zieliński Franciszek*.

Konkurs

na posadę kierownika urzędu pocztowego V kl. w Boryniczach w okręgu Dyrekcji poczt i telegrafów we Lwowie.

O posadę tę mogą się ubiegać urzędnicy X wzgl. XI st. służb.

Termin do wnoszenia podań 3 tygodnie.

L. 49683/IIa z 8 maja 1922.

Konkursy*).

Na posadę agenta pocztowego III-go stopnia w Knihinie — kolonji (powiat Stanisławów).

L. 45537/IV z 3 maja 1922.

Na posadę agenta pocztowego III stopnia w Jasionce.

L. 44717/IIa z 6 maja 1922.

Na posadę agenta pocztowego 3-go stopnia w Miększu nowym (pow. Jarosław).

L. 43056/IIa z 8 maja 1922.

Na posadę agenta pocztowego 3-go stopnia w Wojciechowicach (powiat Przemyślany).

L. 36028/3455/IV z 10 maja 1922.

Na posadę agenta pocztowego 2-go stopnia w Jezierzanach k./Buczacza (powiat Buczacz).

(L. 48859/IIa z 8 maja 1922).

*) Termin do wnoszenia podań 3 tygodnie. Warunki konkursu ogłoszono w Dz. Urz. Min. P. i T. № 23 ex 1921.

Do niniejszego numeru dołącza się sprawozdanie Ministerstwa Poczt i Telegrafów z czynności w okresie od 1 maja 1921 do 30 kwietnia 1922.

Cena niniejszego numeru łącznie z dodatkiem 200 mk.

Prenumerata kwartalna wynosi 300 mk.

Cena ogłoszeń prywatnych za wiersz lub jego miejsce 70 mk.

Zamówienia przyjmuje Administracja Dziennika Urzędowego
Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

D O D A T E K
DO DZIENNIKA URZĘDOWEGO
Ministerstwa Poczt i Telegrafów

Nr 21.

WARSZAWA, DNIA 27 MAJA 1922.

Rok IV.

S P R A W O Z D A N I E
Ministerstwa Poczt i Telegrafów

z czynności .

w okresie od 1 maja 1921 do 30 kwietnia 1922.

SŁOWO WSTĘPNE.

Ziemie polskie, stanowiące kraj przeważnie płaski i otwarty — są z natury rzeczy terenem powołanym do rozwoju środków komunikacyjnych. Powołanie to potęguje przytem położenie społeczeństwa polskiego na pograniczu dwu, odmiennych kultur — wschodniej i zachodniej, nakładające na Polskę zadanie pośredniczenia między niemi.

Świadomość tego szczególnego zadania i posłannictwa komunikacyjnego była bodźcem do tego, że odrodzona Rzeczpospolita Polska ustanowiła dla poczt, telegrafów i telefonów osobne Ministerstwo, aby tym instytucjom zapewnić szczególną opiekę.

Zdając sobie sprawę z tego zadania, mimo nawału obowiązków bieżących, dąży Ministerstwo Poczt i Telegrafów wśród wszelkich trudności doby obecnej do tego, aby już teraz przygotować grunt odpowiedni dla pełnego rozwoju poczt i telegrafów, jakoteż gałęzi pokrewnych w dalszej przyszłości.

Chodzi bowiem nietylko o to, aby te urządzenia komunikacyjne zaspakajały wszelkie potrzeby wewnątrz Polski, ale aby stały się także ogniwem trwałem i zaszczytnem komunikacji całego świata.

Że osiągnięcie tego celu zależy wiele od poparcia całego społeczeństwa, nie potrzeba chyba szczególnie zaznaczać.

Godzi się atoli nadmienić, że sprawozdanie niniejsze, ma między innemi i to na celu, by szeroki ogół zainteresować i zaznajomić z tem, co Ministerstwo Poczt i Telegrafów czyni i co przedsięwzięte w szczególności, ponieważ od tego zależy poniekąd pożądanе poparcie społeczeństwa — choćby się ono ograniczało narazie tylko do życzliwej krytyki. Przez taką to krytykę, udziela ono instytucji publicznej obywatelskiego ducha i zachęca do postępu.

Dr. Władysław Stęśłowicz

Minister P. i T.

Warszawa, dnia 30 kwietnia 1922 r.

I

OGÓLNE WARUNKI I STOSUNKI PRACY ORGANIZACYJNEJ.

Dopiero wiosna r. 1921 *) rozpoczyna okres spokojniejszej pracy organizacyjnej w dziedzinie poczty i telegrafów—któryby można nazwać powojennym, czyli wolnym od tych bezpośrednich przeciwności, jakie stwarzały zmagania ozięne o utrwalenie egzystencji politycznej i zabezpieczenie kresów od niebezpieczeństw zewnętrznych. Skutki ujemne długoletnich wojen i chaosu gospodarczego trwają jednakowoż nadal i odbijają się na pracy w naszej dziedzinie niemniej dotkliwie, jak i w innych gałęziach pracy państwowej. Wśród trudności tych, trzeba jeszcze czynić przygotowania do przejęcia administracji poczty i tel. Ziemi Wileńskiej, jakoteż przyznanej Polsce części Górnego Śląska. Jednocześnie utrwalający się stan pokojowy niesie z sobą konieczność wzmożenia pracy nad zawieraniem układów i umów pocztowych, telegraficznych, telefonicznych i radjotelegraficznych z ościennymi krajami lub nawet i z dalszymi sąsiadami.

Personel administracyjny Ministerstwa z nikłą naogół ilością specjalistów w poszczególnych działach, a zwłaszcza w dziale spraw zagranicznych, staje wobec nadzwyczajnych i nagłych nowych zadań.

Nieraz nie daje się obesać różnych konferencji i rokowań tak w Warszawie jak i zagranicą odpowiednią ilością delegatów, podczas gdy inne zarządy zagraniczne, wysyłają na nie czasem i po kilku wypróbowanych i rutynowanych zastępców specjalistów. Mimo to jednak delegaci nasi nieraz występują w pojedynkę, naprzeciwko kilku zagranicznych i wywiązują się z zadania swego z korzyścią dla polskiej administracji poczty i tel. jakoteż z honorem dla Ojczyzny. Współdziała tu polska lotność umysłu i umiejętność przystosowania się i wnikania w nowe działy pracy — dzięki czemu wogóle opanowaliśmy mimo braku odpowiedniej ilości urzędników pierwsze trudności administracji państwowej w Polsce. — Istotnie, mierzymy niemal nieraz siły na zamiary.

Spojrzymy z kolei na cały szeroki warsztat pracy przedsiębiorstwa państwowego poczty i telegrafów.

Przedewszystkiem rzucają się w oczy niedostatki i przeszkody gospodarczej natury. A więc na obszarach, na których najbardziej srożyła się wojna: budynki pocztowe rozbite, spalone lub nieremontowane od szeregu lat; często urzędy pocztowe mieszczą się w barakach lub rude-

*) W ciągu całego okresu, który sprawozdanie obejmuje, sprawuje urząd Ministra poczty i telegrafów Dr. Władysław Stesłowicz (poseł na Sejm Ustawodawczy), który rozpoczął działalność na tem polu 25 lipca 1920 r.

rach — na dworcach kolejowych przeważnie brak magazynów i urządzeń do przeładowywania paczek i worków pocztowych. Tymczasem niemoc ogólnych stosunków budowlanych i brak kapitałów inwestycyjnych wiąże ręce, gdy się zaczyna działać, aby poprawić ten stan rzeczy choćby tylko tu i ówdzie.

Brak linii kolejowych na wielu polaciach Polski, brak ambulansów pocztowych, lichy stan dróg kołowych zużytych podczas wojen, drożyzna zaprzęgów konnych i brak samochodów utrudniają utrzymanie regularnych i częstych biegów pocztowych. Zarząd kolejowy czyni co może, aby zapewnić regularność pociągów przewożących pocztę, ale i on również walczy z trudnościami gospodarczymi i brakiem kredytów inwestycyjnych.

Połączeń telegraficznych i telefonicznych jeszcze za mało, aby można zadowolić wymagania publiczności w każdej mierze.

Personel pracowników, przeważnie młody i mało jeszcze rutyny posiadający, pracuje w niepomysłnych stosunkach materialnych, przeważnie wśród nieodpowiednich warunków pomieszczenia, jednak nieraz z zaparciem się siebie. Sposobności do pracy w urzędach różnego typu i w różnych miejscowościach — gdzie mógłby pogłębiać i uzupełniać praktycznie swą wiedzę zawodową — personel ten niema, ponieważ powszechny brak mieszkań utrudnia niemal zupełnie przenoszenie urzędników z jednych miejscowości do innych. Brak dostatecznej ilości personelu kontrolnego, którego kształcenie praktyczne wymaga szeregu lat pracy, wpływa również niekorzystnie na tok pracy instytucji.

Do tego wszystkiego przyłącza się różnorodność systemów i przepisów, odziedziczonych po zarządach pocztowych b. państw zaborczych. Różnorodność tę wprowadzić z wielkim trudem się usuwa, praca unifikacyjna jednak z natury rzeczy, jakoteż wobec nawału zadań nowych i szczupłych sił administracyjnych, posuwa się zwolna.

Jeżeli sprawność poczt i telegrafów w Polsce nie osiągnęła dotychczas należytego poziomu, to przyczyną tego powyższe niedostatki, trudności i przeszkody. Nieznacznymi środkami, jeśli chodzi o kredyty inwestycyjne lub nadzwyczajne, zwalcza Ministerstwo P. i T. te trudności i braki w miarę możliwości, a osiąga stosunkowo poważne rezultaty działania, bo mimo wszystko sprawność instytucji z każdym miesiącem się poprawia. Poprawę tę atoli nie tyle tym materialnym zabiegom przypisać należy, ile raczej niezmordowanej pracy i nateżeniu rzeszy pracowników instytucji, która nieraz, z wysiłkiem niezwykłym podtrzymuje tok służby wśród tylu różnych przeciwności. To też Ministerstwo Poczty i Tel. może tu z dumą stwierdzić, że polski pracownik poczt lub telegrafów nie zawiódł nadziei, — bo wytrzymał dotychczas próbę ognia wojny i niedostatki aprowizacyjne i nie łamie się pod naporem nadzwyczajnych prac i czynności wzmożonych.

II.

ORGANIZACJA MINISTERSTWA I SPRAWY OGÓLNE.

Statut organizacyjny Ministerstwa Poczty i Telegrafów, ogłoszony w „Monitorze Polskim“ Nr. 74 z 1 kwietnia 1921 r., został wprowadzony w życie w całości z dniem 1 maja 1921 r.

Od tego też czasu poczęły obowiązywać wydane na tej podstawie rozporządzenia Ministra Poczty i Telegrafów: 1) z dnia 29 kwietnia 1921 r. Nr. 2729 Pr. w przedmiocie szczegółowego podziału czynności Ministerstwa Poczty i Tel. i 2) z dn. 30 kwietnia 1921 r. Nr. 2361/Pr. w przedmiocie organizacji Izby Kontroli Rachunkowej Poczty i Tel.

W ten sposób pierwotna organizacja Min. P. i T. jaka dokonała się samorzutnie przy powstaniu Państwa Polskiego w listopadzie 1918 r. została, po zastosowaniu pewnych zmian, ustalona i otrzymała wreszcie podstawę prawną.

Obecnie, w związku z dążnościami oszczędnościowymi, zamierzone jest zniesienie Departamentu IV (gospodarczego) i zwinięcie dwóch wydziałów w Ministerstwie, względnie połączenie ich z innymi wydziałami. Jednak sprawa ta znajduje się jeszcze w stadium rozważań, odnośnie do celowości takiej reorganizacji.

Jako okoliczności, zmierzające do jednolitej organizacji Ministerstwa, wymienić należy zwinięcie Delegatury Min. P. i T. w Poznaniu, w sierpniu r. ub., tudzież przeniesienie Pocztywych Zakładów Graficznych z Ministerstwa Poczty i Telegrafów na etat Ministerstwa Skarbu i włączenie ich do Państwowych Zakładów Graficznych w Warszawie.

Z dniem 1 czerwca 1921 r. zaprowadzono w Ministerstwie ogólną instrukcję biurową dla Ministerstw, która została opracowana przez Komisję dla spraw oszczędności państwowych i wydana przez Prezydium Rady Ministrów.

W związku z tem zreformowano dotychczasowy różnorodny i chaotyczny sposób prowadzenia kancelarii w Ministerstwie—zniesiono dzieniki: główny i sekeyjne, pozostawiając tylko wydziałowe. Prócz tego zaprowadzono jednolity system gromadzenia registratur (główna i wydziałowa).

Podobną instrukcję biurową dla Dyrekcji i urzędów pocztowych zostanie wydana w swoim czasie, po wypróbowaniu systemu zaprowadzonego obecnie we wszystkich Ministerstwach i Urzędach Centralnych.

Tutaj nadmieniam się, że na skutek inicjatywy, podjętej przez Min. W. R. i O. P. zaczęto zwracać szczególną uwagę na poprawność pism i rozporządzeń wychodzących z Ministerstwa pod względem jasności stylu i czystości językowej. W tym celu Min. P. i T. wystąpiło ze stosowną odezwą do ogółu pracowników (Dz. Urz. nr. 18) i poczyniło

stosowne zarządzenia. W najbliższym zaś czasie zostaną powołane do życia osobne organa lub Komisje Językowe.

Ruch służbowy. Zarząd Centralny znajduje pokrycie budżetowe w trzech działach (I, III i IV). Etat osobowy Ministerstwa P. i T., opłacany z działu I, który w dniu 1 kwietnia 1921 r. wynosił 222 siły urzędnicze (patrz sprawozdanie M. P. i T. z 14/V 1921 r., dodatek do Dz. Urz. Nr. 23 z 1921 r.) — obecnie wykazuje:

1 (Minister)	II st. sł.
1 (Wiceminister)	III st. sł.
4 sił urzędniczych	IV st. sł.
16 „	V st. sł.
44 „	VI st. sł.
34 „	VII st. sł.
34 „	VIII st. sł.
31 „	IX st. sł.
38 „	X st. sł.
7 „	XI st. sł.

ogółem 210 sił urzędniczych.

Prócz tego funkcjonariuszów niższych:

wóznych etatowych IV st. pl.	3
„ „ „ III „	7
„ pozaetatowych	4
gońców st. pozaetat. I st. pl.	3
„ mł. kontraktowych	4

ogółem 21.

Podział urzędników Ministerstwa na aprobantów, siły referendarskie i kancelaryjne, przedstawia się następująco:

aprobantów	22
sił refer. i rachunkowych	139
„ kancelar.	49

Za czas od 30/IV 1921 r. do 30/IV 1922 r. ruch służbowy w referacie osobowym Min. P. i T. wyrażał się w cyfrach:

nominacji 120, przeniesień 73, posunięć do wyższego stopnia 77, przeniesień na etat 55, zwolnień ze służby 38 i t. p., licząc personel Izby K. R. w Bydgoszczy przed ostatecznem jej zorganizowaniem.

Sprawy uposażenia. W wykonaniu ustawy o uposażeniu pracowników państwowych z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz. Ust. Nr. 65) w ubiegłym okresie sprawozdawczym przeprowadzano w dalszym ciągu regulację pborów funkcjonariuszów etatowych przez asygnowanie im dodatków za wysługę lat na podstawie orzeczeń Komisji Weryfikacyjnej.

Obecnie prace tej Komisji są już na ukończeniu.

Prócz tego z uwagi na ciężkie warunki materialne, w jakich się znajduje przeważna część urzędników Ministerstwa P. i T., a to z powodu zbyt szczupłego uposażenia służbowego, starano się zapobiegać temu przez szybkie przeprowadzanie regulacji pborów na mocy odpowiednich uchwał Rady Ministrów (podwyższanie mnożnika, dodatki wyrównawcze, jednorazowe i t. p.), a nadto przez udzielanie najbardziej potrzebującym zapomóg bezzwrotnych z przyznanych na ten cel kredytów. Sprawy aprowizacyjne, które skutkiem zwinienia Min.

Apro wizacja.

Apro wizacji i wprowadzenia wolnego handlu przeszły powoli w stan likwidacji, dawały w ubiegłym czasokresie urzędowania wiele do czynienia, gdzie Ministerstwo miało sposobność przyjscia z pomocą już to moralną, już to finansową nie tylko poszczególnym grupom funkcjonariuszów pocztowych, lecz także całemu ich ogółowi.

Akcją tą zajmuje się Ministerstwo Poczty i Telegrafów nieprzerwanie i tam, gdzie funkcjonariusze pocztowi występują jako organizacja spółdzielcza, używa wszelkiego swego wpływu, aby tego rodzaju instytucje podtrzymać i ustalić.

Z pośród innych spraw natury ogólnej, któremi **Sprawy ogólne.** Ministerstwo było zajęte w okresie sprawozdawczym, należy wymienić także udział Ministerstwa Poczty i Telegrafów w całym szeregu konferencji i posiedzeń międzyministerjalnych w tych wypadkach, gdy w grę wchodziły interesy poczty, telegrafu, telefonu i radiotelegrafu.

Również, pragnąc trzymać rękę na pulsie postulatów pracowników pocztowych, Ministerstwo niejednokrotnie wysyłało swoich przedstawicieli na zgromadzenia organizacji zrzeszenia pracowników poczty, telegrafu i telefonu (zjazd przedstawicieli kół miejscowych — w lipcu 1921 r. i inne zebrania i wiece, jakie w tym czasie odbyły się w Warszawie).

Mając na względzie odpowiednie przygotowanie i wyszkolenie sił, przeznaczonych dla wyższej administracji poczty, telegrafu i telefonu, tudzież podniesienie pod względem fachowym poziomu ogółu pracowników resortu pocztowego, Ministerstwo podjęło myśl zorganizowania Wyższej Uczelni Zawodowej na wzór istniejących zagranicą Akademii Pocztych.

W tym celu zwróciło się do odpowiednich instytucji w Paryżu, Berlinie i Bernie Szwajc. z prośbą o nadesłanie wzorów i programów.

Prócz tego została rozpisana ankieta do wszystkich Dyrekcji Poczty dla zebrania opinii w tym kierunku.

Pomimo, że realizacja tej sprawy w obecnych warunkach napotyka na wiele przeszkód i trudności, jednakże myśli tej nie poniechano i w dalszym ciągu prowadzone są przygotowania, zmierzające do jej urzeczywistnienia.

W okresie minionym rozszerzono także i ujednostajniono kontrolę nad czynnościami Dyrekcji P. i T., co ma na celu szybkie załatwianie

wplywających aktów i zmierza do tego, by bez uzasadnionej przyczyny nie tworzyły się zaległości.

W końcu nadmienia się, że w roku ub. Ministerstwo P. i T. udzieliło odpowiedzi Panu Marszałkowi Sejmu Ustawodawczego na 20 z górą interpelacji sejmowych, odnoszących się do spraw poczty, telegrafu i telefonu.

Dziennik urzędowy W wydawnictwie dziennika urz. zaszła zmiana o tyle, że od 1/1 1922 r. nie obdziela się urzędów kolejowych osobnemi wyciągami z zarządzeń M. P. i T. odnośnie ruchu telegraficznego, lecz przysyła się im dziennik w całości tak, jak urzędom pocztowym. Zarządzenie to spowodowało znaczne zmniejszenie kosztów wydawnictwa.

M. P. i T. Rozmiar Dz. Urz. M. P. i T. stale się zwiększa, a to wskutek materiału nadsyłanego obficie przez wydziały M. P. i T., jakoteż przez Dyrekcje P. i T., które obecnie w większej mierze korzystają z działu dla nich przeznaczonego.

Kierownictwo wydawnictwa dokłada usilnych starań, aby pod względem stylu, poprawności języka i jednolitości wyrażen dziennik znalazł się na wysokości zadania.

Referat prasowy. Czynności tego referatu zostały wymienione w poprzednim sprawozdaniu M. P. i T. W obecnym okresie sprawozdawczym przeciętnie około 200 egzemplarzy prasy codziennej, która stale nadchodzi do Ministerstwa, dawało nieraz bardzo ciekawy przegląd zainteresowania się opinii publicznej kwestjami naszego pocztownictwa. Materiał, tworzony z wycinków prasowych, bywa codziennie przeglądany osobiście przez Ministra, poczem z odpowiedniami uwagami rozsyła się pomiędzy Departamenty i wydziały. Wycinki prasowe za rok 1921 wyniosły ogółem 3.200 poszczególnych notatek i artykułów.

Biblioteka ministerjalna. Inwentaryzacja i katalogowanie księgozbiorów jest już na ukończeniu. W ciągu 1921 r. biblioteka została powiększona obszernym działem książek pomocniczych, technicznych i fachowo-pocztowych, a także w miarę możności dziełami z zakresu nauk społecznych, historycznych, tudzież encyklopedjami i słownikami. Biblioteka ministerjalna rozwija się w poważny księgozbiór, obejmujący już przeszło 300 pozycji katalogu, przy ogólnej ilości około 1.000 tomów, nie licząc breszur i wydawnictw urzędowych oraz zagranicznych czasopism oficjalnych kompletowanych w bibliotece osobno.

Inspekcje. Wykonywanie kontroli i inspekcji władz i urzędów, podległych Ministerstwu Poczty i Telegrafów, należy do dwóch inspektorów Ministerstwa, a mianowicie: jeden inspektor dokonywa kontroli władz i urzędów pocztowych,

wych, odnośnie do poczty, drugi zaś co do technicznych urządzeń telegrafu i telefonu.

Posada inspektora dla sprawowania kontroli rachunkowości na razie nieobsadzona.

• Pocztowy inspektor ministerjalny przeprowadził inspekcję urzędów pocztowych w Białymstoku, Brześciu n/Bugiem, Białej, (w Małopolsce), Bielsku, Cieszyń, Łukowie, Poznaniu, Włocławku, Toruniu, Zegrzu i Siedlcach i wydał na miejscu potrzebne zarządzenia, a nadto przedstawił Ministerstwu wnioski celem ulepszenia służby.

Niezależnie od tego inspektor ministerjalny wspólnie z wydziałem organizacyjnym Min. P. i T. ma nadzór nad służbą inspekcyjną, wykonywaną przez Dyrekcję Poczty i Tel. W tym kierunku opracowuje się w Ministerstwie nowy podział Dyrekcji pocztowych na poszczególne obwody inspekcyjne, który w najbliższym czasie wejdzie w życie.

Instytucja poczt i telegrafów w Polsce — jako wielkie przedsiębiorstwo państwowe wyjątkowego **Zagadnienia go-** charakteru — odbudowujące, lub też zarządzające **spodarki finanso-** na nowo swój aparat po okresie długoletnich wojen i rozstroju gospodarczego — nie może być czyn- **wej.** nie normalnie bez określenia zawczasu granic swej działalności, bez ustalenia potrzeb, które ma zaspokoić i środków, które ma sobie zapewnić. Trzeba przytem zważyć, że to wielkie przedsiębiorstwo jednocześnie rozrasta się terytorjalnie, rozszerzając swą sieć komunikacyjną na zaniedbanych obszarach Polski, a zarząd jego musi postępować zarazem naprzód, by dotrzymywać kroku zagranicy i zadość czynić żądaniom szerokich sfer publiczności i prasy, domagających się nie tylko doskonałości i spieszności transportu, ale nadto wprowadzania wszelkich udogodnień i nowości w zakresie poczt, telegrafów, telefonów i radiotelegrafu.

Że wśród obecnego ogólnego położenia finansowego niesposób znaleźć środki, aby tak znacznym zadaniom i potrzebom w każdym kierunku sprostać, nie potrzeba chyba szerzej uzasadniać.

Musi się wobec tego finansowo uwzględnić przede wszystkim najpilniejsze potrzeby, a zatem te wydatki, bez których nie dałoby się utrzymać ruchu instytucji.

Mając przytem na oku obecnie szczególnie to, że interes ogólnej reformy finansów Rzeczypospolitej domaga się przestrzegania nadzwyczajnej oszczędności w każdej dziedzinie, musi się i wydatki zwyczajne ograniczać jak najbardziej, a z drugiej strony, wyzyskiwać jak najtroskliwiej wszelkie źródła dochodów.

Te względy i przyczyny, łącznie z trudnościami walutowymi i gospodarczymi, zniewalają do gospodarki niemal na krótką metę, tak, że tylko z największym wysiłkiem można tu i ówdzie urzeczywistnić jakieś

zamierzenia inwestycyjne lub ulepszenia zależne od wydatków nowych

Jeszcze z końcem 1920 r., gdy się skończyła wojna od wschodu, a przed oczyma ukazała się w całej pełni—po spustoszeniach wojennych przede wszystkim konieczność budowy lub kapitalnego remontu gmachów pocztowych, linii telegraficznych i telefonicznych na długich przestrzeniach, wyposażenia urzędów pocztowych w aparaty, sprzęty i t. p., stwierdziło Ministerstwo, że na te cele trzeba wielkich sum, których niepodobna zmieścić w preliminarzu budżetowym na jeden okres roczny. Podniosło wobec tego Ministerstwo P. i T. myśl zaciągnięcia na te cele długoterminowej pożyczki inwestycyjnej, którą z początkiem roku 1921 obliczało na ogólną sumę 3 miliardów mkp.—Z sumy tej przeznaczano wtedy 1) na budowę gmachów 600 milionów; 2) na zakupno samochodów 260 milionów; 3) na materiały techniczne oraz robociznę około budowy linii telegraficznych i telefonicznych 614 milionów i 4) na budowę radiostacji 1,500 milionów. Uskutecznienie tych inwestycji miało być rozłożone na lat dwa lub trzy. (Plan ten, jak same cyfry wskazują, nie jest już dziś aktualny).

Sąsiednia Republika Czesko-Słowacka, której administracja wobec tego, że jej ziem prawie zupełnie nie dotknęła stopa wojny, znajduje się w położeniu o wiele lepszym, zapewniła sobie kredyty inwestycyjne dla swych telegrafów i telefonów jako też kolei państwowych, zapomocą ustawy o państwowej pożyczce inwestycyjnej (ogłoszonej w wydawnictwie: „Sbirka zakonů a nařizení statu Česko-Slovenského” Ročník 1921 Částka 31 poz 126). Była to pożyczka przymusowa, nałożona na wszystkich uczestników sieci telefonicznych, jakoteż przedsiębiorców korzystających ze szczególnych urządzeń kolejowych, jak n. p. bocznych torów do fabryk, ramp do załadowywania i t. p.

Czy taka pożyczka mogłaby się wogóle udać w Polsce, trudno orzec—zwłaszcza, że nasze stosunki przemysłowe i komunikacyjne znacznie odbiegają od czeskich.

Z uwagi na tę wątpliwość miarodajne czynniki nie poszły za przykładem administracji czeskiej w przedmiocie takiej pożyczki.

Ministerstwo P. i T. próbowało wobec tego zjednać następnie Ministerstwo Skarbu, względnie Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów dla myśli zaciągnięcia pożyczki inwestycyjnej w Pocztowej Kasie Oszczędności.

Myśl ta nie napotkała na zasadnicze trudności, jednakowoż nie mogła być zrealizowana z powodu innych zewnętrznych okoliczności, wśród ogólnych wytycznych bieżącej polityki finansowej.

Poczta, telegrafy i telefony w Polsce atoli bez znacznych kredytów inwestycyjnych długo się nie ostoja. Budowa odpowiednich i specjalnych gmachów na cele instytucji, rozwój komunikacji telegraficznej i telefonicznej wymaga wielkich nakładów. Zważyć należy, że system sieci tej

komunikacji był w każdym zaborze zastosowany do innego punktu centralnego (Wiedeń, Berlin, Petersburg). Koniecznem więc jest ciągle przerabianie, uzupełnianie i budowanie nowych linii telegraficznych i telefonicznych. Z powodu nieznacznych kredytów konserwacja i odnawianie istniejących linii odbywa się tylko w bardzo skromnych rozmiarach. Skutkiem tego może się Ministerstwo Poczt i Tel. znaleźć prędzej lub później w bardzo kłopotliwym położeniu, a przemijająca oszczędność może się zemścić w niedługim czasie bardzo dotkliwie—zwłaszcza, że w Polsce nie ma się do czynienia z urządzeniami i materiałem komunikacji przejętym w stanie nienaruszonym lub nie najgorszej jakości, lecz w stanie upośledzonym i częściowo zniszczonym przez długoletni okres wojenny i tymczasowy sposób budowy w tym krytycznym okresie.

Wobec takiego stanu rzeczy Ministerstwo w trosce o utrzymanie poczt i telegrafów nie może chyba zaniechać dalszych starań o uzyskanie specjalnego znacznego funduszu na cele programu inwestycyjnego obejmującego okres co najmniej trzechletni.

Wydatki inwestycyjne, zawarte w preliminarzu budżetowym na r. 1922, są stosunkowo małe z wyjątkiem wydatków na wyjątkową budowę transatlantycznej stacji radjotelegrafu.

Dochody z opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych w następstwie podwyższenia taryf od września 1921 roku, wedle wyniku ustalonego za grudzień 1921 r. podwoiły się. W lipcu 1921 r. bowiem dochody z opłat przyniosły 330.920.705 mk., w grudniu 1921 r. 787.858.788 mk. i z opłat radjotelegr. 800.000 mk. Na podstawie zbadania wyniku podwyższenia taryf w stosunku do natężenia obrotu pocztowego i telegraficznego stwierdzono, że podwyższenie to byłoby już pod koniec roku 1921 wykazało znaczniejszy wynik finansowy, gdyby nie chwilowy zastój przemysłowy i handlowy, jaki miał miejsce wówczas.

Zastój ten wedle sprawozdań wielu urzędów pocztowych wyraził się zmniejszeniem ilości korespondencji pocztowej i telegraficznej w ostatnich dwu miesiącach r. 1921.

Zastój ten jednak już przeminął, a natężenie obrotów pocztowych, sądząc wedle wyniku kasowego dochodów za styczeń b. r. (844.473.765 mk.) i luty b. r. (824.858.985 mk.) nie tylko, że wróciło już do właściwego stanu, ale zaczęło rość.

Dochody na rok 1921 były preliminowane na sumę 3.693.137.551 mk. osiągnęły zaś wedle zestawienia rzeczywistych wyników kasowych za poszczególne miesiące r. 1921 sumę znacznie wyższą, bo 4.987.917.960 mk. — a zatem blisko pięć miliardów — skutkiem wspomnianego podwyższenia taryf. Natomiast wydatki preliminowane na rok 1921 na sumę 3.200.301.769 mk. (do czego należy dodać kredyty dodatkowe w kwocie ogólnej 3.625.733.658 mk.) wyniosły wedle takiego zestawienia w r. 1921. 7.262.463.233 mk. — W tem koszta utrzyma-

Obszar administracyjny	O P Ł A T Y			Inne dochody	Świadczczenia	Na rzecz M-stwa Skarbu	O G Ő Ł E M
	pocztowe	telegraficzne	telefoniczne				
	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.
Zarząd centralny	161.105	72.899	22.151	182.227	—	—	438.382
Bydgoszcz	—	—	—	—	—	—	—
i b. okręg pomorski	180.514.653	55.895.917	107.901.220	7.405.878	394.402	3.744	352.115.814
Gdańsk od 1 10 21	3.847.190	—	—	180.426	—	—	4.027.616
Grodno	74.908.633	27.293.694	13.456.301	221.881	50.050	13.305	115.943.864
Kraków	455.803.766	167.853.248	191.551.375	5.943.716	370.331	2.5-3.157	827.118.593
Lublin	168.318.90	80.589.147	27.912.907	353.751	9.672.248	392	286.860.335
Lwów	536.577.928	204.382.797	73.568.259	6.850.597	30.318.721	102.414	851.800.716
Poznań	267.304.542	96.347.695	191.150.763	4.235.738	7.271.450	1.648	566.311.836
Warszawa	733.839.173	932.031.743	286.950.856	3.394.389	22.342.958	2.566	1.978.561.685
Państwowe zakłady telegr. i telef. w Warszawie dla wyrobu aparatów telegraf. i telef.	—	—	—	7.456.345	—	—	7.456.345
R a z e m	2.421.288.880	1.564.467.140	895.516.832	36.224.948	70.420.160	2.717.226	4.990.635.186 = 2.717.226 4.987.917.960

PRZEGLĄD WYDATKÓW BUDŻETOWYCH
Ministerstwa Poczt i Telegrafów za rok 1921.

Obszar administracyjny		Koszta utrzymania personelu	Rzeczywiste koszty utrzymania ruchu**	Inwestycyjne (na budowę)	Na rzecz Mstwa Skarbu	Ógółem
		Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.	Mrkp.
Okręgi Dyrekcyjne	Zarząd centralny	137.560.095	435.715.179	1.160.830.190	—	1.734.105.464*
	Bydgoszcz	577.047.372	47.193.661	8.913.736	4.465.845	637.620.614
	Gdańsk	12.494.495	12.224.599	—	—	24.719.094
	Grodno	156.559.632	25.501.403	4.190.428	48.417	186.300.880
	Kraków	711.117.244	118.008.657	10.757.313	212.407	840.095.621
	Lublin	273.824.496	84.485.509	18.200.000	833.535	377.343.540
	Lwów	928.779.728	13.424.877	30.232.069	2.486.807	1.074.923.481
	Poznań	699.797.463	78.355.270	1.512.060	3.325.033	782.989.826
	Warszawa	1.261.253.257	123.690.994	21.729.009	1.767.253	1.408.140.513
	Państwowe Zakłady telegr. i telef. w Warszawie dla wyrobu aparatów telegr. i telefon. i Główny Skład materiałów pocztowych i technicznych	113.331.962	56.181.284	9.902.493	—	179.415.739
Izba Kontroli Rachunkowej Poczt i Telegr. w Bydgoszczy.		28.708.249	939.509	—	—	29.647.758
Razem		4.900.473.993	1.095.721.942	1.266.267.298	13.139.297	7.275.602.530 — 13.139.297 <u>7.262.463.233</u>

*) koszt utrzymania personelu wyłącznie Ministerstwa wynosi 92.441.413 zł, a koszt utrzymania ruchu 8.565.176 zł, łącznie 101.006.589 zł.

**) Tu mieszczą się między innymi wydatki za najem lokali urzędowych, przewóz poczt drogami i koleją

nia personelu uczyniły 4.900.473.993 mk., kosztu utrzymania ruchu 1.095.721.942 mk., a inwestycji 1.266.267.298 mk. (Przegląd dochodów i wydatków budżetowych M. P. i T. za rok 1921, podajemy na załączonych tabelkach).

Niedobór zatem za rok 1921 wyniósł około **2.275.000.000** mk. wedle obliczenia, które jeszcze nie jest zupełnie ścisłe, gdyż zamknięcie rachunkowe za r. 1921 nie jest dotychczas ostatecznie uskutecznione z powodu przedłużenia tak zwanego „okresu ulgowego” do końca marca 1922 r.

Niedobór powyższy, mimo osiągnięcia dochodu znacznie wyższego niż był preliminarz, powstał głównie z powodu podwyższenia placid dodatków drożyźnianych jakoteż podrożeń kosztów utrzymania ruchu, a nadto podrożeń materiałów, skutkiem ogólnego wzrostu drożyzny w związku ze spadkiem waluty pod jesień 1921 r.

Przyczyniły się też niemal do tego niedoboru nadzwyczajne wydatki na urządzenie radjotelegrafu, które w r. 1921 wyniosły łącznie 943.878.877 mk. oraz wydatki na regulowanie zaległych sald z rozrachunków zagranicznych (za tranzyt przesyłek pocztowych i telegramów w kwocie 162.715.307. Te ostatnie wydatki wypłacone były przeważnie już w r. 1922 w okresie ulgowym na rachunek r. 1921).

Nie od rzeczy będzie zwrócenie tu uwagi na niewielkie w porównaniu z całokształtem wydatków w r. 1921 (7.262.463.233 mk.) koszty utrzymania ruchu, które wyniosły 1.095.721.942 mk.

Ta okoliczność świadczy, jak oszczędnie i oględnie gospodarowano w zakresie zwyczajnych wydatków rzeczowych.

Że wydatki na utrzymanie personelu były stosunkowo nader znaczne, bo pochłonęły sumę równą niemal osiągniętej sumie dochodu, nie wskazuje wcale na to, iżby personelu w instytucji poczt i tel. było za dużo, lecz jest wyrazem powszechnej obecnie nierównowagi między kosztami utrzymania pracownika a ceną targową wytworu lub wyniku jego pracy.

Cena ta podczas postępującej szybko dewaluacji jest nieraz tak przez nią wyprzedzana, jak niefortunny biegacz, który w pogoni do mety na wyboistym gruncie potyka się i traci już możność dogonienia innych. Usunięcie powyższej nierównowagi nie leży w mocy zarządu poczt, lecz zależy od prawidłowego ustosunkowania sił społeczno gospodarczych i finansowych i od innych prócz tego czynników. Zarząd Pocztowy ma tylko z powodu tej nierównowagi zazwyczaj niemiły obowiązek podwyższania taryf — obowiązek przytem trudny, bo takie podwyższanie musi się bardzo oględnie stosować, by nie przekroczyć właściwej granicy i nie spowodować osłabienia obrotów pocztowych, jakoteż zmniejszenia ilości telegramów i rozmów telefonicznych, co mogłoby się odbić w dalszych następstwach ubytkiem w ogólnym dochodzie.

Preliminowane na rok 1922 dochody wynoszą **14.444.113 000**. Główne ich źródło stanowią opłaty **Preliminarz bud-
pocztowe, telegraficzne i telefoniczne. Obliczono żetowy na r. 1922.**
je — co miało miejsce jeszcze w październiku 1921 r.
biorąc za podstawę wynik finansowy dochodów z sierpnia 1921 r. t. j.
z ostatniego zamkniętego przedtem rachunkowo miesiąca.

Dochody za ten miesiąc wyniosły około 400.320.000 mk.

Ponieważ od 1 września 1921 r. weszła w życie nowa taryfa pocztowa i telegraficzna, w której stawki opłat pocztowych podwyższono o 100%, stawki opłat za telegramy o 230%, a opłaty telefoniczne o 50% — przeto podwyżkę tę uwzględniono w odpowiednich poszczególnych paragrafach i pozycjach dochodów za sierpień 1921 r., a otrzymany w ten sposób wynik 908,461,000 mk. pomnożono przez 12 miesięcy. Do iloczynu otrzymanego dodano 25%, jako spodziewane uzupełnienie dochodu i w ten sposób określono pełny dochód preliminowany z opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych na r. 1922, na sumę 13.622.926.305 mk. Do tej ostatniej sumy dodano inne jeszcze dochody, których wogóle nie było w r. 1921, jak dochód z rozrachunków zagranicznych, z opłat radiotelegraficznych, zwrot kosztów umundowania, a pozatem zwiększony dochód ze świadczeń na budowę połączeń prywatnych abonentów telefonicznych, jakoteż dochód Zarządu Centralnego. Łącznie zatem preliminowano dochód na r. 1922 na 14.444.113.000 marek.

Jeśliby się to obliczenie oparło na wyniku finansowym i obrotach za grudzień 1921 r., to wypadłoby ono około dwu miliardów niżej. Jak już bowiem wyżej wspomniano, obroty pocztowe i ruch telegraficzny jakoteż telefoniczny pod koniec roku 1921 osłabiły się znacznie skutkiem zastoju w handlu i przemyśle, a mianowicie: ilość przesyłek pocztowych spadła o 20%, telegramów o 25%, telefoniczna korespondencja o 16%.

Ostatecznie ustalono dochody z opłat na r. 1922 wydle wyniku finansowego za grudzień 1921 r., jako rezultatu z ostatniego podwyższenia taryfy w tym roku, natomiast co do obrotów pocztowych i tel. to za podstawę obliczenia przyjęto ruch pocztowy i tel. w sierpniu 1921 r., jako zwyczajnie najslabszym miesiącu w ciągu roku.

Wspomniany zastój w związku z podwyższeniem taryf — jakie początkowo zawsze nieco powstrzymująco oddziałują na natężenie ilości przesyłek pocztowych i telegramów — był jednak krótkotrwały. Na to, iż rzecz się tak miała, wskazuje też ubocznie postęp konsolidacji stosunków administracyjnych i społecznych, jakoteż gospodarczych w Polsce, skutkiem którego wzmaga się zapotrzebowanie usług poczt i telegrafu i rozszerza na coraz większe kręgi. Na to zapotrzebowanie wpływa też niemało otwieranie nowych urzędów i agencji pocztowych szczególnie w okolicach, w których ich przed wojną światową mało było.

W roku 1912 otworzy się 180 nowych urzędów i 66 agencji pocztowych, co wpłynie na wzmożenie obrotów pocztowych.

Jak już zaznaczono wyżej, dodano przy obliczaniu dochodu według wyniku za sierpień 1921 r. jeszcze 25% na spodziewane uzupełnienie tegoż. To uzupełnienie uzasadnia się nie tylko wspomnianem naturalnem rozszerzaniem się obrotów pocztowych i korespondencji telegraficznej wewnątrz Polski, ale także między innemi wzrostem korespondencji z zagranicą (zwłaszcza z Rosją), jaki już faktycznie zaznacza się skutkiem coraz lepszego układu stosunków międzynarodowych. Wzrost ten jakoteż korzyści z tranzytu pocztowego i telegraficznego postąpią żywiej dopiero po zawarciu traktatów gospodarczych, jakoteż specjalnych konwencji pocztowych i telegraficznych z ościennymi państwami. Jest to kalkulacja nieco optymistyczna, ale oparta na spostrzeżeniach nad dotychczasowym rozwojem poczt i telegrafów w Polsce w niedługim czasookresie, w ciągu którego mimo wojny, spustoszeń i chaosu gospodarczego — energia życia polskiego wyraziła się bardzo silnie w odbudowie i utrzymaniu instytucji komunikacyjnych i transportowych, tak niezbędnych do zapewnienia ładu społecznego. Obecnie punkt ciężkości tej energii zwraca się stanowczo do nawiązania i ułatwienia komunikacji i stosunków ze światem całym.

Z tego stanowiska spoglądając, usprawiedliwi się i oceni słusznie wagę dużego stosunkowo, a wyjątkowego wydatku inwestycyjnego na rok 1922 w sumie 2.870.000.000 mk. na budowę transatlantyckiej stacji radiotelegraficznej w Warszawie w tym roku, celem uzyskania bezpośredniego kontaktu z Francją i Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej, a to w konsekwencji uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 stycznia 1921 r. Ten znaczny wydatek, który właściwie powinien znaleźć pokrycie poza zwykłym budżetem, powoduje, przewidziany na rok bieżący, niedobór Ministerstwa Poczty i Tel. Jeśli się tę inwestycję wyłączy, to okaże się, że dochody przewyższają wydatki.

Budżet zatem Ministerstwa P. i T. w swej istocie nie jest bierny. Jeśli się zważy, że niedobór budżetowy administracji poczt Rzeszy Niemieckiej na rok bieżący wynosi 4 milardy mk. niemieckich i to nie z powodu inwestycji, a przytem weźmie się pod uwagę, że administracja niemiecka nie walczy ani w małej części z temi trudnościami organizacyjnymi jak my, to uzna się co najmniej, że nie postępujemy w tej dziedzinie niedołąźnie.

Z ogólnej sumy wydatków naszych 15.500 000.000 mk. wypada na wydatki administracyjne 11.500 000.000, w czem wydatki osobowe wynoszą przeszło 8 miliardów i stanowią przeszło 50% całokształtu wydatków Zarządu Pocztowego, przy ogólnej cyfrze personelu 25.910 osób. Czemu przypisać należy tę dysproporcję wydatków osobowych, wspomi-

realizowane we frankach w zlocie, naraziły Zarząd Pocztowy na poważne ubytki, już to z powodu spadku kursu marki polskiej, już to z powodu niemożności szybkiego zlikwidowania rachunków za czas ubiegły. Dług z tego tytułu wynosi kilka milionów franków w zlocie. W ciągu bieżącego roku zmniejszy on się znacznie, gdyż rachunki za rok 1918 i połowę 1919 r. już zostały zlikwidowane i zapłacone, a likwidacja za drugą połowę 1919 r. i rok 1920 nastąpi niebawem.

Podobne ubytki dotknęły także i zagraniczne zarządy telegrafów w krajach o zdeprecjonowanej walucie.

Prócz częściowego pokrycia powyższego długu przewiduje się w paragrafie 20 Działu II preliminarza budż. wydatki na udział w kosztach utrzymania Międzynarodowego Biura Telegraficznego w Bernie 5.000 franków złotych, na udział w kosztach utrzymania Międzynarodowego Biura Pocztowego w Bernie 8.643 franków złotych, przewóz poczty morzem przez Gdańsk 400.000 fr. zł., odszkodowanie za zaginione listy i paczki 100.000 fr. zł., zakup 800 egzemplarzy międzynarodowego spisu urzędów pocztowych 12.000 fr. zł., zakup druków i broszur dotyczących ruchu zagranicznego 1.357 fr. zł.

Łącznie preliniuje się te wydatki na 1.560.000.000 mk. polskich, z czego tylko kwota 325.000.000 mkp. odpowiada wydatkom zwyczajnym, albowiem 1.235.000.000 mkp. stanowią wydatki nadzwyczajne.

Tak te wydatki realizowane we frankach złotych względnie w dolarach, jak również znaczna część wydatków na budowę transatlantyckiej stacji radiotelegraficznej, płatnych w dolarach i frankach belgijskich, jest związana z kursem naszej waluty — pod tym też kątem trzeba patrzeć na wysoką ich cyfrę w budżecie.

Trzeba z kolei zaznaczyć — o czym się szczegółowiej mówi w ustępie o kwestji uregulowania stosunku Ministerstwa Poczt i Tel. do Dyrekcji Pocztowej Kasy Oszczędności — że wydatki na urzędy pocztowe, jako zbiornice tej instytucji, obciążające budżet Ministerstwa Poczt i Tel., nie są wcale zwracane przez Dyrekcję Pocztowej Kasy Oszczędności.

W tej okoliczności — jeśli chodzi o czystość budżetowania — leży też do pewnego stopnia przyczyna niedoboru względnie pomniejszenia dochodu. Wynagrodzenia osobiste, jakie otrzymuje część urzędników pocztowych bezpośrednio od Dyrekcji P. K. O., są tak drobne, że nie mogą tu wcale być brane w rachubę. —

— Niema tu miejsca na szczegółową analizę preliminarza budżetowego poczt i tel. w każdym kierunku, lecz chodzi głównie o wyświeślenie wytycznych i dążeń, a zarazem trudności i stanu bieżącego gospodarki finansowej Ministerstwa P. i T. w związku z przedstawieniem całokształtu jego działalności i zamierzeń.

Zważywszy powyższe okoliczności i nader ciężkie warunki i stwierdziwszy, co na niwie administracji poczt i tel. zdziałano tylko od czasu

zawarcia pokoju w Rydze i jak niewielkim kosztem, musi się uznać, że w tej dziedzinie, w stosunku do środków rozporządzalnych pracuje się i czuwa nienajgorzej nad dobrem Rzeczypospolitej. . .

Statystykę pocztową, telegraficzną i telefoniczną za rok 1920 wydał Główny Urząd Statystyczny Statystyka. drukiem jako załącznik „Miesięcznika Statystycznego z r. 1921 Tomu IV.

Główne dane statystyczne ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego za rok 1921 podaje się w załączonej tabeli, szczegółowe zaś dane będą ogłoszone później w powyższem wydawnictwie G. U. S. —

(Patrz tablicę na str. 20—21).

Wypłata zaopatrzeń inwalidzkich odbywa się na obszarze b. dzielnicy austriackiej i b. dzielnicy rosyjskiej za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności, a mianowicie na podstawie przekazów czekowych nadsyłanych do urzędów pocztowych. **Wypłata rent cywilnych i wojskowych za pośrednictwem urzędów pocztowych.**

Natomiast na obszarze b. dzielnicy pruskiej wypłata rent cywilnych i wojskowych odbywa się na podstawie przekazów wypłaty wystawianych przez Ubezpieczalnię Krajową tudzież przez Województwa i Spółki Zawodowe.

Instytucje ubezpieczeniowe przesyłają przekazy wypłaty do właściwych Okręgowych Dyrekcyj Poczty i Telegrafów w b. dzielnicy pruskiej, te zaś Dyrekcje P. i T. przesyłają przekazy wypłaty właściwym urzędom pocztowym.

Skutkiem tego instytucja pocztowa nie tylko uskutecznia wypłatę rent inwalidzkich, lecz także zajmuje się ich administracją i ewidencją.

Ministerstwo Poczty i Telegrafów poczyniło odpowiednio starania, aby czynności instytucji pocztowej ograniczyć jedynie do samej wypłaty rent, ponieważ strona administracyjno-ewidencyjna tych czynności z natury rzeczy nie może należeć do kompetencji Ministerstwa Poczty i Tel. i obciąża administrację pocztową jakoteż jej budżet ze szkodą jej właściwych spraw i czynności.

To też Ministerstwo Skarbu oznajmiło pismem z dnia 8 marca r. b. Nr. 29 (D. A.) Em., iż sprawa wypłaty zaopatrzeń inwalidzkich będzie ostatecznie w najbliższym czasie uregulowana jednolicie na całym terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej.

Stosowny projekt przygotowuje Ministerstwo Skarbu.

Projekt ten będzie mógł być urzeczywistniony dopiero po uchwaleniu przez Sejm Ustawodawczy noweli do ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojskowych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową. (Dz. Ust. R. P. Nr. 32 poz. 195 z r. 1921).

STATYSTYKA RUCHU POCZTOWEGO,

za 19

OKRĘGI DYREKCYJNE	Zwykłe przesyłki listowe i polecone		Ogólna liczba zwykłych i poleconych przesyłek listo- wych	Listy (pakiety) z poda- ną wartością *)		P A C Z		
	w obrocie krajowym	w obrocie zagraniczn.		w obrocie krajowym	Wartość Mrk. p.	z podaną wartością *)		
						w obrocie krajow.	Wartość Mrk. p.	
	L i c z b a	Liczba		Liczba	Liczba	Mrk. p.		
Bydgoszcz Grodno Kraków Lublin Lwów Poznań Warszawa	z Polski i do Polski	36.019.070	18.287.840	54.306.910	64.170	6.772.831.727	71.810	1.751.364.840
		12.170.102	11.243.625	23.413.727	32.604	2.192.772.660	49.868	1.486.602.448
		83.183.603	23.747.094	106.930.697	124.280	11.606.515.760	222.404	3.357.901.200
		30.890.742	2.794.474	33.685.216	59.488	4.613.931.976	367.840	7.728.793.020
		50.573.784	14.214.336	64.788.120	194.532	11.458.579.132	530.712	8.123.990.836
		41.994.050	14.071.520	56.065.570	58.140	854.987.848	99.890	1.376.776.180
137.982.710	28.606.830	166.589.540	43.840	5.258.458.720	251.040	5.647.611.010		
Razem		392.814.061	112.965.719	505.779.780	577.054 ¹⁾	42.758.077.823	1.593.616 ²⁾	29.473.039.534
Zagraniczny otwarty ruch przechoźni		—	—	1.147.005	—	—	—	—

OKRĘGI DYREKCYJNE	T e l e		
	N a d a n e		
	Slużbowe (wolne od opłaty)	opłacone w obrocie kra- jowym	opłacone w obrocie zagranicznym
	L i c z		
Bydgoszcz	47.730	405.516	69.787
Grodno	13.648	159.288	1.309
Kraków	75.836	889.425	132.724
Lublin	44.669	582.922	8.401
Lwów	54.535	1.019.111	114.216
Poznań	58.295	609.216	95.537
Warszawa	147.988	2.212.150	296.803
Razem	438.701	5.877.628	718.781

U w a g a: *) W roku 1921 obrót z zagranicą listów i paczek wartościowych oraz przekazów

¹⁾ Do urzędów pocztowych Dyrekcji Lwowskiej wpłynęło z zagranicy 218 listów wartościowych

²⁾ Do urzędów pocztowych Dyrekcji Lwowskiej wpłynęło z zagranicy 52 paczki z podaną war

TELEGRAFICZNEGO I TELEFONICZNEGO

21 r.

K I		Ogólna ilość paczek	G A Z E T Y		Ogólna ilość gazet	Przekazy poczt. *)		Ogólna ilość przekazów pocztowych
bez podanej wartości			w obrocie krajowym	w obrocie zagran.		Wpłacone w obrocie krajowym	Wyplacone w obrocie krajowym	
w obrocie krajow.	w obrocie zagranicznym							
L i c z b a			L i c z b a			L i c z b a		
211.540	14.670	298.020	23.729.990	4.522.230	28.252.220	532.051	441.223	973.274
39.728	32.344	121.940	2.676.988	22.776	2.699.764	105.351	87.090	192.441
719.004	53.484	994.892	54.711.324	447.712	55.159.036	1.076.541	1.325.013	2.401.554
399.932	55.140	822.912	3.329.192	22.016	3.351.208	542.882	319.408	862.290
678.860	125.944	1.335.516	17.985.604	1.062.880	19.048.484	1.834.142	1.304.974	3.139.116
344.140	31.250	475.280	27.699.200	829.190	28.528.390			
590.670	204.730	1.046.440	31.900.760	2.455.910	34.356.670	1.250.240	1.552.625	2.772.865
2.983.874	517.562	5.095.000	162.033.058	9.362.714	171.395.772	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—

g r a m y		Przechodowe	Ogólna liczba wszystkich tele- gramów	Rozmowy telefoniczne		Ogólna liczba wszystkich rozmów
N a d e s z ł e				miejscowe	zamiejscowe	
Służbowe (wolne od opłaty)	opłacone w obrocie kra- jowym i zagra- nicznym					
b a				L i c z b a		
45.852	505.000	1.443.525	2.517.410	20.659.166	1.433.940	22.093.106
15.648	202.345	40.	862.326	1.530.446	140.769	1.671.215
74.971	1.099.515	3.568.359	5.840.830	44.038.718	865.717	44.904.435
40.450	657.989	1.276.276	2.610.707	2.456.434	646.610	3.103.044
65.027	1.130.610	3.205.176	5.588.675	7.488.374	600.635	8.089.009
47.872	731.793	2.174.372	3.717.085	26.389.522	2.043.677	28.433.199
155.715	2.806.546	5.325.205	10.940.411	9.950.628	1.869.732	11.820.360
445.535	7.133.798	17 463.001	32.077.444	112.513.288	7.601.080	120.114.368

pocztowych nie był jeszcze zaprowadzony.
na sumę 927.040 mrk. p.
tością na sumę 10.400 mrk. p.

**Uregulowanie sto-
sunku Zarządu
Pocztowego do
Dyrekcji Pocz-
towej Kasy
Oszczędn.**

Pocztowa Kasa Oszczędności, która przez swoje obroty, wykonywane za pośrednictwem wszystkich urzędów pocztowych, względnie przez skupianie funduszków z wkładek oszczędnościowych jakoteż kapitałów na kontach swych uczestników, oddaje bardzo cenne usługi gospodarstwu skarbowemu Rzeczypospolitej i zapobiega w pewnym stopniu inflacji środków płatniczych, powstała i stanowiła pierwotnie specjalną instytucję ściśle pocztową wyłonioną z Ministerstwa Poczt i Tel. i była podległą zrazu Ministrowi Poczt i Tel. W związku z tem otrzymała w swoim czasie jedynie P. K. O. przywilej wolności swej korespondencji od opłat pocztowych.

Przywilej zwalniania korespondencji instytucji obrotu czeków pocztowych od opłaty pocztowej nie wynika atoli z zamiaru potaniania do najdalszych granic usług takich instytucji, lecz wynika z faktu, iż takie instytucje zagraniczne stanowią prawie wszędzie jedność z instytucją poczt.

Skoro jednak na mocy Ustawy z dnia 19.V. 1920 r. (Dz. Ust. Rz. P. Nr. 48 poz. 297 z r. 1920) stała się Pocztowa Kasa Oszczędności odrębną instytucją finansową, odpada tem samem słuszna podstawa do dalszego zwalniania jej korespondencji od opłat pocztowych zwłaszcza wobec tego, że Ustawa o wyłączności poczty wogóle żadnej instytucji państwowej takiego przywileju nie przyznała.

Podstawą działalności P. K. O. czyli jej operacji wśród najszerszych sfer ludności jest możność dokonywania obrotów przez wszystkie urzędy pocztowe, obowiązane do tego ustawowo. To stanowi warunek istotny jej powodzenia nie zaś zwolnienie od opłat pocztowych. Wszak wielkie stołeczne banki prywatne, utrzymujące liczne filje na prowincji, przynoszą niejednokrotnie większe zyski niż P. K. O. mimo, iż opłacają swe liczne przesyłki pocztowe.

Ministerstwo Poczt i Tel. musi tu sprostować opinię, jakoby dysponowało przejściowo funduszami P. K. O. na własne cele. Istotnie bowiem rzecz się tak ma, iż z powodu braku kas skarbowych w Małopolsce i b. Dzielnicy Pruskiej jakoteż dorywczego urządzenia rachunkowości państwowej w poprzednich latach, było Ministerstwo P. i T. zniwolonę część swoich wydatków budżetowych pokrywać z sum obrotowych kas pocztowych, wśród których główną część stanowią sumy obrotowe Pocztowej Kasy Oszczędności. O tyle atoli mniej gotówki zaczerpnęło Ministerstwo P. i T. z kas skarbowych. Jestto zatem buchalteryjne zapożyczanie się—a nie istotne. W tej mierze jednak, o czem się zresztą mówi jeszcze osobno w związku z zagadnieniem organizacyjnym rachunkowości i kasowości pocztowej, ma niebawem nastąpić rozrachunek z P. K. O. przy współudziale Centralnej Rachunkowości

Państwowej, poczem nie zajdzie więcej potrzeba używania sum P. K. O. na wydatki urzędów pocztowych. Nie będzie też mogło być mowy o jakichś nadal korzyściach dla Ministerstwa Poczt i Tel. z tego tytułu ze stosunku do P. K. O.

Z tego stosunku natomiast płyną dla Ministerstwa Poczt i Tel. już teraz następujące niekorzyści i ubytki, a mianowicie:

1) Im bardziej wzrasta ilość uczestników kont P. K. O. względnie wzrasta ilość przekazów czekowych P. K. O., tem mniejszy się staje obrót przekazów pocztowych. Skutkiem tego zmniejsza się dochód Ministerstwa Poczt i Tel. z opłat za przekazy pocztowe. Pośrednio i Skarb Państwa na tem traci, albowiem opłaty manipulacyjne, pobierane przez P. K. O. za jej przekazy czekowe, są znacznie mniejsze od opłat za przekazy pocztowe.

Jednocześnie atoli przybywa urzędom pocztowym czynność około wpłat i wypłat P. K. O. i wzmaga się konieczność zwiększania personelu zajętego przy tych czynnościach.

W następstwie tego stanu rzeczy wzrastają pozycje wydatków w budżecie Ministerstwa P. i T., a pozycja dochodów jego z opłat za przekazy pocztowe maleje. Naodwrot budżet P. K. O. wykazuje zwiększone dochody skutkiem obrotu zwiększonymi kapitałami, wydatki zaś tego budżetu, ograniczające się do utrzymania biur centrali P. K. O., stosunkowo wcale się nie zwiększają.

2) Pocztowa Kasa Oszczęd. nie przyczynia się niczem do kosztów kształcenia, utrzymania i kontroli personelu zajętego w urzędach pocztowych czynnościami dla niej — ani też nie ponosi żadnych wydatków rzeczowych związanych z utrzymaniem urzędów i komunikacją pocztową. Wobec tego wydatki odnośne obciążają wyłącznie budżet Ministerstwa Poczt i Tel.

3) Ministerstwo Poczt i Tel. ponosi od chwili swego istnienia wydatki inwestycyjne na otwieranie nowych urzędów pocztowych i rozszerzenie swej sieci komunikacyjnej. Korzyści z tych inwestycji odnosi w znacznej mierze i P. K. O., gdyż przez przybytek nowych urzędów pocztowych rozszerza się też automatycznie teren obrotów P. K. O.

Wydatki inwestycyjne tego rodzaju będą jeszcze trwały przez szereg lat, ponieważ znaczne połacie Polski nie posiadają dostatecznej ilości urzędów pocztowych. W tych wydatkach P. K. O. wcale nie uczestniczy.

4) Przy obrotach P. K. O. wylaniają się niejednokrotnie malwersacje w urzędach pocztowych, bądźto popełnione przez nieuczciwe osoby z pośród personelu pocztowego, bądź to przez złoczyńców zewnętrznych, którzy zapomocą fałszywych legitymacji lub podrobionych pieczęci i podpisów na dokumentach oddawczych wyludniają wypłaty. Gdy od złoczyńcy nie uda się wydobyć pokrycia lub też ujdzie on bezkarnie, strata obciąża wyłącznie budżet Ministerstwa P. i T. — I w tym wypadku nie uczestniczy P. K. O., w owych stratach obciążających budżet państwowy.

Z powyższych wywodów widoczne, jak P. K. O. skutkiem tego, że początkowo wchodziła w resort Ministerstwa Poczt i Tel. jakoteż skutkiem zbiegu różnych okoliczności, zdołała skupić dla siebie różne przywileje, uchylając się od wydatków, które winna pokrywać.

Z tego wynika, że budżet P. K. O. nie może być budżetem realnym i słusznym, ponieważ po stronie wydatków wykazuje jedynie wydatki na biura centrali w Warszawie (także ekspozytury jej w Poznaniu), a nie wykazuje wcale wydatków na utrzymanie kilku tysięcy urzędów pocztowych jako zbiornic P. K. O.

Natomiast budżet Ministerstwa P. i T. nie tylko, iż musi być jednostronnie obciążony tymi wydatkami, ale ponadto w miarę rozszerzania się obrotów P. K. O. traci istotną część swych dochodów z obrotu przekazów pocztowych. Stosunek Ministerstwa P. i T. do P. K. O. w dotychczasowej formie nie może być zatem nadal utrzymany choćby tylko ze względów budżetowych.

Wobec takiego stanu rzeczy wniosło Ministerstwo P. i T. projekty ustaw w przedmiocie zmiany ustawy z 27 maja 1919 r. o państwowej wyłączności poczty, telegrafu i telefonu, oraz w przedmiocie zmiany ustawy z 19 maja 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności, a to celem zniesienia zwolnienia korespondencji P. K. O. od opłat pocztowych.

Rada Ministrów na posiedzeniu dnia 3 lutego b. r. uchwaliła powyższe projekty i upoważniła Ministerstwo Poczt i Telegrafów do wniesienia ich do Sejmu na wypadek, gdyby zaproponowane uprzednio przez Ministerstwo Skarbu rokowania dotyczące płacenia przez Pocztową Kasę Oszczędności ryczałtu za przesyłki pocztowe nie dały wyniku.

W kwestji powyższej, która dla Ministerstwa Poczt i Tel. nie tylko ze względów budżetowych ma ważne znaczenie, toczą się jeszcze rokowania. Pożądaną jest jednak rzecz, aby zwłaszcza ogół pracowników pocztowych znał obecny stan sprawy i jej genezę.

Oddając tu pełne słowa uznania organizatorowi Pocztovej Kasy Oszczędności w Polsce — Prezesowi jej Hubertowi Lindemu — za Jego dzieło doniosłe, musi się stwierdzić przecie, że pracę tych macków rozsianych na szerokim obszarze, zapomocą których Pocztowa Kasa Oszczędności, zbiera olbrzymie sumy w interesie społeczno-skarbowym i gospodarczym — wykonują urzędy pocztowe względnie skromni pracownicy pocztowi. Jeśli zatem Ministerstwo Poczt i Tel. domaga się pokrywania odnośnych wydatków przez Dyрекcję P. K. O., to czyni to przedewszystkiem w myśl zasady „Suum cuique.”

III.

DZIAŁ OSOBOWY.

Wskutek ustalenia jednostek pracy w ubiegłym roku i przeprowadzenia na ich podstawie klasyfikacji urzędów (z wyjątkiem b. Dzielnicy pruskiej) zdołano ustalić tak ilość funkcjonariuszy, jak i etaty osobowe według faktycznego zapotrzebowania w przeciwstawieniu do lat poprzednich, w których ilość personelu i etatów osobowych określono według przypuszczalnego zapotrzebowania.

Organizacja personelu:

Dzięki powyższemu zdołano uzyskać trwałość etatów, która w przyszłości będzie stanowiła podstawę do ustalania ilości personelu, w miarę rozwoju instytucji pocztowo-telegraficznej.

Ponieważ przy porównaniu stanu faktycznego z ustalonym według powyższych zasad stanem na rok 1922, okazała się pewna nadwyżka personelu w niektórych Dyrekcjach, dąży Ministerstwo Poczt i Telegrafów do wyrównania stanu faktycznego ze stanem ustalonym przez stosowanie nowej ustawy emerytalnej w odniesieniu do tych funkcjonariuszy, którzy posiadają wszystkie warunki przeniesienia na emeryturę, względnie zwalnianie tych sił, które nie pozostają w stałym stosunku służbowym. W ten sposób zredukowano dotychczas personel pocztowo-telegraficzny w całym Państwie o przeszło 1000 osób.

Przez przejście nominalnie z dniem 1 stycznia 1921 r., faktycznie zaś z dniem 1 kwietnia 1921 r. bezpośredniego zarządu sprawami osobowymi w b. Dzielnicy pruskiej, posunęła się sprawa unifikacji personalnej znacznie naprzód. Obecnie wszystkie trzy dzielnice są jednakowo w kwestjach zasadniczych administrowane przy uwzględnieniu jednakże przepisów osobowych terytorjalnych, które w braku pragmatyki służbowej muszą mieć jeszcze zastosowanie.

Unifikacja personalna:

Pominąwszy tę różnorodność przepisów, — istniejące w poszczególnych dzielnicach uprzedzenia, jak niemniej różnice co do fachowego wykształcenia, dałyby się o wiele łatwiej usunąć, gdyby Ministerstwo Poczt i Telegrafów miało możność przerzucania personelu z jednej dzielnicy do drugiej.

Niestety zrealizowaniu tej myśli stoi dotychczas na przeszkodzie zupełny brak mieszkań, tudzież nadzwyczaj wysokie koszty przesiedlenia, które nie tylko przesiedleniu z jednej dzielnicy do drugiej, ale nawet przesiedleniu w obrębie tej samej dzielnicy stawiają nieprzezwyciężone zapory.

W roku ubiegłym zwiększono zastęp urzędników fachowo wyszkolonych przez urządzenie dalszych kursów podstawowych pocztowo-telegra-

Szkolnictwo zawodowe:

ficznych, zwłaszcza w b. dzielnicy pruskiej. Według ostatniej statystyki ogólna ilość odbytych kursów wzrosła do liczby 29, ilość zaś ogólna wykształconych słuchaczy do 1939.

W najbliższej przyszłości zamierza Ministerstwo Poczt i Telegrafów zająć się kwestją kursów dokształcających dla urzędników, pełniących już służbę, a nieposiadających żadnego fachowego wykształcenia.

Również dążyć będzie Ministerstwo Poczt i Telegrafów do stworzenia w roku bieżącym wyższych kursów administracyjnych, których konieczność dla należytego funkcjonowania Instytucji pocztowej okazała się kwestją najżywotniejszą.

Zrealizowaniu tego zamiaru już w roku ubiegłym stanęły na przeszkodzie brak jednolitej organizacji i jednolitych przepisów, wynikające ze stosowania różnych przepisów dzielnicowych, a nadto względy budżetowe.

W porozumieniu z władzami wojskowymi, **Zdemobilizowani:** jakoteż z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej poleciło Ministerstwo Poczt i Telegrafów Dyrekcjom, by zdemobilizowanych oficerów, zgłaszających się do służby pocztowo-telegraficznej, uwzględniały w miarę wolnych etatów przed wszystkimi innymi kandydatami i to przy odpowiednim uwzględnieniu ich dotychczasowych stopni wojskowych.

O ile w pewnych Dyrekcjach okazało się niemożliwem zajęcie zdemobilizowanych oficerów, poleciło Ministerstwo Poczt i Telegrafów nadmiar tych kandydatów rozdzielić po innych Dyrekcjach, gdzie umieszczenie ich okazało się możliwszem. W ten sposób znalazło umieszczenie około 150 zdemobilizowanych oficerów, nie licząc zdemobilizowanych żołnierzy i inwalidów.

W rozumieniu trudu, jaki ponoszą pracownicy pocztowo-telegraficzni pełniąc służby nocne, **Należytości uboczne:** wystąpiło Ministerstwo Poczt i Telegrafów jeszcze we wrześniu ubiegłego roku z wnioskiem do Prezydium Rady Ministrów o przyznanie odpowiednich należytości za pełnienie tej służby — przyczem jako zasadę przyjęto, iż należytość ta będzie wzrastała w zależności od mnożnika dla dodatku drożyznianego.

Z przyczyn od Ministerstwa Poczt i Telegrafów niezależnych sprawa uległa zwłoce, zostanie atoli już w najbliższym czasie ostatecznie załatwioną.

Istniejącą dotychczas pomoc sanitarną, a odnoszącą się tylko do funkcjonariuszy, których stosunek służbowy opiera się na nominacji, stara się Ministerstwo Poczt i Telegrafów, aczkolwiek w innej formie, dostosować i do funkcjonariuszy, którzy do tej pomocy nie mieli prawa.

W tej sprawie toczą się rokowania między M. P. i T. a Ministrem Zdrowia publicznego.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów współdziałało w przyjsciu do skutku ustawy emerytalnej, względnie przepisów wykonawczych do niej i używało podciągnięcie pod jej postanowienia niektórych kategorii wysłużonych funkcjonarjuszów b. państw zaborczych, którzy od zaopatrzenia na podstawie ogólnych ustaw emerytalnych byli wyłączeni i pobierali tylko drobne datki ze specjalnych kas zaopatrzeń i wskutek tego znajdowali się w bardzo krytycznem położeniu materialnem (prowizjoniści w b. zaborze austriackim, pocztarkowie w b. zaborze rosyjskim i t. p.).

Sprawy emerytalne:

Pracownicy pocztowo-telegraficzni zostali wyjęci z pod działania ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej, przyczem uchwałą Sejmu wezwanym został Rząd do przedłożenia odrębnej pragmatyki służbowej dla tych pracowników.

Odrębna pragmatyka służbowa.

Zgodnie z tą uchwałą Sejmu przystąpiło Ministerstwo Poczt i Telegrafów do opracowania projektu tej odrębnej pragmatyki. Projekt ten w najbliższym czasie będzie wniesiony na Radę Ministrów, a następnie do Sejmu.

Przewodnią myślą projektu odrębnej pragmatyki jest dać możność jednostkom z pośród personelu pocztowego uzyskiwania wszystkich stanowisk, o ile na to, ze względu na swą wartość intelektualną, zasługują i dopełnią warunków, wymaganych ze względu na większą wiedzę fachową.

IV.

DZIAŁ POCZTOWY.

W parze z ustalaniem się stosunków w Państwie i z rozwojem przemysłu i handlu przystąpiło Ministerstwo Poczt i Telegr. z początkiem okresu sprawozdawczego do intensywnego rozszerzenia sieci pocztowej, zwracając szczególną uwagę na wyniszczone długoletnią wojną i ustawicznym przechodem wojsk kresy wschodnie. Dla uprzyęstnienia korzystania z usług instytucji pocztowej nawet w najgłębszych dzielnicach Państwa, w miejscowościach o bardzo małym ruchu pocztowym, w których publiczność nie przyzwyczaiła się jeszcze do intensywniejszego posługiwania się komunikacją pocztową, uruchomiło Ministerstwo Poczt i Telegr. znaczną ilość agencji i pośrednictw pocztowych.

Rozwój organizacji instytucji pocztowych.

Równocześnie od 1/V 1921 r. podniesiono agencje poczt. do typu urzędów pocztowych, usamodzielniono ich zakres działania, uniezależniając od urzędów zbiorczych i podwyższono wynagrodzenie dla kierowników agencji o 265%, a dodatek za wykonywanie służby telegr. telef. o 1700%.

Agencje pocztowe w ten sposób zorganizowane i uposażone wzywają się coraz bardziej u społeczeństwa, które wybierając samo z pośród siebie i swoich zaufanych kierowników agencji, staje się współczynnikiem w rozwoju instytucji pocztowej i bierze bezpośredni udział w rozgałęzieniu sieci pocztowej.

Mimo wielkie trudności, jakie jeszcze z początku okresu sprawozdawczego wylaniały się przy rozwoju agencji poczt., zdołano w tym czasokresie na 98 zatwierdzonych, uruchomić 60 agencji.

W ośrodkach o większym skupieniu ludności lub z częściowo rozwiniętym przemysłem i handlem, potworzyło Ministerstwo Poczt i Telegr. nowe urzędy pocztowe, z czego na samych kresach wschodnich 140; w istniejących już urzędach rozszerzyło zakres działania i podwyższyło stosownie do potrzeb etat tych urzędów, stawiając je na wysokości zadania.

Ustrój i podział urzędów i agencji pocztowych.

Celem ujednolicenia i zunifikowania urzędów i agencji pocztowych o przeróżnych typach, objętych organizacją po b. zaborach, ustalenia ich ustroju i podziału, oraz ustalenia etatów i poszczególnych stanowisk służbowych, wydało Ministerstwo Poczt i Telegr. w czerwcu 1921 r. rozporządzenie w przedmiocie organizacji urzędów i agencji i w sprawie wykazów obrotu.

Wykazy obrotu oparło Ministerstwo Poczt i Telegr. na jednostkach pracy obliczonych za pomocą mierników wypośredkowanych empirycznie dla poszczególnych czynności służbowych.

Na tych zasadach ustaliło Ministerstwo Poczt i Telegr. 5 klas urzędów i 3 stopnie agencji, przyjmując za najwyższą stawkę dla agencji i najniższą dla urzędów 50.000 jednostek pracy rocznie.

Stosownie do klasy urzędu przyznało Ministerstwo Poczt i Telegr. naczelnikom urzędów 5 stopni służbowych, poczynwszy od X st. sk. dla najniższych, do VI stopnia dla najwyższych urzędów. Na podstawie przedłożonych przez Dyrekcje poczt i telegr. w myśl pomienionego rozporządzenia wykazów obrotu, zarządziło Ministerstwo Poczt i Telegr. klasyfikację urzędów i agencji i przeprowadziło ją z ważnością od 1/I 1922 r. w okręgach Dyrekcji łwowskiej, lubelskiej, krakowskiej, wileńskiej i warszawskiej.

Klasyfikacja urzędów w Dyrekcji poznańskiej i bydgoskiej jest w toku.

Regulacja taka urzędów i agencji będzie odtąd odbywała się stale co 3 lata, niezależnie od wyjątkowego przesunięcia urzędu do wyższej klasy, wzgl. agencji do wyższego stopnia, w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.

Klasyfikacja doprowadziła do skontrolowania i ostatecznego ustalenia etatu i stanowisk służbowych w urzędach i agencjach i do uporządkowania stosunków osobowych w poszczególnych urzędach.

W ślad zarządzonej klasyfikacji urzędów i agencji opracowało i wydało Ministerstwo Poczty i Telegr. w październiku 1921 r., do użytku służbowego i publicznego, szczegółowy spis urzędów i agencji na obszarze Rzpp., oraz stacji kolejowych, upoważnionych do wymiany telegramów prywatnych.

Spis urzędów pocztowych.

Spis zawiera wskazówki co do zakresu czynności poszczególnych urzędów i agencji, co do połączeń pocztowych, położenia geograficznego i przynależności administracyjnej.

Spis zaopatrzonego przedmową, wyjaśnieniem poszczególnych rubryk, tablicą pomocniczą do obliczenia odległości między urzędami, podziałem administracyjnym Rzpp. na województwa i starostwa, spisem jedno lub podobnie brzmiących nazw urzędów i agencji, spisem odcinków kolejowych i zestawieniem obcych nazw urzędów i agencji o ustalonym brzmieniu polskim wraz z podaniem dawnego brzmienia w językach obcych (zaborczych).

Nakład spisu wydano w 10000 egzemplarzach, wyposażono nim wszystkie urzędy i agencje, a resztę przeznaczono do rozsprzedania dla publiczności w cenie po 1500 mk. Ponadto rozesłano pojedyncze egzemplarze spisu wszystkim władzom państwowym centralnym, a po kilka egzemplarzy wszystkim państwom należącym do światowego związku pocztowego.

Wydawnictwo to okazało się nadzwyczaj cennem, nie tylko dla użytku służbowego, lecz i dla publiczności.

Wobec ustawicznych zmian i ciągłego rozwoju sieci pocztowej, wydaje się do spisu miesięczne uzupełnienia drukiem petitowym spisu.

Rozwój sieci pocztowej za czas od 1/V 1921 r.

do 30/IV 1922 r., przedstawia się według poszczególnych Dyrekcji następująco. (Patrz tabl. na str. 50).

Rozwój sieci pocztowej.

Ponadto istnieje w całej Rzpp. **1304 pośrednictw**, jako instytucje pocztowe najniższego rzędu.

Czynność pośrednictw ogranicza się do sprzedaży znaczków pocztowych i obrotu przesyłek listowych.

Kierownikom pośrednictw podwyższono z dniem 1 kwietnia 1922 r. wynagrodzenie, a mianowicie: dla kierowników z rozszerzonym zakre-

NAZWA DYREKCJI	Stan z 30/IV 1921			Ilość uruchomionych urzędów i agencji za okres sprawozdawczy			Stan faktyczny z 12/IV 1922			Ilość zatwierdzonych, a nie otwartych		
	Ilość		Razem	Ilość		Razem	Ilość		Razem	Ilość		Razem
	urzędów	agencji		urzędów	agencji		urzędów	agencji		urzędów	agencji	
Warszawa	271	22	293	60	22	82	331	44	375	8	24	32
Lublin	100	2	102	26	14	40	126	16	142	2	5	7
Wilno (Grodno)	61	2	63	54	14	68	115	16	131	3	4	7
Kraków	326	20	346	1	6	7	327	26	353	2	2	4
Lwów	613	70	683		4	4	613	74	687		3	3
Poznań	121	374	495				121	382	503			
Bydgoszcz	52	156	208				95	318	413			
Gdańsk	49	170	219	1		1	1		1			
Razem	1593	816	2409	142	60	202	1729	876	2605	15	38	53

sem działania na 750 mk. miesięcznie—o zwykłym zakresie na 550 mk. miesięcznie.

Nadto uruchomiono w okresie sprawozdawczym 3 czasowe urzędy pocztowo-telegraficzne, a mianowicie: dla targów poznańskich — „Urząd pocztowy Poznań targi poznańskie”, w czasie od 20 maja do 10 czerwca 1921 r., dla targów wschodnich we Lwowie, „Urząd pocztowy Lwów targi wschodnie”, w czasie od 24 września do 10 października 1921 r. i dla międzynarodowej Konferencji sanitarnej w Warszawie „Urząd pocztowy Światowy Kongres sanitarny”, od 18 do 27 marca 1922 r.

Po zarządzeniach organizacyjnych urzędów i agencji wydało Ministerstwo Poczty i Telegr. zarządzenia, zmierzające do organizacji Dyrekcji poczt i telegrafów i ustalenia ich etatów.

W tym celu wydało, po rozpatrzeniu urządzeń władz administracyjnych pocztowych zagranicą i po zbadaniu organizacji władz administracyjnych I i II instancji innych dekanatów, oraz zasięgnięcia zdań miarodajnych czynników, w marcu 1922 r. statut organizacyjny Dyrekcji poczt i telegraf. i opracowało na podstawie tego statutu Instrukcję dla Dyrekcji poczt i telegr.

Na początku okresu sprawozdawczego z istniejących 8 Dyrekcji poczt i telegr., a mianowicie: Warszawa, Lublin, Wilno, Kraków, Lwów, Poznań, Bydgoszcz i na Pomorze w Gdańsku, zlikwidowano ze względów organizacyjnych i ekonomicznych z dniem 1 października 1921 r. Dyrekcję poczt i telegr. na Pomorze w Gdańsku, a okręg jej pomorski przydzielono do Dyrekcji poczt i telegr. w Bydgoszczy.

W miejsce Dyrekcji na Pomorze w Gdańsku, otwarto z dniem jej zniesienia Dyrekcję poczt i telegr. Rzpp. w Gdańsku, jako organ administracyjny I instancji dla polskich instytucji pocztowych na terenie W. M. Gdańska.

Istniejący w Gdańsku Urząd Ekspedycji paczek przemieniono na „Polski urząd pocztowy Nr. 1 w Gdańsku”, jako urząd wymiany dla całego ruchu pocztowego zamorskiego.

Ponadto uruchomiono w Gdańsku dwie filje polskiego urzędu poczt Nr. 1, a to odrębny urząd wymiany dla obrotu paczkowego z Anglią i stacje telegraficzną Hughesową.

W dalszym rozwoju polskiej sieci pocztowo-telegraficznej na terenie Gdańska natrafia polski Zarząd pocztowy na znaczne przeszkody ze strony władz gdańskich. Mimo to zarządzono już uruchomienie w Gdańsku urzędu pocztowego ze służbą nadawczą i oddawczą i poczyniono przygotowania do otwarcia na głównym dworcu Gdańskim polskiego urzędu przeladowawczego, oraz do uruchomienia polskiej centrali telegraficznej i telefonicznej.

Łącznie z likwidacją Dyrekcji poczt i telegr. na Pomorze w Gdańsku, uregulowano okręgi administracyjne Dyrekcji w Bydgoszczy i w Poznaniu.

Regulacja okręgów innych Dyrekcji poczt i telegr., z dostosowaniem ich do obszarów administracyjnych Województw, po ostatecznem skonsolidowaniu granic Państwa, nastąpi w niedalekiej przyszłości.

Z przyznanej Polsce części Górnege Śląska tworzy się osobny okręg pocztowy i dla administracji tego okręgu ustanawia się Inspektorat pocztowy w Katowicach, jako władzę administracyjną I instancji, bezpośrednio podległą Ministerstwu poczt i telegrafów.

Przejęcie administracji poczt na polskim Górnym Śląsku i na ziemi Wileńskiej.

Zakres działania Inspektoratu dostosowuje się do zakresu działania Dyrekcji poczt i telegrafów.

Prace około zorganizowania Inspektoratu urzędów i agencji na przypadającej nam części Górnego Śląska i przygotowania do odbioru administracji są na ukończeniu. — Objęcie administracji zapowiedziane jest na miesiąc czerwiec 1922 r. —

Równocześnie z wyjściem ustawy o wcieleniu Ziemi Wileńskiej do Polski, wydano zarządzenia, celem objęcia bezpośredniej administracji na tym obszarze Państwa z dniem 1 maja 1922 r. Obszar t. zw. Litwy środkowej wciela się do administracji Dyrekcji poczt i telegrafów z obecną siedzibą w Grodnie i przenosi się siedzibę tej Dyrekcji do Wilna.

**Ograniczenia go-
spodarcze obrotu
paczkowego.**

Zaprowadzona granica gospodarcza pomiędzy b. Dzielnicą Pruską a Kongresówką, następcza wiele uciążliwości w swobodnym rozwoju ruchu paczkowego pomiędzy b. Dzielnicą Pruską, a innemi Dzielnicami Polski.

Dopiero po zniesieniu ustawą z 7. lipca 1921 r. granicy gospodarczej i zniesieniu dotychczasowego sposobu rewizji zawartości paczek przed nadaniem w urzędzie pocztowym, ruch pocztowy pomiędzy b. Dzielnicą Pruską a innemi Dzielnicami Polski znacznie się ożywił.

Względędy jednak państwowej polityki gospodarczo-finansowej nie pozwalają na zupełnie swobodny ruch w wymianie towarów pomiędzy wszystkiemi dzielnicami Polski.

Dotąd zatem podlegają przepisom organiczającym przesyłki zawierające monopole państwowe, t. j. sacharynę i tytoń.

Oprócz względów polityki gospodarczo-finansowej istnieją jeszcze względy natury sanitarnej, nie pozwalające na swobodny ruch paczek, szczególnie w okolicach pogranicza wschodniego, gdzie panują epidemie.

Zgodnie zatem z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Spraw Wojskowych, Ministerstwo Poczt i Telegrafów wydało zarządzenia ograniczające ruch swobodny paczek pocztowych z artykułami żywności i t. p. w pasie pogranicznym.

Oprócz ograniczeń przewozowych w obrocie wewnętrznym, Ministerstwo Poczt i Telegr. nie mniejszą uwagę poświęciło ograniczeniom i zakazom przewozowym co do ruchu paczkowego zagranicznego, a wynikającym z państwowej polityki handlowej i finansowej.

W tej mierze Ministerstwo Poczt i Telegr., stosując się do zarządzeń Ministerstwa Przemysłu i Handlu, tudzież Ministerstwa Skarbu, wydało zarządzenia w grudniu 1921 r. i w marcu 1922 r. w przedmiocie postępowania z temi przesyłkami zagranicznymi, które obejmują towary zakazane do przywozu wzgl. wywozu.

Dla bilansu handlu zagranicznego wprowadzono statystykę tego handlu, w myśl postanowień rozporz. Rady Ministrów z dnia 10 września 1921 r. w przedmiocie statystyki celnej.

Zgodnie z powołaniem rozporz. Rady Ministrów, Ministerstwo Poczt i Telegr., chcąc uprzystępnąć urzędowi pocztowemu zrozumienie powyższego rozporządzenia, wydało instrukcję w sprawie postępowania z przesyłkami pocztowymi przy zgłoszeniu statystycznym. W obrocie między Polską a w. m. Gdańskiem zniesiono granicę celną 11/2 1922 r., a granicę gospodarczą 1/4 1922 r.

Obecnie istnieją jeszcze tylko ograniczenia w ruchu paczkowym w myśl art. 207 i 208 konwencji polsko-gdańskiej z 24/10 1921 r., odnośnie przedmiotów monopolu państwowego i przedmiotów podlegających

podatkom pośrednim. Paczki z tymi przedmiotami można będzie wysyłać tylko za kartami przekazowymi t. zw. unikatami zgłoszenia.

Dla wymienionego ruchu paczkowego zorganizowało M. P. i T. w okresie sprawozdawczym urzędy wymiany i urzędy pocztowo-celne w Tezewie, w Bydgoszczy i Toruniu i w dalszym ciągu dla obrotu z Niemcami organizuje takie urzędy w Lesznie, Zbąszyniu i w Chojnicach oraz w Grajewie i w kierunku na wschód z Rosją sowiecką i Ukrainą urzędy wymiany w Zdolbunowie, w Brześciu i w Wilnie. Ten ostatni urząd będzie zarazem urzędem wymiany z Łotwą.

Dla ujednostajnienia przepisów pocztowych i postępowania z zagranicznymi przesyłkami listowymi, wydało M. P. i T. instrukcję pocztowo-celną w przedmiocie rewizji celnej listowych przesyłek zagranicznych i zwolnienia od tej rewizji korespondencji zagranicznych przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych.

W ruchu pocztowym zagranicznym szczególnie rozwinął się obrót paczkowy z Ameryką.—W okresie sprawozdawczym obrót ten doszedł przeciętnie do 1000 paczek dziennie. Dzięki wysiłkom urzędów wymiany i pocztowo-celnych w Gdańsku, Toruniu, Poznaniu, Tarnowie i Przemyśle i zaprowadzeniu uproszczonej manipulacji z temi przesyłkami w polskim urzędzie pocztowym Nr. 1 w Gdańsku, opanowano ruch ten dość normalnie i sprawnie.

Obecnie z powodu zniesienia ulg celnych, stosowanych dotychczas przez władze skarbowe przy paczkach amerykańskich, wyłoniły się pewne trudności w szybkiej odprawie tych paczek, wskutek czego musi się przeprowadzić dalszą decentralizację służby pocztowo-celnej, przez utworzenie większej ilości urzędów pocztowo-celnych.

Idąc za wzorem państw zachodnich, ograniczyło M. P. i T. rozporządzeniem z grudnia 1921 r. służbę doręczeń w niedziele i święta uroczyste do telegramów, awizów do rozmów telefonicznych, przesyłek pospiesznych i z zawartością ulegającą szybkiemu zepsuciu oraz z żywymi zwierzętami, zarządzając równocześnie w miastach dyżury w służbie wewnętrznej do wydawania gazet zgłaszającym się po odbiór adresatom.

Wprowadzono nowe kategorie przesyłek pocztowych, podniesiono wagę i wartość przesyłek, uproszczenia w działach nadawczym i oddawczym poczty, udostępniono publiczności korzystanie w szerszej mierze z urządzeń pocztowych, jakoteż zapoczątkowano ujednostajnienie różnorodnych przepisów dzielnicowych.

W dziale przesyłek listowych wykluczono od przewozu przesyłki listowe zawierające napisy lub rysunki, obrażające prawo, porządek społeczny lub moralność (L. 1744/V—Dz. U. 37/21), oraz wyda-

Urzędy wymiany i urzędy pocztowo-celne.

Uregulowanie służby doręczeń w święta.

Sprawy i stosunki poczty w obrocie krajowym.

Przesyłki listowe.

no przepisy w sprawie zewnętrznego oznaczania pocztowych pism służbowych i urzędowych (L. 2980/V—Dz. U. 57/21).

Szczególniejszą uwagę poświęcono amerykańskim przesyłkom listowym, a stosowaniem w sortowniach ulepszeniami zdołano zapewnić obrotowi tych przesyłek normalny bieg.

Korespondencja amerykańska. Korespondencję amerykańską opracowują nadal centralna sortownia listów amerykańskich przy urzędzie pocztowym w Krakowie

na dworcu kolejowym i sortownie okręgowe w Warszawie, Tarnowie, Lwowie i w Poznaniu. Przewóz korespondencji amerykańskiej w kraju odbywa się obecnie regularnie, wyrabiany jest przez wymienione sortownie bieżąco w miarę nadchodzenia z Ameryki, bez zalegania w tych sortowniach ponad czas wymagany koniecznie, dla należytego rozbioru nadchodzących worków z korespondencją, do zbadania zewnętrznego stanu kopert i do uskutecznienia wymaganych zapisywań w dalszych dokumentach przewozowych. Według statystycznych obliczeń za czas od czerwca 1921 r. do końca lutego br., nadeszło do Polski listów zwyczajnych zamkniętych przeszło 7,000,000, poleconych zamkniętych prawie 1,500,000, przesyłek listowych otwartych zwykłych (kart pocztowych, druków, czasopism, próbek) blisko 2,000,000, poleconych prawie 80,000. Znaczne trudności przy odbiorze nadchodzącej korespondencji stanowi badanie stanu kopert i opakowania tak listów zamkniętych, jak przesyłek otwartych, konieczne ze względu na zawartość pieniężną. W podanym okresie statystycznym wymienione sortownie, z powodu stwierdzenia uszkodzeń na kopertach listów zamkniętych i opakowaniach przesyłek otwartych, oraz śladów otwierania przed nadejściem do Polski, zabezpieczyły przeszło 250.000 przesyłek listowych bez stwierdzenia ich wartości, oraz przeszło 25.000 przesyłek, których stan zewnętrzny był tak uszkodzony, że widoczna była ich zawartość pieniężna. W tych ostatnich przesyłkach stwierdzone zostały zawartości pieniężne w następujących ogólnych kwotach, a to: 40574 dolarów w gotówce i 6455 dolarów w czekach, 662129 marek polskich w gotówce i 3,009,960 marek pol. w czekach, 3429 rubli, 8640 koron austriackich, 65 marek niemieckich, 9 funtów szterlingów, 5 lei, 1 frank franc., 1 dinar, 100 pesos i 1 polisa na 1000 dolarów. Zawartości pieniężne w znaczniejszych kwotach znajdują się przeważnie w otwartych przesyłkach z fotografiami i w zwiniętych gazetach.

Fakt nadchodzenia do Polski znacznych ilości uszkodzonej korespondencji dowodzi, że przesyłki te w wielu wypadkach ulegają naruszeniu już przed nadejściem do Polski, przyczem przesyłki te są już wcześniej pozbawiane zawartości pieniężnej, wobec czego wiele zażaleń odbiorców listów, na brak ich pieniężnej zawartości, niesłusznie spada na pocztę polską. O wypadkach stwierdzonych uszkodzeń listów amerykańskich zawiadamiane są Zarządy

pocztowe Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i Kanady, celem usunięcia tych nadużyć na obszarze amerykańskim.

Sposób wydawania korespondencji amerykańskiej adresatom w zamiejscowych okręgach doręczeń urzędów pocztowych na podstawie awizacji, zmieniony został w lipcu 1921 r. w tym kierunku, że korespondencja ta wydawana bywa posłańcom gminnym na podstawie spisów tej korespondencji, celem doręczenia adresatom przez posłańców gminnych, względnie przez zwierzchności gminne. Po doświadczeniach poczynionych w ciągu kilku miesięcy, że doręczanie w ten sposób nie wpłynęło na szybsze otrzymanie korespondencji przez adresatów, z powodu niezorganizowania dotychczas regularnego odbioru korespondencji przez gminy, następnie skutkiem przetrzymywania tych listów w urzędach gminnych, przyczem zdarzyły się wypadki nadużyć z korespondencją zabieraną przez posłańców gminnych, wraca Zarząd pocztowy do dawnego sposobu wydawania korespondencji adresatom, w urzędach pocztowych na podstawie awizacji, który to sposób wprowadzony zostanie w życie w najbliższym czasie.

W sprawie nadużyć z korespondencją amerykańską przez funkcjonariuszy pocztowych stwierdza się, że kradzieże i ograbienia tej korespondencji są obecnie sporadyczne, przyczem w większości wypadków sprawcy zostali wykryci i skazani sądownie na kilkoletnie ciężkie więzienie, oraz wydalenia ze służby pocztowej.

Zamierzenia Zarządu pocztowego w dziale służby gazetowej skierowane były do wprowadzenia prenumeraty za pośrednictwem urzędów pocztowych. Urzeczywistnieniu tych zamierzeń stoją jednak na przeszkodzie okoliczności niezależne od Zarządu pocztowego, a mianowicie niestabilne stosunki walutowe i gospodarcze i zmieniające się skutkiem tego często warunki prenumeraty. Skutkiem tych zmian nie może być wprowadzona prenumerata pocztowa na ściśle określone okresy, a to tak ze względu na obciążenia z wydawcami, jak ze względu na nakład ogólnego spisu czasopism, jako podstawy prenumeraty pocztowej. Dowodem niemożności wprowadzenia systemu prenumeraty pocztowej w całym Państwie jest fakt, że nawet istniejąca w b. dzielnicy pruskiej prenumerata kwartalna, na życzenie tamt. wydawców, zmieniona została od 1 grudnia 1921 r. na prenumeratę miesięczną, a utrzymanie w tej dzielnicy nadal prenumeraty pocztowej nawet na miesięczne okresy, wyjaśnia się wyjątkowo korzystnymi warunkami dla służby pocztowej w tej dzielnicy, to jest gęstością sieci pocztowej i kolejowej, umożliwiającą terminową wymianę korespondencji z zamówieniami czasopism i terminowe przesyłanie i doręczanie tych ostatnich. W tym stanie rzeczy Zarząd pocztowy ograniczył się w tym dziale służby do usuwania niedomagań z powodu nieregularnego przesyłania i doręczania czasopism, oraz uwolnił od opłat pocztowych reklamacje czasopism.

**Służba gazetowa
w kraju.**

**Służba gazetowa
w obrocie zagra-
nicznym.**

Gazetowa służba w obrocie zagranicznym opierać się winna na przepisach o tej służbie, zawartych w międzynarodowej umowie pocztowej, zawartej w Rzymie dnia 26 maja 1906 roku, względnie w Madrycie dnia 30 listopada 1920 r., obowiązującej od 1 stycznia b. r. Zasadą tej służby jest prenumerowanie czasopism za pośrednictwem urzędów pocztowych i osobnych zagranicznych ekspedycji pocztowych i wzajemne obliczanie należności za prenumerowane czasopisma ze wszystkimi interesowanymi krajami, zagranicznymi, przyczém ceny prenumeraty muszą być ustalone na kilkamiesięczne okresy czasu. Wprowadzeniu zagranicznej służby gazetowej na przedstawionych zasadach stoją jednak na przeszkodzie te same okoliczności, które nie dozwoliły uregulować tej służby w ruchu krajowym, przyczem przeszkoda ta w odniesieniu do zagranicznej służby gazetowej jest tem poważniejsza, iż wpływa na nią ustawicznie zmienny stosunek wartości marki polskiej, do walut zagranicznych.

Z tego powodu zagraniczny ruch gazetowy odbywa się na podstawie prenumeraty, uskuteczniaanej bezpośrednio w administracjach czasopism, a przesyłanie czasopism odbywa się za opłatą w znaczkach pocztowych, według taryfy dla druków, z tem udogodnieniem dla samych redakcji, że czasopisma przesyłane bezpośrednio przez redakcje podlegają opłacie o 50% niższej, od ogólnej taryfy dla druków zagranicznych. Ruch ten podjęty został ze wszystkimi państwami, należącymi do wszechświatowej Unji pocztowej, z wyjątkiem Rosji Sowieckiej. W ten sam sposób odbywa się także ruch gazetowy między Polską a Wolnem Miastem Gdańskiem. Na podstawie osobnej umowy między Polską a Austrią niemiecką i Czechosłowacją, wzajemny ruch gazetowy odbywa się według przepisów i taryf obowiązujących w każdym z tych krajów w obrocie wewnętrznym, a ponadto dzienniki i tygodniki, wychodzące w Austrii, przesyłane są do Polski za opłatą gotówkową, bez znaczków pocztowych.

**Paczki i listy war-
tościowe.**

Idąc na rękę sferom kupieckim i przemysłowym dopuszczono na całym obszarze Rzeczypospolitej paczki prywatne do 15 klg. mimo, że niedostateczne jeszcze w pewnych częściach kraju środki przewozowe wozami i kolejami, nastręczały trudności w zrealizowaniu życzeń petentów (L. 988/V Dz. U. 27/22). Jednocześnie ustalono wagę paczek wymienianych między urzędami pocztowymi Województwa Poznańskiego i Pomorskiego na 50 klg., zaś między urzędami poczt. Śląska Ciesz. na 20 klg.

Deklarowania wartości prywatnych paczek i listów wartościowych podwyższono stopniowo z 20.000 na 25.000, a wreszcie na 50.000 mk. urzędowych zaś, wymienianych między władzami i urzędami pań-

stwowymi, do nieograniczonej sumy (L. 1220/V i 2102/V Dz. U. 33/21 i 45/21).

W ruchu wewnętrznym dopuszczono pod pewnymi warunkami paczki do 5 klg., zawierające ostre naboje, płyny zapalne, materiały żrące, truczyny i materiały szkodliwe dla zdrowia (L. 1535/V Dz. U. 36/21), jakoteż, **celem wpłynięcia na obniżenie cen podręczników szkolnych**, zniżono opłatę za paczki z taką zawartością o 50% od normalnej (L. 3391/V Dz. U. 8/22).

Z powodu zażaleń na niewłaściwe obliczanie składowego od paczek wydano uzupełniające w tym kierunku zarządzenia (L. 1213/V Dz. U. 35/21), z powodu zaś nadmiernego obciążenia ambulantów i urzędów paczkami wartościowemi ustalono, że paczki do 5.000 mk. wartości należy uważać za zwykłe, zaś ponad 5.000 mk. za wartościowe tak przy nadawaniu, jak i doręczaniu (L. 949/V Dz. U. 9/22).

Poza powyższymi zarządzeniami zezwolono na kredytowanie opłat pocztowych za paczki i listy wartościowe, nadawane przez Polską Kraj. Kasę Pożyczkową i jej 39 oddziałów (L. 576/V Dz. U. 8/22), tudzież wprowadzono obrót paczek prywatnych z t. zw. Litwą Środkową, początkowo do 5 klg. bez wartości i pobrania, następnie do 10 klg. o wartości do 25.000 mk., na zasadach obowiązujących w obrocie wewnętrznym. Na tych samych zasadach dopuszczono przesyłanie tam prywatnych listów wartościowych do 25.000 mk. (L. 1224/V, 1776/V i 2592/V z 21 r. Dz. U. 29, 39 i 49 z 1921 r.).

Przekazy telegraficzne wprowadzono z d. 16 grudnia 1921 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej z zastrzeżeniami, że można je przyjmować i wypłacać narazie tylko w urzędach pocztowych z wyłączeniem agencji, oraz, że urzędy pocztowe b. dzieln. pruskiej będą z nimi postępowały według przepisów niemieckich, tam jeszcze obowiązujących. Pewne, konieczne w ruchu wzajemnym przepisy manipulacyjne ujednolicono.

**Przekazy pocztowe,
telegraficzne i po-
braniowe.**

Granice dopuszczalnej kwoty przekazów pocztowych i telegraficznych ustalono początkowo na 25.000 mk., ostatnio jednak podniesiono je na 50.000 mk.

W związku z tem podniesiono granicę obciążenia pobraniem poleconej przesyłki listowej, paczki i listu wartościowego do 50.000 mk., w zapoczątkowaniu zaś unifikacji poruczono Izbie Kontr. Rach. Pocht i Tel. w Bydgoszczy kontrolę przekazów wpłacanych i wypłacanych w b. dzieln. pruskiej (L. 1220/V, 1727/V, 2837/V, 2812/V Dz. U. 33—57 z r. 1921).

Z powodu masowego ginięcia przekazów zwłaszcza pobraniowych, zniewolone było M. P. i T. wprowadzić ściślejszą kontrolę, przez wprowadzenie opłaty pocztowej za przekazy gotówką (L. 74/V Dz. U. 6/22).

Rozp. z 30/XI 21 r. L. 2871/ V (Dz. U. 56/21)
Doręczanie prze- upoważniono Dyrekcję P. i T. do rozszerzania
syłek pocztowych. granic wartości listów wartościowych, oraz kwot
 przekazów pocztowych i czekowych, doręczanych
 odbiorcom do domu w miejscowym okręgu doręczeń do 25.000 mk.,
 w zamiejscowym okręgu doręczeń b. dzieln. pruskiej do 5000 mk.; roz-
 porz. zaś z 7/IV 22 r. L. 1727/V rozszerzono powyższe granice w miejsc.
 okręgu doręczeń do kwoty 50.000 mk., w zamiejscowym zaś okręgu
 doręczeń, na całym obszarze Rzeczypospolitej, do 10.000 mk. Rozp.
 z dnia 15 października 1921 r. (Dz. U. nr. 48) uwolnione zostały od opłat
 za doręczenie przekazy pocztowe i czekowe z pensjami dla
 b. powstańców z r. 1863.

Niezależnie od wydanych już wyżej wy-
Dalsze prace przy- szczególnionych przepisów, opracowano:
gotowawcze w kie- instrukcję o przekazach pocztowych i telegr.,
runku ujednosta- „ o przesyłkach listowych,
nienia przepisów „ o zleceniach i kartach zleceńiowych,
pocztowych. przepisy oddawcze.

Projekt nowej instrukcji o przekazach pocztowych i telegraficznych będzie najpierw rozesłany Dyrekcjom P. i T., oraz Izbie Kontroli Rachunk. Poczty i Tel., celem wypowiedzenia się. Ostateczna redakcja powyższych przepisów nastąpi przypuszczalnie w czerwcu 1922 r., tak, że w drugiej połowie roku będzie je można wprowadzić w życie.

Instrukcja o przesyłkach listowych oraz przepisy oddawcze wymagają jeszcze pewnych studjów i uzupełnień, instrukcja zaś o zleceniach będzie wprowadzona po ujednoliceniu opłat stemplowych, zapowiedzianem przez Ministra Skarbu.

W związku z przepisami o przekazach stoi sprawa nadawania i doręczania przesyłek pocztowych za pobraniem. Z powodu wyczerpania druków niemieckich w urzędach b. dzielnicy pruskiej, wyłania się konieczność wprowadzenia jednolitej manipulacji przy przyjmowaniu i doręczaniu przesyłek pocztowych, a temsamem wprowadzenia jednolitych, polskich druków. Prace przedwstępne w tym kierunku już rozpoczęto i przypuszczać należy, że nowe postępowanie będzie można wprowadzić równocześnie z przekazami.

INNE OGÓLNE ZARZĄDZENIA POCZTOWE.

Połnomocnictwa. W dziale pełnomocnictw uzupełniono przepisy o uwierzytelnianiu pocztowych pełnomocnictw zagranicznych. (L. 1337/V D. U. 33/21).

Reklamacje. W dziale reklamacji przesyłek pocztowych wydano obszernie, szczegółowe przepisy

ustalające postępowanie przy reklamowaniu, zaginięciu i wypłacaniu odszkodowań za przesyłki pocztowe w obrocie wewnętrznym i z zagranicą (L. 1337/V Dz. U. 33/21).

Istniejące w b. dzielnicy pruskiej przepisy odnośnie nadawania niektórych przesyłek pocztowych nieopłaconych zniesiono i wprowadzono na całym obszarze przymus opłaty z wyjątkiem tych przesyłek, które na podstawie ustawy z 27/V 1919 r., o wyłączności poczty są od opłaty pocztowej wolne, lub mogą być nadawane na koszt odbiorców (L. 1069/V Dz. U. 11/22).

Przymus opłaty.

Normy odszkodowania za paczki bez podanej wartości, ustalone rozp. z dnia 29/8 1919 r. (Dz. U. nr. 13—Dz. U. Rz. P. nr. 78), w myśl których za paczki takie, w razie zaginięcia lub ubytku zawartości, ustanowione zostało odszkodowanie do wagi 3 kg.—30 mk., do wagi 5 kg.—50 mk., a za każdy dalszy kilogram 6 mk., jako nieodpowiadające obecnym stosunkom gospodarczym, uznane zostały za nieodpowiednie.

Odszkodowania za paczki.

Z tego powodu poddano rozważce, aby za paczki tego rodzaju w razie zaginięcia lub ubytku zawartości, wypłacane było odszkodowanie w wysokości rzeczywistej wartości zawartości, do pewnej jednak granicy maksymalnej, za każdy kilogram zaginionej paczki względnie za każdy kilogram ubytku zawartości.

Nowa stawka odszkodowania zostanie wprowadzona w życie po uzyskaniu zgody Ministerstwa Skarbu.

Z dniem 18 lipca 1921 r. zlikwidowano Centralny Zarząd Poczty Polowych i przekazano jego agendy Urzędowi Poczciowemu Warszawa oraz Izbie Kontroli Rach. P. i T. w Bydgoszczy (L. 1697/V Dz. U. 36/21).

Likwidacja centralnego Zarządu Poczty Polowych.

Na podstawie układu zawartego z delegacją Polską do Spraw Repatriacji, uruchomiono rozp. z 28/V. 21 r. L. 20121/1143.V (Dz. U. 28/21) urząd pocztowy przy tej delegacji, którego zakres działania polega na przyjmowaniu otwartych listów zwykłych, paczek zwykłych i listów wartościowych dla jeńców cywilnych, zakładników, osób internowanych, jeńców wojennych, wygnańców, uchodźców i emigrantów w Rosji, za opłatą w gotówce według taryfy wewnętrznej.

Przesyłki pocztowe dla odbiorców w Rosji.

Obowiązki przewozu powyższych przesyłek do miejsc przeznaczenia, oraz wydania do rąk odbiorców, jak niemniej pośredniczenia w przywozie listów od tych osób z Rosji do odbiorców w kraju, podjęła się wspomniana delegacja, przyczem za nieopłacone listy z Rosji pobiera się od odbiorców pojedynczą taryfową opłatę.

Rozp. z 26/IX 21. r. L. 2233/V (Dz. U. 46/21) ustalono osobne należitości za listy dla wymienionych emigrantów i t. p., przesyłane na terytorjum Rosji.

Ze względu na fakt, że wszystkie przesyłki nadawane w Urzędzie pocztowym przy Delegacji oddaje urząd ten codziennie, po godzinach urzędowych, za potwierdzeniem Delegacji, na której spoczywa obowiązek ich przewozu do Rosji i dostarczenia adresatom, wszelkie zażalenia zamieszczane w czasopiśmie o zaginięciach tych przesyłek, o ich późnem doręczeniu, o brakach zawartości nie dotyczą zupełnie Zarządu pocztowego.

Władze powołane do wykonywania nadzoru nad drukami i czasopismami zagranicznymi odebrały do dnia 13 marca b. r. debity pocztowy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej drukom i czasopismom zagranicznym w łącznej ilości 185. Nazwy tych druków i czasopism ogłoszone zostały w Dzienniku Urzędowym Min. P. i T. nr. 4, 11, 13, 16, 20, 23, 27, 29, 31, 34, 37, 41, 44, 48, 56 z r. 1921 i nr. 2, 5, 7, 9, 11 i 12 z r. 1922.

Natomiast przywrócony został debity pocztowy 6 czasopismom zagranicznym, a to czasopismom w języku niemieckim „Die Jugend“, (wychodzi w Monachium), „Morgenzeitung“ (wychodzi w Morawskiej Ostrawie), „Arbeiterzeitung“ (wychodzi w Wiedniu), „Ulk“ (wychodzi w Berlinie), rosyjskiemu czasopismu „Obszczeje Dіelo“ (wychodzi w Paryżu) i francuskiemu czasopismu „Le Populaire“ (wychodzi w Paryżu). Ogłoszenia o przywróceniu debitu tym czasopismom ogłoszone zostały w Dz. Urz. nr. 15 i 23 z r. 1921 i nr. 6, 8 i 11 z r. 1922.

Zniesiona z dniem 1 kwietnia 1921 r. cenzura korespondencji zagranicznej została ponownie wprowadzona uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1921 r., która upoważniła Ministra Spraw Wewnętrznych do urządzenia w porozumieniu z Ministrem P. i T. dozoru korespondencji zagranicznej.

Wobec tego, iż nawet najsprawniej wykonywana cenzura musi spowodować pewne opóźnienie w przesyłaniu korespondencji, Ministerstwo P. i T. dokładało usilnych starań, aby czynności cenzury — o ile możności — jak najmniej wstrzymywały transport przesyłek. W tym celu wydało Ministerstwo poczt i telegr. podwładnym Dyrekcjom poczt i telegrafów odpowiednie zarządzenia i instrukcje co do współdziałania urzędów pocztowych przy kontroli korespondencji przez dozory korespondencji zagranicznej. Również występowało Min. P. i T. z odpowiednimi wnioskami do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, celem podniesienia sprawności dozoru korespondencji zagranicznej.

Z dniem 1 kwietnia 1922 r., zniesiono wreszcie cenzurę korespondencji zagranicznej na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 7 i 8 marca 1922 r.

STOSUNKI POCZTOWE Z ZAGRANICĄ.

Odczuta przez społeczeństwa wszystkich państw, zwłaszcza zaś europejskich, potrzeba jak najszybszego wprowadzenia przedwojennych stosunków w wymianie wiadomości i dóbr, wywołała liczne próby porozumienia się państw sąsiadujących ze sobą, celem wprowadzenia dogodnień w komunikacji pocztowej. Jakkolwiek próby te, czy to z powodu natury politycznej, czy to natury gospodarczej nie wszędzie wydały pomyślne wyniki, mimo to dała się odczuć tendencja wzajemnych ustępstw, byleby tylko międzynarodowy ruch pocztowy ożywić i w ten sposób, ile możliwości, zbliżyć państwa oddzielone od siebie granicami politycznymi, pod względem gospodarczym.

Polska, jako jedno z młodszych państw w Związku Międzynarodowym Poczty, napotyka w dążnościach swych uregulowania własnych komunikacji pocztowych z zagranicą, na podstawie zasad światowej konwencji pocztowej madryckiej, na wiele trudności, głównie ze strony Niemiec, przez które prowadzi najważniejsza droga na Zachód.

Niemcy.

Jakkolwiek z końcem roku 1921 z inicjatywy Rządu Polskiego poczyniono w drodze dyplomatycznej kroki, celem porozumienia się gospodarczego z Niemcami i rozpoczęto odnośne układy w Berlinie, mimo to próby te rozbiły się o opór Niemiec, które nie chcą otworzyć granicy gospodarczej w kierunku do Polski bez uzyskania od niej pewnych koncesji politycznych.

Zapowiedziane na kwiecień 1922 r. rokowania z Niemcami do tej pory nie miały miejsca.

Mimo zawarcia traktatu pokojowego w Rydze nie można było do tej pory przystąpić do zawarcia umowy pocztowej z Rosją sowiecką. Stosunki polityczne, liczne kwestje sporne, wynikające z traktatu ryskiego i inne przyczyny od Ministerstwa P. i T. niezależne uniemożliwiają porozumienie się z Zarządem pocztowym Rosji sowieckiej, co do nawiązania bezpośredniej komunikacji między obu państwami, a tem samem uregulowania stosunków pocztowych z najbliższym i największym sąsiadem od Wschodu.

Rosja.

Pośrednio starano się zachęcić Rosję sowiecką do takich rokowań przy sposobności zjazdu delegatów Zarządów pocztowych państw bałtyckich w Rydze we wrześniu 1921 r. Ale i te starania zostały udaremnione wskutek niechęci Rosji oraz Litwy Kowieńskiej do omawiania spraw, dotyczących komunikacji pocztowych między temi państwami a Polską. Niezależnie od tego zaproponowano Zarządowi Litwy Kowieńskiej w drodze dyplomatycznej zawarcie odrębnej umowy pocztowo-

Litwa Kowieńska.

telegraficznej między Polską a Litwą Kowieńską, na co jednak odpowiadano odmownie.

Jakkolwiek niema porozumienia z Rosją, mimo to podtrzymuje się, jakkolwiek nie oficjalnie i bez odpowiedzialności, wymianę zwykłej korespondencji między Polską a Rosją, za pośrednictwem Łotwy i Estonji.

Ponieważ Łotwa przystąpiła do światowego **Łotwa, Estonja.** Związku pocztowego, a Estonja ogłosiła za pośrednictwem Międzynarodowego Biura Poczтового, że będzie stosowała w ruchu ze wszystkimi państwami związkowymi przepisy konwencji i umów międzynarodowych madyryckich, wobec tego odbywa się między Polską a temi państwami normalna wymiana przesyłek pocztowych, ograniczona jednak do tej pory do listów, kartek, druków, próbek i papierów handlowych, tak zwykłych jak i poleconych.

Paczki nie mogły być narazie do tej pory dopuszczone do obrotu, z powodu braku bezpośredniej komunikacji kolejowej z temi państwami.

Z końcem roku 1921 zawarła Polska z Czechosłowacją. słowackim Zarządem pocztowym specjalny układ w przedmiocie udogodnień w komunikacji sąsiedzkiej, oraz w przedmiocie ulg taryfowych w ruchu przechodowym przez terytorja obu państw. Warunki tej umowy, na których oparty będzie w najbliższej przyszłości ruch pocztowy wszystkich państw Środkowej Europy (gdyż znalazły one swój wyraz również i w umowach pocztowych zawartych w Porto Rose), dają obu stronom możliwość ulepszenia swej własnej komunikacji w stosunku do państw trzecich zapewniają tani i bezpośredni tranzyt po przez terytorjum strony drugiej.

W układach, które miały miejsce w Porto-Rose w lutym 1921 r., brały udział Włochy, Węgry, **Układy w Porto-Rose.** Austria, Rumunja, Jugosławja i Czechy. Ponieważ zawarte między temi państwami umowy zawierają, jak wyżej nadmieniono, te same prawie warunki, jakie obowiązują już między Polską a Czechosłowacją, wobec tego Polska zgłosiła w najbliższym czasie swe przystąpienie i do tych umów i tem samem uzupełni liczbę państw Środkowej Europy, regulujących swój ruch wzajemny na odrębnych, dogodnych warunkach.

W myśl postanowień konwencji polsko-gdańskiej podpisanej w Genewie, przystąpiły w czerwcu 1921 r. Zarządy pocztowe Polski i W. M. Gdańska do szczegółowego omawiania warunków, zapewniających Polsce prawa korzystania z portu gdańskiego dla celów służby pocztowej.

Po uciążliwych i długo trwających konferencjach ustalono w październiku 1921 r. ostateczny tekst umowy polsko-gdańskiej, ratyfikowany przez oba Rządy w grudniu 1921 r.

Jakkolwiek umowa ta zapewnia Polsce zupełną swobodę urzędowania swej służby pocztowej w porcie gdańskim, według własnych potrzeb, mimo to wprowadzenie jej w życie, oraz wykorzystanie jej w całej pełni, nie tak prędko będzie mogło nastąpić. W pierwszej linii brak definicji pojęcia „portu” w terytorjalnem znaczeniu, krępuje Zarząd pocztowy w swobodzie wyboru miejsca na usytuowanie swych urzędów. Zabudowania i tereny przyznane Polsce, a w szczególności Zarządowi pocztowemu przez Komisję podziału mienia rządowego niemieckiego w Gdańsku, nie zostały do tej pory oddane w faktyczne władanie Rządu polskiego. Nie rozstrzygnięta dotąd kwestja pojęcia bezpośredniości ruchu, oraz kwestja, czy upoważnienia Polski do nabywania i dzierżawy budynków i terenów sięgają poza port, t. j. na całe terytorjum W. M. Gdańska, uniemożliwiają wszelką akcję Ministerstwa Poczt w kierunku instalacji środków komunikacyjnych między Polską a portem gdańskim.

W sprawach tych, jak niemniej w sprawie uregulowania sąsiedzkiego ruchu pocztowego między Polską a W. M. Gdańskiem toczą się odpowiednie rokowania.

Z Węgrami przystąpiono do rokowań w sprawie uregulowania wzajemnego obrotu listowego i paczkowego, na zasadach największego uprzywilejowania, przyczem za podstawę przyjmuje się zasady uchwalone w Porto-Rose.

Węgry.

W stanie odsyłek zagranicznych wykazanych w poprzednim sprawozdaniu nie wiele się zmieniło, gdyż z powodu międzynarodowej statystyki pocztowej, przeprowadzonej w maju 1921 r., wymiana wzajemnych odsyłek zagranicznych została z konieczności należycie uregulowana, jeszcze przed miesiącem statystycznym.

Odsyłki listowe.

Mimo to i w obecnym okresie zaprowadzono nowe odsyłki odpowiednio do wzmożenia się korespondencji zagranicznej w obrocie z niektórymi krajami.

I tak: zaprowadzono odsyłki z Jerozolimy, Jaffy, Haify w Palestynie do Warszawy i Krakowa, z Rio de Janeiro w Brazylii do Warszawy, z Berlina, Wrocławia i niemieckiego ambulansu Wrocław — Oświęcim do Lwowa, z tegoż ambulansu także do Krakowa, z Królewca do Warszawy, z Suboticy w Jugosławji do Warszawy i Krakowa i w odwrotnym kierunku, wzajemne odsyłki między Lidą a Dzwinińskiem, między Bielskiem na Śląsku a Wiedniem i niektórymi urzędami czechosłowackimi i t. p.

Polepszono komunikację pocztową z Rumunją, Czechosłowacją i Węgrami.

Między Berlinem a Warszawą uruchomiono nowe połączenie pocztowe na linii kolejowej Berlin — Piła — Toruń — Warszawa, z powodu przeciążenia głównej linii idącej z Paryża na Berlin — Zbąszyn — Poznań do Warszawy.

Na czas międzynarodowej konferencji w Genui zaprowadzono z dniem 1 kwietnia 1922 r. wymianę odsyłek między Warszawą, Krakowem i Genuą.

Głównymi urzędami wymiany odsyłek zagranicznych pozostały i nadal urzędy pocztowe Warszawa 1, Kraków 2 i Lwów 2, nadto w obrocie z Niemcami ustanowiono nowe urzędy wymiany w Poznaniu, Bydgoszczy, Toruniu i Tczewie.

Najważniejszymi drogami, na których wysyłano i otrzymywano odsyłki zagraniczne, były linie kolejowe Warszawa — Poznań — Zbąszyn — Berlin dla odsyłek do Niemiec, Europy zachodniej, południowo-zachodniej, Skandynawji i Ameryki.

Warszawa — Trzebinia — Piotrowice — Bogumin — Wiedeń względnie Praga — dla odsyłek do Czechosłowacji, Węgier, Austrii i krajów południowo-europejskich.

Warszawa — Toruń — Gdańsk względnie Toruń — Królewiec dla odsyłek do Gdańska i krajów bałtyckich.

Piotrowice — Kraków — Lwów — Żalucze (ad Śniatyn) — Czerniowce dla odsyłek do Rumunji i Bułgarji, Turcji i Małej Azji.

Kraków — Oświęcim — Wrocław — Berlin dla odsyłek z Krakowa Rumunji do Niemiec, Europy zachodniej, południowo-zachodniej, Skandynawji i Ameryki.

Kraków — Piotrowice — Bogumin dla odsyłek [z Krakowa do Czechosłowacji, Austrii, Węgier i krajów południowo-europejskich oraz z Rumunji do Czechosłowacji i Austrii.

Miedzy polską stacją kolejową Turmont, a lotewską stacją Kałkuny kursowały dwa razy na tydzień pociągi kolejowe, którymi przewożono również pocztę do krajów bałtyckich.

Od 1 kwietnia 1922 r. uzyskano nowe połączenie kolejowe z Czechosłowacją przez Zagórz — Łupków — Medzilaborce.

Połączenie to wyzyskano natychmiast do przewozu odsyłek z Małopolski do Czechosłowacji i odwrotnie.

W miesiącu czerwcu 1922 r. nastąpi ogólna zmiana w międzynarodowych połączeniach kolejowych, a zatem także zmiana w międzynarodowym ruchu pocztowym.

W ogólności wymiana odsyłek zagranicznych odbywała się regularnie.

Jedynie majowe wypadki na Górnym Śląsku i listopadowe na Węgrzech w roku 1921 spowodowały małe zmiany w kierowaniu niektórych odsyłek z Polski i do Polski.

Dotkliwiej dał się odczuć niemiecki strajk kolejowy na początku lutego 1922 r., albowiem cały ruch pocztowy przez Niemcy był prze-

rwany. Odsyłki z Polski musiano kierować przez Austrię, Szwajcarię i Francję.

Polska, leżąca na granicy między wschodem a zachodem Europy, jest najodpowiedniejszym terytorjum do przewozu wszelkich odsyłek pocztowych z zachodu do Rosji i z państw bałtyckich do różnych krajów europejskich i odwrotnie.

Przechód odsyłek listowych przez Polskę.

Ruch przechodni, zapoczątkowany jeszcze w roku 1920 na obszarze Małopolski, przybrał w roku 1921 szersze rozmiary, nie tylko w Małopolsce, lecz szczególnie na terytorjum Województwa pomorskiego — przede wszystkim na linii kolejowej Chojnice — Tczew — Królewiec.

Przewóz na tej linii odbywał się za pośrednictwem funkcjonariuszów niemieckich i w pociągach niemieckich, kursujących przez korytarz polski w myśl polsko - niemieckiej umowy paryskiej z 21 kwietnia 1921 r. Na początku roku 1922 przewożono codziennie przez korytarz polski 112 różnych odsyłek z zachodu na wschód i odwrotnie. Odsyłki te pochodziły lub były skierowane głównie do Kowna na Litwie, Libawy, Rygi i Dzwieńska na Łotwie, do Rewla w Estonji, wreszcie do Moskwy.

W tym samym czasie przewożono na linii Kraków — Lwów — Żalucze — Czerniowce codziennie 76 odsyłek zagranicznych.

Natomiast polskie urzędy wymiany wysyłały codziennie w tym samym czasie do zagranicy 179 odsyłek, zaś otrzymywały 156.

Ruch przechodni jest więc prawie o połowę słabszy. Atoli chodzi tu dopiero o początkowy rozwój tego ruchu, który z polepszeniem się komunikacji kolejowej, a zwłaszcza z chwilą podjęcia normalnego ruchu pocztowego z Rosją spotężnieje w znacznej mierze.

Ruch przechodni jest dla polskiego Zarządu pocztowego nader ważny, albowiem przynosi mu prawie czysty dochód z opłat za przewóz odsyłek, które uiszczają zagraniczne Zarządy pocztowe.

Pocztowy ruch zamorski listowy przez Gdańsk nie mógł dotąd być podjęty w całości, gdyż stały temu na przeszkodzie nieustalone jeszcze stosunki polsko - gdańskie, brak odpowiednich polskich urządzeń pocztowych w Gdańsku i brak regularnych połączeń morskich Gdańska z innymi krajami, szczególnie z Ameryką. Jedynie ruch paczkowy z Ameryki do Polski odbywa się, jakkolwiek sporadycznie, wyłącznie drogą przez Gdańsk.

Połączenie pocztowe przez Gdańsk.

Zauważyć należy, że pocztowy Zarząd Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej interesuje się nader wybitnie przewozem poczty z Ameryki do Polski przez Gdańsk, natrafia jednak na te same przeszkody, co i polski Zarząd pocztowy, t. j. na brak regularnych i rychłych połączeń z Nowego-Jorku do Gdańska.

Pierwsze kroki już są poczynione, albowiem w ostatnich miesiącach roku 1921 nadeszła trzy razy znaczna ilość poczty listowej z Ameryki przez Gdańsk, nie mówiąc o stałym perjodycznym przewozie paczek z Ameryki do Polski, które stale napływają do Gdańska.

Pocztowa komunikacja lotnicza na prze-
Poczta lotnicza. strzeni Warszawa—Praga—Strasburg—
Paryż, rozpoczęta 12 kwietnia 1921 r., trwała
do końca października tegoż roku.

Samoloty odchodziły z Warszawy najpierw tylko dwa razy tygodniowo, od 2 maja trzy razy tygodniowo, zaś od 26 lipca 1921 r. codziennie.

Znamiennem zjawiskiem było nadawanie korespondencji do Ameryki, którą przewożono samolotami do Paryża. Nadawcy osiągalni przez to szybkie wysyłanie swych korespondencji do Ameryki okrętami, odchodzącymi z portów francuskich.

Wskutek tego zaprowadzono osobne odsyłki dla poczty lotniczej z Warszawy do New-Yorku i Montrealu, przewożąc je samolotami do Paryża.

W roku 1921 zarejestrowano w głównym Urzędzie Pocztowym w Warszawie 135 odlotów i 110 przylotów z odsyłkami pocztowymi na linii Warszawa—Paryż.

Ogólna ilość odprawionych przesyłek wynosiła 22.450, zaś nadeszłych 5.574.

W roku 1922 rozpoczęła się komunikacja lotnicza z dniem 3 lutego.

20 lipca 1921 r. zawarło Ministerstwo Poczt i Tel. z Towarzystwem Żeglugi Powietrznej w Polsce nową umowę, co do przewozu poczty między Warszawą—Pragą—Strasburgiem i Paryżem na przeciąg pięciu lat.

Ponieważ Towarzystwo urządza w ciągu roku 1922 komunikację lotniczą między Paryżem—Pragą—Wiedniem—Budapesztem—Belgradem—Bakaresztem i Konstantynopolem, da się interesantom w Polsce sposobność przesyłania korespondencji samolotami do wyżej przytoczonych miast względnie krajów.

W końcu wypada jeszcze nadmienić, że na czas Targu Poznańskiego w roku 1921, od 28 maja do 10 czerwca była uruchomiona komunikacja lotnicza z Poznania do Warszawy i z Poznania do Gdańska.

W dziale międzynarodowego ruchu paczko-
Międzynarodowy wego starało się Ministerstwo Poczt, uwzględnia-
ruch paczkowy. jąc życzenia sfer handlowych i przemysłowych
zaprowadzić wymianę paczek na podstawie spe-
cjalnych umów z państwami sąsiednimi i państwami, które mogły być
rynkiem zbytu polskiego przemysłu, ewentualnie, z których można było
rsprowadzać konieczne przedmioty do rozwoju polskich fabryk.

Ulepszono i rozszerzono zatem wymianę paczek z Czecho Słowacją, dopuszczając paczki do 20 klg. wagi.

Zaprowadzono ruch paczkowy z Austrią, Szwajcarią i Królestwem Wielkiej Brytanji i jej podległymi krajami i kolonjami.

W końcu od 1 lutego 1922 r. otwarto ruch paczkowy ze wszystkimi krajami, które przystąpiły do madryckiej konwencji międzynarodowej dotyczącej wymiany paczek pocztowych. Do obrotu z tymi krajami dopuszczone są 10 klg. paczki. Wyjątek stanowią tylko te kraje, które ze względu na swe szczególne warunki nie mogą tak ciężkich paczek przewozić.

Ministerstwo Poczt może jednak, w miarę potrzeby i życzeń sfer handlowych, umawiać się z poszczególnymi krajami co do przeprowadzenia wymiany paczek wyższej wagi. (Obecnie rokowania takie są w toku z Austrią).

Niezależnie od tego poczyniono starania w krajach nie należących do konwencji pocztowej o podjęcie z nimi ruchu paczkowego, na podstawie specjalnych umów.

Ze względów od Ministerstwa Poczt niezależnych pomimo usilnych starań nie udało się dotąd zaprowadzić ruchu paczkowego z Niemcami i Rumunją, mimo, że z tą ostatnią zawarto nawet osobną umowę.

Ruch paczkowy z Ameryką Północną przez Gdańsk rozwija się pomyślnie i wzrósł do wysokich rozmiarów.

OBRÓT PIENIĘŻNY Z ZAGRANICĄ.

Do czasu wprowadzenia normalnego ruchu przekazowego pocztowego zagranicznego podjęto, na podstawie specjalnej umowy, ruch przekazów pocztowych z Francją.

Ruch przekazowy.

Z ruchu tego w Polsce, ze względów walutowych, korzystać mogą wojskowi francuscy i osoby, które od delegata Ministerstwa Skarbu uzyskają pozwolenie na wysyłkę pewnych kwot do Francji.

We Francji zaś z wzajemnego ruchu przekazowego korzystać może całe społeczeństwo.

Najwyższa kwota przekazu z Francji do Polski nie może przekraczać 200 franków, kwota zaś przekazu z Polski do Francji nie może przewyższać kwoty dopuszczonej w wewnętrznym obrocie przekazowym.

Przekazy są wypłacane w markach polskich, po kursie giełdy dnia nadejścia przekazu.

Rozrachunek dłużnych kwot pomiędzy obydwoma państwami odbywa się we frankach.

Ponieważ daleko więcej nadchodzi przekazów z Francji, więc otrzymuje Zarząd pocztowy polski franki, które oddaje do dyspozycji Skarbu polskiego.

Ażeby zabezpieczyć drobny grosz polskiego wychodźstwa w Ameryce, które niekiedy z braku ruchu przekazowego zmuszone jest wkładać

dolary do listów, przygotowało Ministerstwo Poczty specjalną umowę co do zaprowadzenia od 1 lipca 1922 r. obrotu przekazowego między Polską a Ameryką Północną.

Uzyskano w tym kierunku zupełną zgodę pocztowego zarządu Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Wzmiankowana umowa nie narusza w niczem umów zawartych w tym przedmiocie między Polską Kraj. Kasą Pożyczkową a bankami amerykańskimi.

Za przekazy amerykańskie polski Zarząd pocztowy będzie otrzymywał dolary, któremi będzie dysponował Skarb polski.

Przekazy zaś będą wypłacane w markach polskich po kursie giełdy dnia nadejścia.

Ruch listów z podaną warto- ścią.

Polski Zarząd pocztowy podjął od 1 kwietnia b. r. obrót listów z podaną wartością ze wszystkimi państwami, które przystąpiły do madryckiej umowy dotyczącej wymiany listów z podaną wartością.

Listy pieniężne z zagranicy do wartości 1000 fr. mogą być przesyłane do Polski bez najmniejszych ograniczeń, z Polski zaś ze względu na dów dewizowych mogą być wysyłane na podstawie pozwolenia, wydawanego przez delegatów Ministerstwa Skarbu.

Statystyka należy- tości tranzytowych.

Podczas pierwszych 28 dni miesiąca maja 1921 r. przeprowadzona została w obrębie Światowego Związku Pocztowego statystyka, celem obliczenia należitości tranzytowych za przewóz przesyłek listowych.

W Polsce przeprowadziły czynności statystyczne urzędy pocztowe Warszawa 1, Kraków 2, Lwów 2 i Cieszyń 1, które pozostają w stosunku wymiennym z urzędami państw zagranicznych.

Wynik finansowy tej statystyki, t. j. wysokość kwot, jakie winne są sobie nawzajem poszczególne kraje za przewóz poczty listowej, nie jest jeszcze ustalony. W tej mierze odbywa się obecnie wymiana szczegółowych rachunków pomiędzy zarządami pocztowymi oraz wyrównywanie usterek statystycznych.

Po ostatecznem uznaniu rachunków szczegółowych nastąpi zestawienie salda rocznego.

Ponieważ tranzyt obcej poczty listowej kierowanej przez Polskę jest mniejszy od własnej odprawy, będzie saldo polskie zakończone długiem wobec zagranicy.

Na podstawie dotychczasowych danych statystycznych, można narazie przedstawić cyfrowo tylko wymianę przesyłek listowych między Polską a krajami, które nie graniczą z Polską, za które to przesyłki będzie płacone wynagrodzenie krajom pośredniczącym czy to przez Polskę, czy też przez kraje wysyłające pocztę listową do Polski.

Wymiana poczty listowej między krajami ościennymi (Czechosłowacja, Gdańsk, Łotwa, Niemcy, Rumunja) nie podlega żadnym należnościom.

Zestawienie tranzytu przesyłek obcych przez Polskę nie jest zupełne, z powodu braku danych statystycznych niektórych krajów.

Oдноśnie do tranzytu przesyłek listowych między wolnem miastem Gdańskiem a Niemcami zostanie przeprowadzona oddzielna statystyka.

(Patrz tabl. na str. 50—51).

PRZEWÓZ POCZTY.

Warunki, wśród jakich obecnie odbywa się przewóz poczty kolejami, są w stosunku do **Przewóz kolejami.** ubiegłego okresu administracyjnego nieco korzystniejsze. Przyczyny bowiem, które wówczas utrudniały wielce utrzymanie należytego przewozu poczty na kolejach, mianowicie: nieustalona komunikacja kolejowa, dotkliwy brak wagonów pocztowych, braki personelu tak co do ilości jak co do fachowego wyrobienia, zostały po części usunięte.

Przedewszystkiem komunikacja kolejowa, podstawa przewozu poczty, z biegiem czasu ustala się i staje się dogodniejsza. Ministerstwo Poczt w miarę poprawiania się komunikacji kolejowej równorzędnie ulepsza przewóz poczty. Mając na uwadze szybką i terminową obsługę ośrodków komunikacyjnych i przemysłowych w relacji ich ze stolicą Państwa, oraz przechód poczty zagranicznej przez Polskę, pomnaża kursa pocztowo-kolejowe i uzgadnia je z sobą na całym obszarze Rzeczypospolitej. Do istniejących już 143 ambulansów przybyło w tym okresie 12, istniejące zaś konwoje w liczbie 157 pomnożono w tym samym czasie o 11.

W tej pracy organizacyjnej spotyka się Ministerstwo Poczt stale z zupełnem poparciem Zarządu Kolejowego. W konferencjach kolejowych, odbywających się w Ministerstwie kolei żelaznych, a dotyczących komunikacji, uczestniczy zawsze delegat M. P. i T. Nowy planjazd kolejowych ważny od 1-go czerwca r. b. uwzględnia w najszerszych granicach potrzeby poczty.

Przy pomnażaniu kursów pocztowo-kolejowych Zarząd, pocztowy musi się liczyć ze stanem finansowym Państwa. Dlatego w wielu relacjach bezpośredniej komunikacji pospiesznej i dalekobieżnej osobowej posługuje się przy przewozie poczty listowej i gazetowej pośrednictwem organów kolejowych. Kierując się tym samym względem postanowiono utrzymać, obok typu ambulansu urzędniczego, typ ambulansu podurzędniczego jednoosobowego i najszerzej go stosować szczególnie na tych liniach i w tych pociągach, które wykazują mniejsze obciążenie. Ambulans

I. ZESTAWIENIE

wagi odsyłek listowych odprawionych i odebranych przez Polskę
podczas statystyki 1921 r.

K R A J E	ODPRAWA		ODBIÓR	
	Listy i kartki	Inne przesyłki	Listy i kartki	Inne przesyłki
	k i l o g r a m y			
Argentyna	63	111	56	43
Austria	1619	3245	2032	58640
Belgia	157	293	188	436
Brazylja	35	136	25	46
Bułgarja	10	41	1	37
Danja	62	211	57	187
Estonja	21	52	15	46
Finlandja	9	65	16	76
Francja	475	1498	874	3959
Grecja	6	8	—	—
Hiszpanja	15	37	5	70
Holandja	65	187	76	237
Japonja	2	13	—	—
Jugosławja	98	229	52	92
Kanada	385	316	767	259
Norwegja	5	15	2	35
Palestyna	124	1652	119	212
Stany Zjednoczone Ameryki	6254	13304	5728	7363
Syberja	4	39	—	—
Syrja	—	13	—	—
Szwajcarja	103	283	99	379
Szwecja	28	109	33	154
Turcja	—	41	—	—
Unja pół-afrykańska	13	91	—	—
Węgry	202	172	87	147
Wielka Brytanja	339	2045	1294	1721
Włochy	102	263	86	479
	10196	24469	11612	74618

II. ZESTAWIENIE

odsyłek listowych w przechodzie przez Polskę
podczas statystyki 1921 r.

K R A J E		Listy i kartki	Inne prze- syłki	Należność Polski	
wysyłające	odbierające			kilogramy	Fr.
Austrja	Rumunja	534	5173	21476	52
Bułgarja	Niemcy	30	8	545	22
Czechosłowacja	Rumunja	240	1091	6764	94
Holandja	Rosja	2	18	77	22
Łotwa	Danja, Francja, Holandja, Jugosławja, Rumunja, S t a n y Zjednoczone Ameryki, Szwajcarja, Turcja, Węgry, Wielka Brytania, Włochy . .	628	1351	14182	74
Niemcy	Rumunja	641	8786	31808	79
Norwegja	Rumunja	—	27	63	18
Rumunja	Austrja, Czechosłowacja, Danja, Estonja, Fin- landja, Francja, Ho- landja, Kanada. Łotwa, Niemcy, Norwegja, Sta- ny Zjednoczone Ame- ryki, Szwecja, Wielka Brytania	1731	2211	35552	79
Szwajcarja	Łotwa	25	170	836	55
Szwecja	Łotwa, Rumunja	33	224	1003	31
Włochy	Łotwa	11	151	546	39

UWAGA. Dane statystyczne nie zostały jeszcze dostarczone przez Belgję, Danję, Estonję, Francję, Kanadę, Litwę, Rosję, Stany Zjednoczone Ameryki, Węgry i Wielką Brytanię.

tęgo typu, opracowujący przesyłki pocztowe wszelkiego rodzaju, okazał się w zupełności dobry i sprawny.

Tabor pocztowo-kolejowy.

Sytuacja taborowa, warunkująca należyty przewóz poczty i pracę w abulansach, przedstawia się mniej pomyślnie, aczkolwiek Zarząd Kolejowy naprawia wagony pocztowe intensywnie i konserwuje troskliwie. W tych usiłowaniach napotyka jednak na trudności. Przeważna bowiem część wagonów pocztowych jest stara i ciągle się psuje. Prócz tego naprawa nie może być kompletna z braku materiałów. Szczególnie dotyczy to urządzeń do oświetlenia gazowego i ogrzewania centralnego. Ministerstwo Kolei Żelaznych, chcąc choć w części niedomagania w oświetleniu wagonów pocztowych usunąć, zgodziło się, na usilne zabiegi M. P. i T., oświetlać je lampami naftowymi zamiast świecami. Oświetlanie bowiem świecami jest zupełnie niezdatne, a w dodatku bardzo nieekonomiczne. M. K. Ż. zarządziło wydawanie lamp i nafty i wbudowanie w wagony pocztowych urządzeń, umożliwiających dogodne używanie lamp i zabezpieczających przed pożarem.

Dla opalania wagonów pocztowych M. K. Ż. poleciło warsztatom wstawianie do wagonów pocztowych piecyków, a stacjom wydawanie paliwa.

W ostatnich jednak czasach w niektórych wagonach naprawiono już oba urządzenia tak do oświetlania, jak i do ogrzewania.

Celem najrychlejszego pokrycia zapotrzebowania wagonów pocztowych, M. K. Ż. oddało — oprócz 25 trzyosiowych, wagonów zamówionych minionego roku w Gdańskiej fabryce wagonów, które mają być dostarczone w ciągu najbliższych miesięcy, w ubiegłym roku w austriackiej fabryce wagonów budowę 25 wagonów pocztowych czterosioowych pullmanowskich. Powierzono tej fabryce zamówienia z tej przyczyny, że przedstawiła wówczas ofertę przystępną i zobowiązała się do krótkoterminowej dostawy, w kraju zaś nie była wtenczas żadna fabryka przygotowana do budowy tego typu wagonów. Lecz zamówienie nie doszło do skutku, gdyż wymieniona fabryka zerwała umowę z powodu spadku waluty austriackiej i przedstawiła nową ofertę, która zawierała warunki nie do przyjęcia. Przeto oferty tej M. K. Ż. nie uwzględniło. Tymczasem firma krajowa „Lilpop, Rau i Loewenstein“ w Warszawie zgłosiła gotowość wybudowania żądanych przez M. P. i T. wagonów 4-osioowych z krótkoterminową dostawą. Wobec tego, zamówiło M. K. Ż. we wspomnianej firmie 15 wagonów tego typu, zbliżonego do typu austr. Fa, jednak z urządzeniem zmodyfikowanym, stosownie do rysunków sporządzonych przez M. P. i T. Zamówione wagony mają być wybudowane w ciągu bieżącego roku. Niezależnie od tego, aby najspieszniej skompletować tabor pocztowy, wezwało M. K. Ż. zagraniczne firmy do złożenia ofert na 10 wagonów 4-osioowych pocztowych.

wych pullmanowskich. Następnie otrzymała firma „Lilpop Rau i Loewenstein“ 5 rosyjskich 4-osioowych wagonów pasażerskich do przebudowania na pocztowe. Prócz tego warsztaty kolejowe w Radomiu mają odbudować kilka rosyjskich wagonów pocztowych, które mają być w najbliższym czasie oddane do użytku. Nakoniec przebudowano 8 wagonów towarowych do celów przewozu paczek. Oprócz tego dalszych 15 wagonów towarowych ma być w krótkim czasie do tego samego celu przygotowanych.

Z chwilą otrzymania nowych 55 wagonów pocztowych ambulansowych będzie można przystąpić do ostatecznego przydziału wagonów pocztowych poszczególnym Dyrekcjom, co zapobiegnie samowolnemu przesuwaniu wagonów pocztowych, powodowanemu ich niedoborem.

Obecna ilość całkowitych wagonów pocztowych wynosi 250 oprócz skombinowanych, z tego 48 czteroosioowych, 57 trzyosioowych i 145 dwuosioowych. Obecne zaś zapotrzebowanie bez rezerwy wynosi 186 wagonów, z tego 47 czteroosioowych, 50 trzyosioowych i 89 dwuosioowych. Zapotrzebowanie to podniesie się od 1-go czerwca r. b. do 200. Z tego wynika, że 50 wagonów pozostaje na zapas, co jest bezwzględnie mało. Przytem musi się mieć na uwadze, że 25% wagonów posiadanych będzie musiało być wycofanych, jako zbyt starych i zużytych, zaś między 48 czteroosioowymi wagonami znajduje się 10 wagonów składanych bardzo starego typu, obecnie już mało przydatnych.

Ilość personelu ambulansowego i jego wyrobień fachowe, a co za tem idzie, wydajność **Personel ambulansowy.** pracy stale wzrasta. Obecne kursa przygotowawcze pocztowe dostarczają już większy procent kandydatów męskich, których kształci się głównie w przedniocie służby ambulansowej. Niezależnie od tego, na zarządzenie M. P. i T. przeprowadzono w poszczególnych Dyrekcjach kursa dokształcające w tej służbie.

Na początku bieżącego okresu administracyjnego unormowano wynagrodzenie personelu ambulansowego za pracę w ambulansach i przy konwojach kolejami, w drodze rozporządzenia Rady Ministrów z 2 czerwca 1921 r. Wynagrodzenie to jednak już nie odpowiada stosunkom drożyznianym. W wyniku ankiety zwołanej przez Ministerstwo w drugiej połowie listopada roku 1921, z uczestnictwem przedstawicieli personelu ambulansowego z wszystkich dzielnic Rzeczypospolitej, przedstawiono Ministerstwu Skarbu i Radzie Ministrów wnioski na wydatne słuszne podwyższenie należności ambulansowych, który będzie pomysłnie załatwiony.

Poważną troskę M. P. i T. stanowią kwatery dla personelu rozjazdowego. W tych miejscowościach, gdzie Zarząd pocztowy rozporządza lokalami w swoich budynkach, tam dostarcza mu pomieszczenia z urządzeniem. Lecz dzieje się to przeważnie w byłej

Dzielnicy pruskiej. W innych dzielnicach jest to wprost niewykonalne wobec szczupłych budynków, które nawet na potrzeby urzędu nie wystarczają. Sprawy tej nie spuszcza się jednak z oka. Chcąc ulżyć personelowi ambulansowemu w wydatkach na kwatery, zamierza się koszta najmu i urządzenia zajazdów wziąć na rachunek Skarbu państwa, jeśli nie w zupełności, to przynajmniej w części. W tym celu M. P. i T. wystąpiło również z wnioskiem do Ministerstwa Skarbu o przyznanie odpowiednich kredytów. O ile decyzja Ministerstwa Skarbu będzie przychylna, zrealizuje M. P. i T. zamiar ten jaknajspieszniej.

W bieżącym okresie administracyjnym ustalono system obsadzania ambulansów i porządku jazd personelu. Porządek ten przewiduje 6 do 7 godzin przeciętnego czasu pracy na dobę i odpowiedni wymiar czasu wypoczynkowego, w stosunku do czasu trwania pracy. System ten wprowadzono w całym Państwie. Daje on Zarządowi Pocztowemu możliwość ścisłej ewidencji personelu rozjazdowego i dokładnego obliczenia wydatków na należności ambulansowe. Również ustalono jednolitą ewidencję wydatków za przewóz zamkniętych wagonów towarowych z paczkami i za przewóz worków listowych przez organa kolejowe.

Zapoczątkowaną w minionym okresie administracyjnym unifikację przepisów wykonawczych, przewozowych kontynuowano w dalszym ciągu. Wydano szczegółową instrukcję o przewozie i sposobie wymiany ładunku pocztowego, ważną dla wszystkich dzielnic, przepisy o używaniu dodatkowych wagonów pocztowych, przepisy normujące przewóz zamkniętych odsyłek listowych przez konduktorów bagażowych. W opracowaniu znajdują się przepisy wykonawcze pracy w ambulansach.

Celem dostarczenia urzędom stałym i ambulansom środków orjentacyjnych i informacyjnych przy kierowaniu przesyłek pocztowych przygotowuje M. P. i T. nową dokładną mapę komunikacji pocztowej całej Rzeczypospolitej, wobec wyczerpania się poprzednich wydawnictw, tudzież grafika. Mapa wykonana będzie sposobem litograficznym w 2 wzgl. 3 kolorach i zawierać będzie oznaczenie granic powiatów. Mapa i grafika będą wydane wszystkim przełożeniom i urzędom stałym wraz ze spisem wszystkich urzędów i agencji, wydanym ub. r. przez Ministerstwo; i przeglądami kartowania dadzą one urzędom pocztowym i ambulansom możliwość należytego orjentowania się w właściwym kierowaniu przesyłek.

Dla stworzenia jednolitego kierunku w zarządzie przewozu poczty, oraz dla rozpatrzenia i uzgodnienia w poszczególnych Dyrekcjach pocztowych czynności administracyjnych, dotyczących spraw komunikacji, zwołano w końcu marca 1922 r. konferencję przedstawicieli dyrekcyjnych oddziałów komunikacyjnych, która odbyła się w Ministerstwie. Ustaliła ona przedewszystkiem szczegółowy plan

komunikacji pocztowej kolejami, w związku z nowym rozkładem jazdy kolejowych, który ma wejść w życie z dniem 1 czerwca 1922 r. Prócz tego omówiono szereg spraw organizacyjnych związanych z przewozem poczty, jak należyte zorganizowanie służby kontrolnej peronowej, służby przeładunkowej, zorganizowanie sortowni, szczególnie większych miejscowych i dworcowych i właściwe ich obsadzanie i wyposażenie, gospodarka taborem pocztowo-kolejowym, gospodarka kredytami przewozowymi i ich ewidencja i wiele innych.

W ciągu sprawozdawczego okresu administracyjnego zdołano unormować z Zarządem kolejowym wiele spraw, stojących w związku z transportem poczty, a wynikających ze stosunku prawnego obu zarządów. Między innemi ustalono typ wagonu ambulansowego, jego cechowanie, sposób dysponowania wagonami pocztowymi, sposób oddawania i odbierania wagonów pocztowych warsztatom kolejowym do względnie z naprawy. Umówiono się w sprawie przewozu paczek wagonami towarowymi i w sprawie przewozu zamkniętych worków listowych przez organa kolejowe. Ustalono należytości za oba rodzaje przewozu.

Organizacja i utrzymanie przewozu poczty na drogach i w obrębie większych miejscowości napotyka na te same trudności, jak w ubiegłym okresie administracyjnym. Mimoto dąży M. P.

Przewóz poczty na gościńcach.

T. do tego, aby większe miejscowości, a szczególnie siedziby powiatów, miały codzienny dowóz poczty, a inne mniejsze miejscowości przynajmniej co drugi dzień.

Wydatki na przewóz poczty drogami w ciągu czasu od 1/5-1921 r., a szczególnie począwszy od listopada ub. r. wzrosły o 100 do 200%, a w pojedynczych wypadkach i wyżej. Podwyżka ta obejmuje już cały obszar Rzeczypospolitej.

Ogólny wydatek za przewóz poczty kołmi, który w lipcu 1921 r. wynosił 700.000 mk. miesięcznie, podniósł się w marcu bież. r. do kwoty miesięcznej 12.000.000 mk., wliczając w to już i byłą Dzielnicę pruską.

Podwyżkę wydatków spowodowała oprócz wznoszącej się drożyzny paszy ta okoliczność, że w wielu wypadkach zaprzestano używać przymusowych podwódek i że wygasają dobrowolne zobowiązania gmin na rzecz przewozu poczty, szczególnie na kresach wschodnich. Prócz tego przyczyną zwiększonych wydatków jest powiększenie ilości i jakości połączeń, w związku z ogólnym wzrostem ruchu pocztowego, pomnożenie urzędów pocztowych na obszarze województw wschodnich i polepszenie bytu posłańców.

Kierując się względami oszczędnościowymi, zaprowadza M. P. i T., gdzie warunki na to zezwalają, kursa piesze w miejsce zaprzęgowych, ewentualnie obok tychże do transportu poczty. Oprócz tego zamierza w większych miastach, gdzie istniejące środki komunikacyjne pozwalają,

urządzić przynajmniej częściowe opróżnianie skrzynek listowych przez posłańców pieszych, jak to już istnieje w był. Dzielnicy pruskiej.

W poprawieniu przewozu poczty na traktach pomaga Zarządowi pocztowemu w wysokim stopniu otwieranie nowych linii kolejowych. Przez wprowadzenie ruchu kolejowego na linii Kutno-Strzałków otrzymała północna część ziemi kaliskiej dogodniejsze połączenie z siecią pocztową.

Zwiększenie się ilości koni w kraju pozwoliło Ministerstwu na przystąpienie do stopniowej likwidacji przewozu poczty we własnym zarządzie.

Od zamiaru wprowadzenia i utrzymania własnych kursów samochodowych odstąpiło M. P. i T. ze względu na wysokie koszty inwestycyjne i eksploatacyjne. W każdym razie administracja tych kursów nie rentowałaby się.

W dalszym ciągu używa się prywatnych koncesjonowanych przedsiębiorstw samochodowych do przewozu poczty. Praktyka jednak z ubiegłego okresu wykazała, że często zawodzą. Dlatego zarząd pocztowy, aby uniknąć przerw w dowożeniu poczty, tylko wówczas likwiduje odnośne równorzędne kursy zaprzęgowe, gdy kurs samochodowy okaże się niezawodny. W przejściowym okresie próbnym powierza się przedsiębiorstwu samochodowemu tylko przewóz częściowy przeważnie poczty listowej.

Obrót paczek krajowych wzmożł się nieporównanie w sprawozdawczym okresie administracyjnym. Skierowany jest on obecnie w stronę Kresów Wschodnich. Głównymi centrami zasilenia tego obrotu są miasta Warszawa, Łódź i Bielsko.

Mimo istniejących w dalszym ciągu wprost krytycznych warunków technicznych, wynikających z braku odpowiednich lokali magazynowych, braku miejsc przeładunkowych i pojemniejszych wagonów pocztowych, przewóz paczek skuteczniejsza się jednak na ogół terminowo. Były wprowadzić w lutym bież. roku krótkotrwałe zatory, spowodowane katastrofalnym zagrzewaniem się osi wagonów pocztowych i masowym ich wycofywaniem, lecz zaległości paczek szczególnie, w Warszawie, zostały szybko zlikwidowane. Masowy przewóz paczek odbywa się od wypadku do wypadku wagonami towarowymi, które, o ile nie bieżą w pociągach, prowadzących ambulanse pocztowe, muszą być konwojowane ze względu na nieustalone jeszcze stosunki bezpieczeństwa na kolejach. Aby dać obraz natężenia ruchu paczkowego tylko samej Warszawy, nadmieniam, że w sierpniu 1921 r. wysłano z Warszawy 25 wagonów towarowych z paczkami, w lutym zaś 1922 r. wyprawiono już 60. Jeżeli przyjmujemy przeciętnie 1000 paczek na jeden wagon, wyniesie to 60.000 paczek, co stanowi tylko niecałe 45% miesięcznego obrotu Warszawy.

Ministerstwo Poczt i Tel., przewidując zwiększenie się obrotu paczkowego, postanowiło już na początku minionego roku między Warszawą a Lwowem przez Kraków zaprowadzić stały kurs pocztowo-kolejowy, specjalnie przeznaczony do przewozu paczek. Zamiaru zrealizować nie można było z powodu ówczesnego braku wagonów i personelu. Wobec jednak uzyskania odpowiedniej ilości wagonów towarowych przebudowanych do celów pocztowych i wobec zaprowadzenia pociągów pospieszno-towarowych od 1-go czerwca r. b. w wymienionej wyżej relacji, zaprowadzi się projektowany kurs, który transportując regularnie i codziennie paczki, zmniejszy obciążenie ambulansów i rozwiąże na najbliższy okres problem normalnego obrotu paczek krajowych.

V.

DZIAŁ TELEGRAFICZNO - TELEFONICZNY.

Zagadnieniem, które w sferze technicznej stawało się coraz bardziej piekące, było ustalenie pewnych zasad jednolitego ustroju służby wykonawczej. Sprawa ta stawała się coraz aktualniejszą po przejęciu przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów administracji pocztowo-telegraficznej w b. dzielnicy pruskiej, co nastąpiło z początkiem r. 1921, jakoteż po przejęciu od wojskowości telegrafu i telefonu na obszarach wschodnich, uskutecznionem po zawarciu pokoju w Rydze. Organizacja wykonawczej służby technicznej, różna w poszczególnych częściach Państwa, bądź odziedziczona w spadku po b. zaborcach, bądź wytworzona siłą konieczności z powodu przewrotu politycznego i wypadków wojennych, domaga się gwałtownie unifikacji, gdyż prowadzenie na dłuższą metę służby technicznej, nie opartej w całym Państwie na jednolitych zasadach, racjonalnie uskutecznić się nie da. Przyjęcie żywcem systemu służby któregoś z b. państw zaborczych nie jest możliwe, z powodu daleko idącej zmiany stosunków w samej instytucji poczt i telegrafów i znacznych zmian lub różnic w personelu. Ważną rolę w powyższej sprawie odgrywa również okoliczność, że bardzo niejednolite stosunki panują w różnych częściach Państwa co do rozwoju społecznego, ekonomicznego, rozwoju komunikacji, co do typu i wykształcenia pracowników — wystarczy porównać n. p. b. dzielnicę pruską i obszary wschodnie. Trudność zatem istotną stanowi ustalenie przynajmniej w najogólniejszych ramach takiego systemu, któryby mógł być dostosowany do przeciętnych warunków służby technicznej i posiadał pewną elastyczność.

Zjazd techniczny w Warszawie w sprawie organizacji służby i szkolnictwa technicznego.

Równorzędnie ze sprawą organizacji służby technicznej, uwydatniała się coraz bardziej konieczność ustalenia dla całego Państwa zasad

szkolnictwa technicznego telegrafu i telefonu. Należy wziąć pod uwagę, że pracownicy techniczni, pochodzący ze służby w b. trzech zaborach, byli szkoleni w każdej dzielnicy wedle różnych zasad, stosownie do systemu, przyjętego przez rządy zaborcze, oraz odpowiednio do potrzeb państw zaborczych. Polski Zarząd poczt i telegrafów odziedziczył przeto w spadku zbyt daleko idącą różnorodność typów pracowników technicznych. Poza tym objawem wpłynęły na wyszkolenie personelu technicznego ujemnie długie lata wojny, nie sprzyjające wogóle planowej nauce. Jeżeli uwzględnimy ponadto okoliczność, że wojna, którą Rzeczpospolita Polska toczyła w początkach swego istnienia, absorbowała wielu ludzi, sprawa doboru personelu należycie wyszkolonego przedstawiała dla Zarządu poczt i telegrafów tem więcej trudności.

Przytem należy zaznaczyć, że technika telegrafu i telefonu w ostatnich latach posunęła się znacznie naprzód.

W początkach organizacji zniewolone było Ministerstwo Poczty i Telegrafów do zaspokajania potrzeb szkolnictwa technicznego w sposób doraźny, uwzględniając na ogół potrzeby lokalne, zachodzące w poszczególnych okręgach dyrekcyjnych, stosownie do życzeń Dyrekcji. System ten jednak z góry musiał być traktowany jako przejściowy.

Sprawa jednolitych dla całego Państwa zasad szkolenia personelu technicznego stawiała się coraz bardziej aktualna i wymaga uregulowania.

Ze względu na ważność obu kwestji organizacji i szkolnictwa w dziale technicznym, postanowiło Ministerstwo Poczty i Telegrafów, przed powzięciem decyzji, poddać je rozpatrzeniu ze strony szerszych sfer technicznych swej instytucji. Po przygotowaniu pewnych materiałów zwołało Ministerstwo do Warszawy Zjazd techniczny. Zjazd ten odbył się w czasie od 12 do 19 grudnia 1921 r. Oprócz urzędników Ministerstwa wzięli w nim udział wyżsi urzędnicy techniczni ze wszystkich Dyrekcji Poczty i Telegrafów, w tem oprócz innych urzędników prawie wszyscy kierownicy służby technicznej. Poza innemi omawianemi na zjeździe kwestjami, sprawy organizacji i szkolnictwa w dziale technicznym stanowiły główny przedmiot obrad i zjazd poświęcił im najwięcej uwagi, wykazując głębokie zainteresowanie, odpowiadające ważności powyższych zagadnień.

Mimo iż na zjeździe reprezentowani byli przedstawiciele rozmaitych systemów, obrady doprowadziły do znacznego uzgodnienia poglądów i w wielu punktach wyświekliły sprawę.

Rezultaty zjazdu technicznego w formie uchwał i protokołów zostały poddane badaniu ze strony Ministerstwa. Praca w tym kierunku nie jest jeszcze ukończona. W każdym razie istnieje nadzieja, iż wkrótce już na podstawie posiadanego materiału będzie mogło Ministerstwo Poczty i Telegrafów ustalić ogólne zasady organizacji i szkolnictwa w dziale służby technicznej i przystąpić do planowej akcji w tych sprawach.

W dalszej akcji wykupna miejscowych sieci telefonicznych w miastach prowincjonalnych koncesjonowanych na terenie b. zaboru rosyjskiego spisano inwentarze sieci w Brześciu nad/B. Pińsku, Kowlu, Częstochowie, Brzezinach, Włocławku, Piotrkowie, Zamościu, Radomsku i Kutnie.

Na podstawie sporządzonych inwentarzy sieci przeprowadzono dokładną ich ocenę w sposób komisyjny przy współudziale właścicieli sieci.

Wykupno miejscowych sieci telefonicznych w prowincjonalnych miastach koncesjonowanych na terenie b. zaboru rosyjskiego

Po przeprowadzeniu oceny poszczególnych sieci wykupiło Ministerstwo Poczt i Telegrafów od b. koncesjonariuszy rządu rosyjskiego następujące sieci telefoniczne: w Częstochowie, Płocku, Radomiu, Tomaszowie Rawskim, Zawierciu, Brześciu, nad B., Pińsku, Kowlu, Brzezinach, Włocławku, Piotrkowie, Zamościu, Radomsku i Kutnie. Sieci wymienione przeszły na wyłączną własność państwa i eksploatowane są planowo według ogólnie obowiązujących przepisów zapewniających ich należyte funkcjonowanie i rozwój techniczny, zastosowany do najnowszych zdobyczy w dziedzinie urządzeń telefonicznych.

Ponadto przyjęto w zarząd Ministerstwa Poczt i Telegrafów, po przejściu terenów wschodnich państwa w zarząd cywilny, sieć telefoniczną w Równie Wołyńskim, której wykupno przeprowadzi się w terminie późniejszym.

Zapoczątkowana w poprzednim okresie sprawozdawczym sprawa udzielenia koncesji Towarzystwu Indo-Europejskiego Telegrafu, na budowę linii telegraficznej łączącej bezpośrednimi przewodami Anglię z Indjami w przechodzie przez Polskę, uzyskała zatwierdzenie Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów i została ostatecznie załatwioną. Koncesja ta została udzieloną pomienionemu Towarzystwu we wrześniu ubiegłego roku na warunkach bardzo korzystnych dla rządu.

Udzielenie koncesji na budowę i eksploatację linii telegraficznej indo-europejskiej w granicach państwa.

Z wiosną 1922 r. przystępuje Towarzystwo do rozpoczęcia robót budowlanych na całej przestrzeni między zachodnią granicą państwa koło Piły przez Bydgoszcz, Toruń, Włocławek, Warszawę, Siedlce, Brześć n/B, Kowel, Równo, do wschodniej granicy państwa koło Zdobunowa. Istnienie tej linii na obszarze Polski zapewnia Skarbowi Polskiemu znaczny dochód za tranzyt telegraficzny we frankach w złocie, bez żadnych wkładów ze strony rządu, ponadto umożliwi Polsce przesyłanie swojej korespondencji telegraficznej do Anglii, Turcji azjatyckiej, Persji i Indji przewodem bezpośrednim, nie wymagającym potrzeby przetelegrafowywania.

Ujednostajnienie warunków technicznych dla materiałów i aparatów telegraficznych i telefonicznych.

W dalszej akcji ujednostajnienia warunków technicznych dla materiałów i aparatów telegraficznych i telefonicznych opracowano takie warunki dla aparatów Morse, izolatorów i złączek miedzianych.

W opracowaniu zaś pozostają warunki dla słupów i rozmaitych typów aparatów.

Ponadto wydano ogólne przepisy dla komisji odbiorczych materiałów i aparatów.

Unifikacja typów materiałów i aparatów telegraficznych i telefonicznych.

Opracowano wytyczne dla unifikacji typów materiałów i aparatów telegraficznych i telefonicznych, licząc się z koniecznością dążenia do ujednostajnienia tych typów w całym państwie, posługującym się dotychczas najrozmaitszymi typami jako pozostałością po zaborcach.

Słownictwo techniczne.

Celem spolszczenia nazw materiałów i aparatów telegraficznych i telefonicznych, oraz ich części składowych, opracowuje się stale, w łonie specjalnie na ten cel utworzonej w Ministerstwie

P. i T. komisji słownikowej, polskie nazwy techniczne z dziedziny prądów słabych.

Ponadto wzięto udział w komisji słownictwa polskiego z dziedziny elektrotechniki na zjeździe elektrotechników polskich w Toruniu 1921 r.

Przepisy bezpieczeństwa przy skrzyżowaniach i równoległym przebiegu przewodów o prądzie słabym i silnym.

Poruszona przez zjazd elektrotechników polskich w Toruniu, sprawa wypracowania przepisów bezpieczeństwa przy skrzyżowaniach i równoległym przebiegu przewodów o prądzie słabym i silnym, spowodowała poza Ministerstwem P. i T. także inne rządowe i prywatne instytucje, do wypowiedzenia się w tej kwestji i przesłania swych opinii do M. P. i T. Opracowania te jednak okazały się niedostateczne, jako za pobieżnie i nie fachowo traktowane. Obecnie opracowuje się w łonie Ministerstwa P. i T., najbardziej w tej sprawie zainteresowanego, program takich przepisów, który w swoim czasie będzie przedstawiony na specjalnej komisji międzyministerjalnej w Ministerstwie Robót Publicznych, na której sprawa zostanie ostatecznie załatwiona.

Warszawska sieć telefoniczna.

Wobec wygaśnięcia dawnej koncesji telefonicznej, udzielonej przez rząd rosyjski Akcyjnemu Towarzystwu Telefonów Cedergrén, od 1-go stycznia 1921 r. warszawska sieć telefoniczna była eksploatowaną na rachunek mającej ukonstytuować się nowej Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej przez tymczasowy Zarząd, złożony z jednego przedstawiciela Rządu i jednego przedstawiciela Towarzystwa Cedergrén.

Ruch abonentów przedstawiony jest w następującej tabelce:

	ABONENTÓW			Bezpl. służb.	Razem	Aparatów dodatkowych
	I kat.	II kat.	III kat.			
W dniu 1/I. 1921 było	9112	12786	402	69	2369	3145
za czas od 1/I. 1921 do 1/IV. 1922 r. przybyło	2407	1237	11	39	3694	141 ubyło
w dniu 1/IV. 1922 r. było	11519	14023	413	108	26063	3004

W związku z ciągłą niemal podwyżką poborów personelu, regulowanych przez Komitet Statystyczny Drożyżniany st. m. Warszawy i zniżką waluty polskiej, musiały być taryfy telefoniczne podwyższane niemal z każdym kwartałem i wnosiliw:

	1921 r.			1922 r.
	od 1/I do 1/V	od 1/V do 1/X	od 1/X do 31/XII	od 1/I do 1/IV
Za aparat główny kat. I	2000	2400	7200	7200
„ „ „ „ II	3500	6000	12000	12000
„ „ „ „ III	6000	12000	24000	24000
Za aparat dodatkowy	1000	1500	3600	3600

Za najracjonalniejszą należałoby uznać taryfę zależną od ilości prowadzonych przez abonenta rozmów. Tego rodzaju opłaty zostały w ostatnich czasach wprowadzone na sieciach telefonicznych w całej niemal Europie Zachodniej i w Stanach Zjednoczonych A. P. Odnosny projekt, dotyczący Warszawy, został zakomunikowany prasie, spotkał się jednak z dość ostrą opozycją, która spowodowała konieczność opóźnienia reformy, aż do czasu zaopatrzenia stacji w niezbędną ilość automatycznych liczników. O konieczności jednak tej reformy niech świadczy fakt, że przeciętna liczba rozmów w Warszawie wynosi dziennie 23 na abonenta, wówczas gdy zagranicą nie przekracza 12.

Projekt utworzenia Spółki telefonicznej na zasadach szczegółowo opisanych w sprawozdaniu Ministerstwa za czas od 1-go lipca 1920 r. do 30-go kwietnia 1921 r., został w zasadzie zatwierdzony na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dn. 2-go sierpnia 1921 r. Wartość rządowych sieci telefonicznych, mających stanowić udział Rządu w Spółce, została ustalona na 8.100.000.— franków francuskich. Są to sieci we Lwowie, Łodzi, Zagłębiu Dąbrowskiem, Zagłębiu Borysławskiem, w Lublinie i Białymstoku, przeważnie w czasie wojny poważnie zniszczone.

Utworzenie Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej

Poważną trudność nastęrczało dokładne oszacowanie warszawskiej sieci telefonicznej, stanowiącej własność Akcyjnego Towarzystwa Telefonów Cedergrén. Według bilansu Towarzystwa za 1920 r., wartość ogólna całej instalacji wraz z nieruchomością przy ul. Zielnej No. 37/39 była zaksięgowana na 26.500.000.— koron szwedzkich, co po-odliczeniu 4 milionów koron na amortyzację, dałoby jeszcze przeszło 22 miliony koron. Ta cyfra wydawała się zbyt wygórowaną i Ministerstwo dążyło do jej obniżenia. Przedstawiciele Towarzystwa Cedergrén, pragnąc dowieść słuszności swoich pretensji, sprowadzili z zagranicy dwóch wybitnych ekspertów neutralnych. Dokonana przez nich ocena warszawskiej sieci telefonicznej była oparta na średnich cenach jednostkowych praktykowanych w Europie Zachodniej przed wojną, przyczem uwzględniono stawki amortyzacyjne, przyjęte przez rząd angielski przy wykupnie sieci telefonicznych od „National Telephone C-o” w 1911 r. W ten sposób ocena Warszawskich Telefonów, dokonana przez zagranicznych ekspertów, wyniosła przeszło 20 milionów koron szwedzkich.

Ze swej strony Ministerstwo powołało trzech ekspertów, oddając do ich dyspozycji całkowity materiał posiadany w tym względzie, a więc dokładny inwentarz warszawskiej sieci telefonicznej, oraz ceny jednostkowe przedwojenne zarówno z Europy Zachodniej, jakoteż i z Rosji (o ile te ostatnie dały się ustalić). Na podstawie tych danych komisja przyszła do następującego wyniku:

koszt urządzenia oznaczyła na rubli	9.144.433.98
odpisy od tego	<u>1.747.005.—</u>
wartość sieci (bez nieruchomości) rb.	7.397.428.98

Dodając do tego wartość nieruchomości przy ul. Zielnej No. 37/39, ustaloną przez komisję międzyministerjalną — złożoną z przedstawicieli Ministerstw Robót Publicznych, Rolnictwa i Dóbr Państwa, Poczt i Telegrafów oraz Najwyższej Izby Kontroli Państwa — i przerachowując ruble na korony szwedzkie według paritetu przedwojennego, otrzymuje się całkowitą wartość warszawskiej sieci telefonicznej na przeszło 15½ miliona koron szwedzkich.

Dzięki osobistym pertraktacjom Ministra P. i T. oraz Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Skarbu D-ra Mikuleckiego z dyrektorami Towarzystwa Cedergrén, udało się nakłonić je do zgodzenia się na przyjęcie sumy tylko 15 milionów koron, jako ekwiwalentu wartości sieci, przyczem ta ostatnia suma ma być im wypłacona nie w gotowiźnie, lecz w 7%-owych obligacjach, z czego 12 milionów niezwłocznie, 3 miliony zaś ratami w miarę wyzyskania rezerw sieci.

Prócz tego w imieniu nowej spółki zgodzili się przedstawiciele Towarzystwa Cedergrén wypłacać na rzecz Skarbu 3% od dochodu brutto, poczynwszy od 1922 r., oraz ograniczyć udział Towarzystwa w funduszu dyspozycyjno-rezerwowym w razie likwidacji Polskiej Akcyjnej Spółki

Telefonicznej po upływie terminu koncesji do 10% — zamiast projektowanych pierwotnie 20%.

Zasadnicze punkty umowy pomiędzy obu stronami spisane zostały w formie protokołu z dn. 23-go lutego 1922 r., następnie były przedstawione i zatwierdzone na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 1-go marca 1922 r., na którym jednocześnie Komitet upoważnił Ministra Poczty i Telegrafów do ostatecznego zawarcia Polskiej Akcyjnej Spółki Telefonicznej z Akcyjnym Towarzystwem Telefónów Cedergrén.

Stosownie do Ustawy z dn. 29.IV.1919 r. — Dziennik praw No. 39.1919 r. p. 282 — projekt Statutu tej nowej spółki, po uprzednim przejrzeniu go przez Prokuratorję Generalną, został przesłany do zatwierdzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu w dniu 6 kwietnia 1922 r.

W kwestjach dotyczących służby technicznej, zaabsorbowały pertraktacje z W. M. Gdańskiem w znacznym stopniu działalność Ministerstwa Poczty i Telegrafów.

**Sprawy techniczne
z dziedziny tele-
grafu i telefonu na
konferencji polsko-
gdańskiej.**

Charakter służby technicznej telegrafu i telefonu jest o tyle odrębny od służby w dziale pocztowym, iż podczas gdy ta ostatnia może być przez urzędy polskie na obszarze W. M. Gdańska wykonywana na ogół bez stykania się z organami gdańskimi, w służbie technicznej telegrafu i telefonu styczności z urzędowymi czynnikami uniknąć się nie da. Połączenia telegraficzne i telefoniczne przyszłych polskich urzędów pocztowo-telegraficznych w Gdańsku przechodzić będą nie tylko wzdłuż torów kolejowych, znajdujących się w rękach administracji polskiej, lecz również wzdłuż gościńców lub ulic samego miasta Gdańska. Przytem z powodu gęstości sieci telegraficznej i telefonicznej w pobliżu Gdańska liczyć się musiano z tem, że z powodu braku miejsca należałoby umieszczać przewody polskie wspólnie z linjami gdańskimi.

Chodziło zatem o zasadnicze w tej sprawie zabezpieczenie uprawnień Polski wobec W. M. Gdańska, by wynikające z traktatu wersalskiego prawa Polski mogły być w rzeczywistości realizowane.

Ustalenie w tym kierunku potrzeb polskiego Zarządu poczt i telegrafów, oraz uzgodnienie stanowiska z W. M. Gdańskiem wymagało wiele żmudnej i drobiazgowej pracy. Rezultaty tej pracy uwydatniły się w postanowieniach umowy polsko-gdańskiej, zawartej w październiku 1921 r.

**ROZBUDOWA SIECI TELEGRAFICZNEJ I TELEFONICZNEJ
MIĘDZYMIASTOWEJ ORAZ SIECI TELEFONICZNEJ MIEJSKIEJ.**

Dążąc do jak najlepszego wykorzystania istniejących przewodów telegraficznych i telefonicznych, Ministerstwo Poczty i Telegrafów nie

zaniedbało budowy nowych przewodów, niezbędnych do utworzenia wraz z istniejącymi przewodami całokształtu połączeń, sprawnie służących do komunikacji telegraficznej i telefonicznej.

Przestrzegając zasad oszczędnościowych, budowano tylko takie przewody, które były niezbędne dla rozwoju istniejących ośrodków przemysłu i handlu oraz życia społecznego naszych dzielnic.

Przedewszystkiem zawieszono podwójny przewód telefoniczny z Warszawy do Lwowa z 4 mm. drutu brązowego (370 km.), oraz zarządzono zawieszenie przewodu telegraficznego z 5 mm. drutu żelaznego na tymże dystansie. Te przewody mają na celu zaspokojenie potrzeby porozumienia się tak ważnego ośrodka życia handlowego, przemysłowego i kulturalnego — jakim jest Lwów i przyległe zagłębie naftowe — ze stolicą.

Z uwagi na przeciążenie istniejącego przewodu telefonicznego między Warszawą a Gdańskiem i zupełny brak połączenia między Warszawą a Bydgoszczą, zarządzono zawieszenie drugiego przewodu z 4 mm. drutu brązowego między temi punktami (425 km.) przez Bydgoszcz; pragnąc umożliwić rozwój stosunków handlowych między Polską a innemi państwami, drogą ułatwienia, związanej z tem, komunikacji telefonicznej między stolicą Polski, a portem gdańskim.

Uwzględniając potrzeby zaprowadzenia prawidłowej komunikacji między Województwem Śląskim a resztą Państwa, zarządzono zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego między Warszawą a Katowicami (337 km.) i telegraficznego między Częstochową a Katowicami, oraz zarządzono prawidłową regulację sieci telefonicznej międzymiastowej i podmiejskiej w Zagłębiu Dąbrowskiem. Istniejące sieci zostaną znacznie rozszerzone i przystosowane do potrzeb nowego ruchu między ośrodkami przemysłowemi Województwa Śląskiego i omawianego Zagłębia.

Na terenie b. Kresów Wschodnich prowadzono intensywną pracę, celem uporządkowania, zniszczonych w swoim czasie przez działania wojenne, połączeń. Przejęto wszystkie urządzenia telefoniczne urzędów starościńskich i wojewódzkich i zaprowadzono pokojową, normalną ich eksploatację.

Mając na uwadze potrzeby władz administracyjnych, pobudowano niezbędne połączenia, z których na uwagę zasługują zwłaszcza przewody: telefoniczny i telegraficzny z Horochowa do Łucka (55 km.) oraz ustawienie aparatów Hughes'a do pracy Warszawy z Łuckiem i Warszawy z Nowogródkiem.

Zaprojektowano do spiesznego wykonania szereg połączeń telegraficznych i telefonicznych dla celów ochrony granicy wschodniej, których ogólna długość przekracza 1.200 km., jednak z powodu braku kredytów, nie można było do budowy tych połączeń przystąpić.

Również dla celów Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie utworzono szereg bardzo ważnych połączeń telegraficznych i telefonicznych.

Połączenia uskutecznione dla Komisji Granicznej, oraz zbudować się mające niezbędne przewody w celu ochrony granicy wschodniej, po zupełnem unormowaniu stosunków, zostaną użyte do ogólnopaiństwowej komunikacji i przyczynią się wydatnie do przyspieszenia ekonomicznego rozwoju państwa.

Dbając o rozwój przemysłu w Polsce przebudowano centralę telefoniczną w Łodzi i bardzo znacznie rozszerzono miejscową sieć telefoniczną.

W tym celu przeniesiono centralę telefoniczną miejską oraz międzymiastową do specjalnego budynku (Przejazd 38). Doprowadzono do porządku urządzenia stacyjne i zniszczoną podczas okupacji podziemną sieć kablową, przygotowano sieć podziemną na 1.435 abonentów i sieć powietrzną na 825 abonentów.

Do przebudowanej centrali miejskiej w Łodzi przyłączono 361 dawnych i 752 nowych abonentów. W tym celu zawieszono około 80 km. powietrznych przewodów telefonicznych.

Centralę międzymiastową o pojemności 60 podwójnych przewodów telefonicznych uruchomiono i wybudowano urządzenia do przyłączenia 120 międzymiastowych przewodów telefonicznych oraz 50 przewodów telegraficznych (krosy).

Zarządzono i w większej części wykonano w ubiegłym okresie sprawozdawczym budowy, a mianowicie:

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 2 mm. drutu brązowego między Radomiem a Wierzbnikiem (przez Ilżę — 59 km.).

Wydobycie kabli ziemnych w Ciechocinku (celem zużytkowania ich w Łodzi przy budowie Centrali Telefonicznej).

Urządzenie centrali telegraficznych i telefonicznych na Spiszu i Orawie.

Dopięcie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Sosnowcem a Dąbrową (9 km.).

Dopięcie 2 podwójnych przewodów telefonicznych z 3 mm. drutu brązowego między Dąbrową a Strzemieszycami (27 km.).

Dopięcie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Krakowem a Granicą (67 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Szczakową a Trzebiną (16 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Szczakową a Jaworzniem (6 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Sokołami a Wysokiem Mazowieckiem (30 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Płockiem a Warszawą (205 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Kuczbórką a Mławą (27 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Sanokiem a Brzozowem (23 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Krakowem a Liskami (12 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Warszawą a Świdrem (na dystansie 20 km. — z częściowym użyciem dalszej istniejącej linii).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 4 mm. drutu żelaznego między Stubnem a Wisłą (15 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Porajem a Częstochową (15 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Pajęcznem a Noworadomskiem (29 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Oświęcimem a Wilanowicami (33 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 4 mm. drutu żelaznego między Izdebnikiem a Sułkowicami (6 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 4 mm. drutu żelaznego między Warszawą a Łomżą (na dystansie 40 km. z jednoczesnym użyciem istniejącej linii na reszcie dystansu).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Piotrkowem a Bełchatowem (24 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Bielskiem a Kętami (16 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Dąbrową a Oleśnem (8 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Łomżą a Różanami (60 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Ciechanowem a Kraszewem (10 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Garwolinem a Sobieniami (27 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Mszczonowem a Tarczynem (21 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Knyszynem a Suchowolą (35 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu żelaznego między Węgrowem a Stoczkiem Węgrowskim (21½ km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 4 mm. drutu żelaznego między Rypinem a Skrwilinem (18 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 2 mm. drutu żelaznego między Korczewem a Łysowem (9 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Lublinem a Dorohuczą (38 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego z 3 mm. drutu brązowego między Dorohuskim a Chełmem (22 km.).

Zawieszenie podwójnego przewodu telefonicznego między Lublinem i Chełmem z 3 mm. drutu brązowego (65 km.) dla utworzenia połączeń Lublin — Chełm — Kowel.

Równocześnie z rozbudową sieci telefonicznej międzymiastowej urządzono szereg centrali telefonicznych, z których na większą uwagę zasługują: w Brzozowie, Sokolikach, Janowie, Felsztynie, Sędziszowie i Grabownicy (w okręgu Lwowskiej Dyrekcji P. i T.) oraz w Choczni, Lelowie, Liszkach, Brzeszczach, Pajęcznie, Poraju, Oleśnie, Sułkowicach (w okręgu Krakowskiej Dyrekcji P. i T.).

Ponadto, bądź rozszerzono, bądź przebudowano niektóre centrale telefoniczne, celem lepszego wyzyskania ich do komunikacji telefonicznej. Z tych na większą uwagę zasługują centrale: w Kaliszu, Łukowie, Siedlcach, Włocławku, Białej, Pabjanicach i Białymstoku.

Zarządzono b. znaczne rozszerzenie centrali telefonicznej w Sosnowcu, połączone z przebudową podziemnej sieci kablowej, — o którym wspomniano już powyżej; jak również rozszerzenie automatycznej centrali telefonicznej w Krakowie o 600 abonentów. Uprzednio dokonano gruntownego remontu tej ostatniej centrali, połączonego z wymianą części składowych niektórych przyrządów automatycznych.

We wszystkich uruchomionych centralach telefonicznych zaprowadzono równocześnie ruch telegraficzny, a nadto urządzono pewną ilość stacji telegraficznych. Z tych na większą uwagę zasługuje Horochów (w okręgu Lubelskiej Dyrekcji P. i T.).

Równocześnie prowadzono intensywną budowę linii telefonicznych dla abonentów, celem umożliwienia korzystania z komunikacji telefonicznej najszerszym warstwom społeczeństwa, z należytem uwzględnieniem potrzeb przemysłu i handlu w odrodzonej Ojczyźnie.

W ramach posiadanych środków finansowych wybudowano przeszło 10,000 km. podwójnych przewodów telefonicznych i przyłączono przeszło 2,000 abonentów do odpowiednich central telefonicznych.

Wszystkie prace prowadzono w ramach posiadanych środków materialnych, niestety, dość szczupłych w stosunku do potrzeb administracji państwowej i społeczeństwa, w zakresie komunikacji telegraficznej i telefonicznej. Niedostateczny personel techniczny, oraz brak aparatów i materiałów technicznych nie pozwolił na większą rozbudowę sieci telegraficzno-telefonicznej. Nie ulega jednak kwestji, iż zakresłona przez Min. P. i T. planowa rozbudowa istniejących urządzeń tele-

graficznych i telefonicznych została w swej części, policzonej na okres od 1 maja 1921 r. do 30 kwietnia 1922 r., wykonaną.

Schematy linii telegraficznych i telefonicznych. Dzięki ostatecznemu objęciu wszystkich przewodów telegraficznych i telefonicznych na terenie Rzeczypospolitej, z wyjątkiem Górnego Śląska, Ministerstwo P. i T. mogło zestawzić schemat głównych połączeń telegraficznych i telefonicznych, niezbędny do planowej rozbudowy i eksploatacji.

Ponadto opracowano schematy przewodów i połączeń dla celów Biura Międzynarodowego Związku Pocztowo-Telegraficznego w Bernie, oraz dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych. Schematy te z uwagi na specjalne cele, wymagały b. drobiazgowego i starannego opracowania i wykonania.

W opracowaniu znajdują się: schemat i wykazy bezpośrednich połączeń telegraficznych i telefonicznych oraz schemat wszystkich istniejących przewodów na terenie Rzeczypospolitej, po uwzględnieniu ostatnich zmian terytorjalnych.

STOSUNKI I SPRAWY RUCHU TELEGRAFICZNEGO I TELEFONICZNEGO.

Ruch telegraficzny i telefoniczny tak krajowy jak i zagraniczny wzrasta stale, wobec tego czyni M. P. i T. wszelkie możliwe starania, by komunikację telegraficzno-telefoniczną, o ile na to pozwala stan i ilość przewodów, postawić na wysokości zadania.

Ruch z zagranicą uregulowano o tyle, że obecnie nie zdarzają się wypadki mylnego kierowania telegramów w takiej ilości jak w latach poprzednich, a ruch krajowy nie ulega opóźnieniom, jak to miało miejsce poprzednio, szczególnie nie powtarzają się już prawie wypadki przesyłania telegramów pocztą.

Zawarto szczegółowe umowy z Zarządem Rumuńskim i Czechosłowackim. Umowa z Rumunją nie weszła jeszcze w życie, gdyż dopiero w ostatnim czasie została ratyfikowana. Umowa z Węgrami przygotowana. Ruch telegraficzny wzajemny odbywa się ze znacznie zniżoną opłatą od wyrazu, mianowicie z Czechosłowacją po 6 ct. zamiast po 18 ct. ze względu na zawartą przez Polskę umowę gospodarczo-handlową; nie przynosi to jednak uszczerbku dla Skarbu, ponieważ niema wzajemnych obrachunków.

Skutkiem tych umów zaprowadzono ruch telefoniczny w obrocie pomiędzy Wschodnią Małopolską a dawną Bukowiną, czego Rumunja domagała się koniecznie, bez czekania na ratyfikowanie umowy i pomiędzy Krakowem i Lwowem i innemi większemi centralami telefonicznymi Małopolski a Pragą, Marienbadem, Karlsbadem i również innemi większemi centralami telefonicznymi czeskiemi. Czyniono również

próby zaprowadzenia takiego ruchu pomiędzy Warszawą a Pragą czeską, lecz rezultaty były nikłe z przyczyny braku odpowiedniej linii telefonicznej od Krakowa do Warszawy.

Zaprowadzono następnie nowe bezpośrednie telegraficzne połączenia, mianowicie:

1) Warszawa — Ryga (30 maja 1921 r.), którą tą drogą odbywa się wymiana korespondencji telegraficznej z Państwami Bałtyckimi, jak również tranzytuje się przez Polskę do tych państw korespondencję z innych krajów, położonych na południe od Polski;

2) Kraków — Zylina (19/3 1922 r.) i

3) Lwów — Koszyce.

Zamieniono połączenie telegraficzne Kraków—Przerów na Kraków—Berno i Bielsko—Morawska Ostrawa na Bielsko—Przerów. Wszystkie te połączenia pracują na aparatach systemu Hughes'a.

Pozatem przedłużono z dniem 23 września połączenie telegraficzne Kraków—Budapeszt do Warszawy, co znacznie odciążało przewody Warszawa—Kraków.

Najtrudniej przedstawia się sprawa bezpośredniej wymiany korespondencji telegraficznej z Rosją, jakkolwiek posiadamy już z nią połączenia telegraficzne bezpośrednie, a to dwa Warszawa—Moskwa i jedno Warszawa—Charków.

Do czasu zawarcia odrębnej umowy co do wzajemnego ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego pomiędzy Polską a Rosją, z połączeń tych korzystają Poselstwa Polskie w Moskwie i Charkowie i przedstawicielstwo Sowieckie w Warszawie.

O zaprowadzenie ruchu telefonicznego pomiędzy Polską a Niemcami, zabiega się już przeszło od roku, lecz Zarząd Niemiecki utrudnia urzeczywistnienie tego zamiaru, nie dając nam żadnej odpowiedzi na nasze pisma, zaś na interwencję naszego Ministerstwa Spraw Zagranicznych odpowiedział ten Zarząd, że sprawa musi być objęta ogólną umową co do ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego. Ponieważ rokowania te mają wkrótce nastąpić, jest więc nadzieja, że może jeszcze w tym roku zostanie sprawa ta pomyślnie załatwiona.

Przerwany wskutek wypadków politycznych ruch telegraficzny i telefoniczny pomiędzy Polską a Górnym Śląskiem został wznowiony we wrześniu 1921 r., za zgodą władz koalicyjnych.

Jest obecnie w toku sprawa zaprowadzenia bezpośredniego telegraficznego połączenia Warszawa—Londyn, co prawdopodobnie wkrótce nastąpi, gdyż o połączenie to stara się również i Zarząd Angielski.

W sprawie bezpośredniego telegraficznego połączenia Warszawa—Paryż, prowadzonej od półtora roku, nie można osiągnąć żadnych konkretnych wyników z powodu nieprzychylnego stanowiska, jakie zajął Zarząd Niemiecki. Na interwencję zaś posła francuskiego w Berlinie w tej sprawie Rząd Niemiecki w odpowiedzi swej uzależnił przychylne

załatwienie tej sprawy od tego, że, o ile Zarząd Polski udzieli Zarządowi Niemieckiemu dwóch przewodów telegraficznych do Rosji, otrzyma za to jeden przewód do Paryża.

Ostateczne rozwiązanie tej sprawy nastąpi prawdopodobnie przy zawieraniu umowy między Polską a Niemcami.

Zwrócono się jeszcze do Ministerstwa Spraw Zagranicznych z prośbą, by ono poczyniło kroki celem spowodowania Rządu Litwy Kowieńskiej do zawarcia z nami umowy co do otwarcia wzajemnego ruchu telegraficznego. Obecnie ruch ten nieoficjalnie odbywa się za pośrednictwem Łotwy, telegramów prywatnych jednak zarząd litewski bardzo często nie doręcza.

Co do ruchu krajowego zaprowadzono następujące zmiany: w relacji Warszawa—Kraków zaprowadzono wymianę korespondencji telegraficznej zapomocą aparatu Siemens'a, a w relacji Warszawa—Łódź i Warszawa—Lwów zapomocą aparatu Baudot'a zamiast Hughes'a, co przyczyniło się do znacznie szybszej wymiany korespondencji.

Uzyskano następnie drugie bezpośrednie telegraficzne połączenie Warszawa—Wilno i otwarto ruch telefoniczny pomiędzy Warszawą a Grodnem, oraz otwarto ruch telefoniczny na drugim nowowytworzonym przewodzie Warszawa—Lwów.

Celem należytego wykonywania służby telegraficznej wydano szereg rozporządzeń i zarządzeń, a mianowicie:

- 1) wydano instrukcję dla urzędów kontroli telegramów zagranicznych;
- 2) przepisy celem usunięcia usterek przy przyjmowaniu telegramów od nadawców;
- 3) przepisy o pracy na aparacie Hughes'a, zmierzające do zapobieżenia zniekształcaniu telegramów;
- 4) przepisy o przyjmowaniu i wydawaniu telegramów za pomocą telefonu między urzędami pocztowo-telegraficznymi, gdzie niema aparatów telegraficznych;
- 5) zarządzenie o regulowaniu zegarów we wszystkich urzędach;
- 6) rozporządzenie o zniesieniu kredytowania należności telegraficznych wszystkim władzom i urzędem państwowym prócz władz wojskowych;
- 7) rozporządzenie o wprowadzeniu płatnych blankietów telegraficznych.

Zawarto z władzami wojskowymi umowę co do regulowania wszelkich należności telegraficznych, mocą której Ministerstwo Spraw Wojskowych uregulowało wszelkie zaległości poczynawszy od 1 stycznia 1919 r.

Taryfę telegraficzną zagraniczną w okresie sprawozdawczym zmniejszono cztery razy t.j., podwyższono ekwiwalent franka złotego.

Opracowano i podwyższono dwa razy opłaty telegraficzne dla ruchu wewnętrznego i trzy razy telefoniczne.

We wrześniu 1921 r. przejęto od władz wojskowych ostatecznie wszelkie urządzenia telegraficzne i telefoniczne na wschodzie, po granicę ustaloną traktatem ryskim i zaprowadzono tam normalny ruch telegraficzny i telefoniczny.

Obecnie ukończono opracowanie taryfy telegraficznej wewnętrznej i zagranicznej wraz z ważniejszymi przepisami nadawczymi, jednolitymi dla wszystkich dzielnic.

W związku z posiedzeniami zjazdu Technicznego odbytemi w dniach 12—19 grudnia 1921 r. w Ministerstwie Poczty i Telegrafów przy udziale przedstawicieli wszystkich Okręgowych Dyrekcji Poczto-Telegraficznych, na których między innymi rozważana była sprawa połączeń telegraficznych i telefonicznych krajowych i zagranicznych, rozpisano ankietę do wszystkich Dyrekcji, by dostarczyły materiału, na podstawie którego możnaby opracować plan racjonalnej rozbudowy sieci telegraficzno-telefonicznej tak, ażeby telegraf i telefon można było postawić na wysokości zadania, stosownie do obecnych wymagań czasu. —

RADJOTELEGRAF.

Po podpisaniu kontraktu z firmą „Radio Corporation of America“ w dniu 4/VIII 1921 r. **Budowa radjocentrali transatlantycznej w Warszawie.** przystąpiono do ostatecznego przygotowania planów na budowę gmachów dla radjocentrali, na budowę wież i do zawarcia umów z firmami, celem wykonania wymienionych obiektów.

Z firmą „K. Rudzki i S-ka“ zawarto umowę na budowę 10 wież żelaznych, 123 m. wysokich z 46 m. poprzeczną u góry. Projekt konstrukcji tych wież opracowała powyższa firma, albowiem Stalowa Kompanja Amerykańska zobowiązała się dać gotowy projekt pod warunkiem, że otrzyma zamówienie przynajmniej na 5 wież. Ponieważ jednak firma „Rudzki“ gwarantowała wykonanie wszystkich 10 wież na oznaczony termin, oddano opracowanie projektu i całkowite zamówienie tejże firmie, jako firmie krajowej.

Jednocześnie zawarto umowę z firmą „Żelazobeton“ na budowę gmachów radjocentrali i wykonanie fundamentów pod wieże.

Z firmą „Fitzner i Gamper“ dnia 25/II b. r. podpisano kontrakt na wykonanie kotła z mechanicznymi rusztami.

Wykonanie komina powierzono firmie „Warszawskie Towarzystwo Budowlane“.

Poszczególne zamówienia powierzono wymienionym firmom na podstawie konkursowych ofert, do złożenia których wezwano najpoważniejsze firmy krajowe.

Fakt podpisania powyższych umów przyspieszył, przy dołożeniu wielu uciążliwych starań ze strony Ministerstwa Poczt i Telegrafów, definitywne oddanie dla potrzeb budowy terenu i zabudowań fortu IIa (pod Warszawą).

Zakupiono posiadłość Czerwony Dwór pod Grodziskiem pod stację odbiorczą.

Uzyskano częściowo od Ministerstwa Kolei Żelaznych, częściowo od Ministerstwa Spraw Wojskowych tor i tabor wąskotorowy dla przewozu materiałów na miejsce budowy z bocznic normalnotorowej fortu Bema.

Zgodnie z warunkiem kontraktu zawartego z firmą „R. C. of Am.” wyjechał w dniu 3/XII 1921 r. delegat Ministerstwa Poczt i Telegrafów do Ameryki, w celu dokonania komisyjnych prób pierwszej partii aparatów i maszyn (cała aparatura odbiorcza i połowa aparatury nadawczej). Próby te wypadły pomyślnie tak, że już w dniu 22/II b. r. pierwszą partję załadowano na okręt „Polonja”; w dniu 8/III b. r. przybył transport do Gdańska, gdzie został przeładowany i dostarczony na miejsce budowy — fort IIa.

„R. C. of Am.” wysłała w dniu 6/II b. r. swego pełnomocnego inżyniera do Warszawy.

Dnia 15/II b. r. wyjechał drugi delegat Ministerstwa Poczt i Telegrafów do Ameryki, celem zaznajomienia się na miejscu z organizacją i eksploatacją wielkich radjostacji, w celu objęcia odpowiednich funkcji przy eksploatacji radjocentrali. Delegat ten dokonywuje obecnie komisyjnych prób drugiej partii aparatów i maszyn (druga połowa aparatury nadawczej i stacja silnicowa).

W związku z tą budową został utworzony, postanowieniem Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 18/XII 1921 r., „Komitet Budowy Transatlantyckiej Radjocentrali” pod przewodnictwem Ministra Poczt i Telegrafów; zastępcą przewodniczącego Komitetu oraz głównym kierownikiem budowy jest Minister Robót Publicznych; pozostałymi uczestnikami Komitetu są przedstawiciele Ministerstwa Spraw Wojskowych, Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

Organem wykonawczym Komitetu Budowy jest „Biuro Budowy Transatlantyckiej Radjocentrali”, jako jednostka samodzielna od Wydziału Radjokomunikacyjnego M. P. i T. niezależna.

Po przewidywanem, w czerwcu 1922 r., ukończeniu budynków stacji nadawczej, silnicowej i odbiorczej, rozpocznie się pod kierownictwem przedstawicieli „R. C. of Am.” montaż tych trzech stacji.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dn. 5/VII 1921 r. wezwała Ministra Spraw Wojskowych do oddania stacji radjotelegraficznych Ministerstwu Poczt i Telegrafów. Na skutek tej uchwały odbyto szereg konferencji z przedstawicielami Mi-

Przejęcie radjostacji od M. S. Wojsk. i ich eksploatacja.

nisterstwa Spraw Wojskowych, na których ustalono przejęcie radjostacji w Poznaniu, Grudziądzu i Krakowie w zarząd Ministerstwa Poczty i Telegrafów.

Realizując powyższe porozumienie, Ministerstwo Poczty i Telegrafów przejęło w dn. 10/VIII 1921 r. radjostację w Poznaniu. Ze względu na brak personelu były tu znaczne trudności do pokonania.

Licząc się z brakiem personelu wykwalifikowanego — Ministerstwo Poczty i Telegrafów, chcąc zachęcić zdemobilizowany personel wojskowej radjostacji do pozostania w państwowej służbie cywilnej, w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu wystąpiło do Rady Ministrów z wnioskiem na udzielenie technicznemu personelowi radjostacji dodatku za specjalność radjotelegraficzną.

Wyróżnienie pracowników radjotelegrafu pod względem uposażenia od innych pracowników w tych samych stopniach służbowych, jest koniecznem z uwagi na właściwość służby radjotelegraficznej. Służba ta zniewala pracownika do trzymania przez cały czas trwania dyżuru słuchawek na uszach; słuchawki te muszą być mocno przyciśnięte do uszu, ażeby można było odróżniać często bardzo słabo słyszalne muzyczne znaki Morse'a; oprócz tego wszelkie poruszanie się radjotelegrafisty w czasie dyżuru, jako przeszkadzające w słuchaniu (często przeszkadza już sam szelest ołówka po papierze podczas pisania), jest przy sumiennem pełnieniu dyżuru wykluczone. Rozumie się, że tego rodzaju służba wpływa bardzo ujemnie na zdrowie; wywołuje po kilku już latach jej pełnienia chroniczną neurastenję i rozmaite przewlekłe choroby uszu. Niedawno prasa donosiła, że lekarze francuscy zastanawiają się nad tem, jak możnaby zapobiedz rozszerzaniu się neurastenji u radjotelegrafistów.

Radjostacja Poznań utrzymuje łączność i uskutecznia wymianę telegramów zwykłych i prasowych z następującymi radjostacjami zagranicznymi: Stonehaven (Anglja), Budapest, Lyngby (Danja) i Deutsch-Altenburg (Austria).

W dniu 6/I 1922 r. przejęto radjostację Grudziądz; trudności personalne były tu już znacznie mniejsze, a to dzięki znacznej demobilizacji i zwiększonemu bezrobociu.

Radjostacja Grudziądz utrzymuje łączność z następującymi radjostacjami: Białogród (Jugosławja), Paryż, Karlsborg (Szwecja) i Helsingfors (Finlandja).

Ostatnio przejęto w zarząd Ministerstwa Poczty i Telegrafów radjostację w Krakowie.

W związku z przejęciem stacji radjotelegraficznych zorganizowano rachunkowość gospodarczą stacji i obrachunek za wymianę radjotelegraficzną z zagranicą, który ma nieco odrębny charakter, aniżeli rozrachunek za wymianę telegraficzną.

Chcąc zwiększyć podaż radjospecjalistów, Ministerstwo Poczt i Telegrafów skorzystało z inicjatywy Związku Młodzieży Chrześcijańskiej (Y. M. C. A.) i zezwoliło, po porozumieniu się z zainteresowanymi Ministerstwami, na otwarcie szkoły radjotelegraficznej bez obciążenia swego budżetu, zastrzegając sobie 10% miejsc bezpłatnych i decydujący wpływ na program nauczania. Szkoła rozwija się pomyślnie i posiada już około 90-ciu frekwentantów. Kurs pierwszej grupy, który rozpoezał się w styczniu b. r., kończy się w czerwcu r. b.; w ten sposób Ministerstwo Poczt i Telegrafów będzie miało w tym czasie do dyspozycji około 20-tu praktykantów.

Porozumiano się z Austrią, Jugosławją, Szwecją i Finlandją co do bezpośredniej końcowej wymiany radjotelegraficznej, jakoteż z Anglią i Francją co do końcowej wymiany i co do tranzytu przez te państwa telegramów, przeznaczonych do Ameryki Północnej i Środkowej.

Porozumiewano się z przedstawicielami prasy co do korzystania tej ostatniej z radjotelegrafu.

Uzupełniono „Instrukcję dla urzędów kontroli telegramów zagranicznych“, podciągając stacje radjotelegraficzne pod pojęcie „urzędów kontroli telegramów zagranicznych“.

Utrzymując kontakt z Biurem Międzynarodowej Konwencji Radjotelegraficznej, zarejestrowano dla użytku międzynarodowego szereg radjostacji okrętowych Kierownictwa Marynarki Wojennej. Uzyskano w kodzie międzynarodowym miejsce na znaki wywoławcze dla polskich radjostacji (od AXA — AXZ).

Zgłoszono przynależność Polski do V klasy pod względem opodatkowania na rzecz Biura Konwencji.

Interwenjowano w sprawie przydziału terenu pod budowę pobrażecz radjostacji na obszarze Wolnego Miasta Gdańska.

Zreorganizowano, względnie zorganizowano Wydział Radjokomunikacyjny na nowych podstawach z dostosowaniem agend Wydziału do innych Wydziałów Ministerstwa Poczt i Telegrafów, jakoteż przeprowadzono organizację stacji radjotelegraficznych, przyznając im zakres działania urzędów pocztowo-telegraficznych i podporządkowując je pod względem administracyjno-gospodarczym odnośnym Dyrekcjom Poczt i Telegrafów.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9/VIII 1921 r. został powołany do życia przy M-stwie Poczt i Telegr. Państwowy Komitet Radjotechniczny, którego zadaniem jest wydawanie opinii w sprawach radjotechniki i radjokomunikacji. W skład P. K. R. wchodzi jako przewodniczący Minister Poczt i Telegrafów, zaś jako członkowie przedstawiciele Ministerstw: Poczt i Telegrafów, Spraw Wojskowych, Kolei, Skarbu, Spraw Zagranicznych, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Przemysłu i Handlu ora

Robót Publicznych. W miarę potrzeby mogą być powołani do P. K. R. wybitni radjotechnicy, jako eksperci.

Na odbytych posiedzeniach rozpatrzono między innemi sprawy donioślejszego znaczenia, jak: regulamin obrad P. K. R., ocena polskiego wynalazku z dziedziny radjotelegrafji, szkolnictwo radjotelegraficzne w związku z otwarciem szkoły radjotelegraficznej przez Y. M. C. A., sprawę ewentualnego przydzielenia polowych radjostacji wojskowych Ministerstwu Kolei Żelaznych dla komunikacji pomiędzy tem ostatniem, a poszczególnymi Dyrekcjami kolejowemi, sprawę ustawodawstwa, dotyczącego radjotelegrafji wogóle, a radjotelegrafji prywatnej w szczególności. Dla opracowania szczegółowego projektu ustawy o radjotelegrafie, jakoteż dla opracowania szczegółowego maksymalnego programu nauczania w szkole radjotelegraficznej wyłonił, P. K. R. dwie specjalne podkomisje. Dla ułatwienia pracy podkomisji, mającej za zadanie opracowanie projektu ustawy o radjotelegrafie, uzyskano odnośną literaturę ustawodawstwa francuskiego, angielskiego, włoskiego i niemieckiego.

VI.

DZIAŁ RACHUNKOWOŚCI I KASOWOŚCI.

Wśród pilnych zadań organizacyjnych, wobec jakich stało Ministerstwo Poczt i Tel. już od chwili swego zaistnienia, jednym z najtrudniejszych i najważniejszych było właściwe ujęcie rachunkowości i kasowości urzędów pocztowych.

Zagadnienie organizacyjne rachunkowości i kasowości Poczt i Tel.

Rzecz ta stała się wogóle dla każdej administracji poczt niełatwem zagadnieniem od czasu, kiedy potrzeby nowoczesne zlecają instytucji poczt także czynności poniekąd natury bankowej, jak obrót czeków pocztowych, wypłatę rent ubezpieczeń społecznych, pośrednictwo w wymianie walut zagranicznych i t. p.

W tej sprawie były do wyboru dwie drogi, a mianowicie:

1) albo skupić rachunkowość i połączoną z nią kontrolę w okręgowych Dyrekcjach Poczt i Tel., a utworzywszy w nich wydziały rachunkowe, pozostawić urzędowi pocztowemu jedynie czynności rachunkowe, bezpośrednio związane z ich własnym miejscowym obrotem kasowym i manipulacją pocztową i telegraficzną, jakoteż z wewnętrzną kontrolą tych urzędów;

2) albo też zlecić rzecz większym urzędowi pocztowemu, podporządkowawszy im mniejsze, przyczem okręgowym dyrekcjom pozostałoby jedynie ogólne zestawianie sprawozdań i zamknięć rachunkowych, już uprzednio sprawdzonych. W tym drugim wypadku miałyby większe urzędy zarazem prawo asygnacji wydatków budżetowych własnych, jakoteż wydatków podporządkowanych im najmniejszym urzę-

dów i agencji, byłyby atoli obciążone połączonemi z tem czynnościami księgowania.

Ministerstwo P. i T. obrało drogę pierwszą z tego powodu, że skupienie rachunkowości i odnośnej kontroli w Wydziałach rachunkowych przy okręgowych Dyrekcjach Poczty i Tel. 1) leży w interesie jednolitości postępowania, 2) wymaga mniejszej znacznie ilości urzędników niż przy systemie decentralizacyjnym, jest zatem ekonomiczniejsze, 3) uniezależnia kontrolę rachunków od wszelkich wpływów lokalnych, 4) wśród płynnych i zmiennych stosunków organizacyjnych nie jest rzeczą wskazaną zlecać prawa asygnacji wydatków budżetowych poszczególnym urzędom pocztowym, 5) że zwalnia urzędy pocztowe od czynności księgowania, jakie wymagają szczególnego przygotowania i rutynowanych urzędników, a takich wśród przeważnie młodego personelu instytucji poczty i tel. w Polsce jest znikoma ilość.

Nie potrzeba chyba obszernie wywodzić, że zlecenie — wśród obecnych płynnych jeszcze stosunków organizacyjnych i zmiennych stosunków gospodarczych, tudzież walutowych — prawa asygnacji wydatków budżetowych naczelnikom urzędów pocztowych, mogłoby wprowadzić chaos w gospodarkę kredytami i pociągnąć za sobą rozliczne inne szkody.

Tymi względami kierując się, regulowało Ministerstwo P. i T. rachunkowość i kasowość urzędów pocztowych jednolicie już od początku we wszystkich dzielnicach Polski, w których przejmowało administrację poczty i tel. stopniowo w miarę warunków politycznych — przy czem dostosowywało tę rachunkowość ubocznie do systemu, utworzonej w r. 1919 Pocztovej Kasy Oszczędności, powstałej zrazu jako instytucji specjalnej i podległej Ministrowi Poczty i Tel. (Pocztowa Kasa Oszczędności dopiero na podstawie ustawy z dnia 19 maja 1920 r., stała się odrębną instytucją). Z tego powodu zarządzono odrazu w połowie r. 1919 nawiązanie łączności kas pocztowych co do obrotu żyrowego pieniężnego z oddziałami Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej na konto Ministerstwa Poczty i Tel. w Pocztovej Kasie Oszczędności, aby zapewnić możność wypłat z kas pocztowych niezależnie od rozmaitych niejednolitych lub nieuzgodnionych jeszcze ustrojów urzędów kasowych lub podatkowych, lub braku takich naówczas wogóle w niektórych dzielnicach Polski.

Nie było jeszcze wtedy wydanych rozporządzeń w przedmiocie zasad ogólnych rachunkowości i kasowości państwowej, nie mogło być zatem mowy o możności przystosowania się instytucji poczty, i tel. do takich zasad.

Uzgodnienie lub nawiązanie rachunkowości i kasowości poczty jako instytucji komunikacyjnej, a poniekąd i bankowej (obrotu czeków pocztowych), wymagającej zatem, aby rachunkowość i kasowość jej była lekką, sprawną i przejrzystą i nie obciążała publiczności lub urzędni-

ków zbytnią formalistyką — odbywa się w nowoczesnych państwach tylko u szczytu, to jest tylko o tyle, o ile chodzi o łączność i uzgodnienie centralnej rachunkowości pocztowej z centralną księgowością państwową, o ewidencję i kontrolę państwową dochodów i wydatków wszystkich gałęzi administracji, jakoteż o kontrolę główną odnośnych kredytów.

Te wytyczne, któremi Ministerstwo Poczt i Tel. kierowało się w niniejszem zagadnieniu, nie spotkały się atoli z początku — niestety — z pełnem zrozumieniem u tych czynników zewnętrznych, z którymi należało rzecz uzgodnić w interesie całości administracyjnej. —

Dostosowanie zatem wprowadzonego już i wypróbowanego systemu rachunkowości i kasowości pocztowej u szczytu do ogólnej rachunkowości państwowej, napotkało zrazu na poważne trudności tak z tego powodu, jakoteż z powodu związania rachunkowości i kasowości w urzędach pocztowych z czynnościami wykonawczemi w zakresie obrotów Pocztovej Kasy Oszczędności.

Zarząd pocztowy, czerpiąc pieniądze na swe wypłaty przeważnie z kas pocztowych — bo kasy skarbowe były na terenie b. zaboru rosyjskiego powoli i zwolna tylko organizowane w latach 1919 i 1920, zaś na obszarze b. zaboru austriackiego i b. zaboru pruskiego do końca roku 1921 takich kas wogóle jeszcze nie było, — czerpał w pewnej mierze gotówkę także z sum obrotowych P. K. O. —

Skutkiem tego wynikło buchalteryjne zapożyczenie się Zarządu Poczt i Tel. u instytucji P. K. O. na wydatki budżetowe. Wyniosło ono z dniem 31 grudnia 1921 r. około dwu miliardów ośmiuset trzydziestu dziewięciu milionów Mk. p. —

Zaznacza się ubocznie atoli, że w kasach pocztowych muszą pozostawać z dnia na dzień pewne sumy gotówkowe na wypłaty bieżące w obrotach P. K. O. Ogół tych sum koniecznych oblicza się obecnie na 1.500.000.000 mk.

Skutkiem tego, że Zarząd Pocztowy mało co czerpał na swe wydatki budżetowe pieniędzy z Kas Skarbowych, pozostały odpowiednie sumy nieużyte w Centralnej Kasie Państwa. Co do zapożyczenia się w Pocztovej Kasie Oszczędności musi nastąpić wkrótce rozliczenie się między Ministerstwem Poczt i Tel., a Dyrekcją Pocztovej Kasy Oszczędności w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, które dotyczące saldo pokryje.

Od tego zarządzenia przedewszystkiem jest zależne związanie rachunkowości i kasowości pocztowej z Centralną Księgowością i Główną Kasą Państwa, w myśl i w ramach postanowień Rozdziału III „Przepisów rachunkowych i kasowych” wydanych przez Ministerstwo Skarbu i ogłoszonych w Monitorze Polskim nr. 285 z r. 1921 i Dzienniku Urz. Min. Skarbu nr. nr. 45 i 46 z r. 1921.

Wedle tych postanowień stanowią kasy urzędów pocztowych specjalne kasy państwowe, które wpłacają przyjęte dochody na rachunek Centralnej Kasy Państwowej, a wydatki pokrywają z własnych dochodów, przyczem w razie potrzeby otrzymują zasilki pieniężne z rachunku Centralnej Kasy Państwowej, na rzecz której przelewają także swe nadmiary kasowe. Nie może się to jednak odnosić do pieniędzy z obrotów Pocztowej Kasy Oszczędności, które to pieniądze w kasach pocztowych nie dadzą się oddzielać od innych z przyczyn organizacyjno-technicznych, — a mogą być rozróżniane jedynie rachunkowo. Gdyby się miało pieniądze z obrotów P. K. O. wydzielać faktycznie w obrębie kas pocztowych, trzeba by we wszystkich urzędach pocztowych utworzyć odrębne wydziały P. K. O., co kosztowało by tak wiele i wywołałoby konieczność takiego pomnożenia personelu, jakoteż wymagałoby tak znacznego zachodu administracyjnego, iż takie wydzielenie pociągnęłoby dla Skarbu Rzeczypospolitej olbrzymie a niepotrzebne wydatki i kłopoty zbędne. Tymczasem podstawą ustroju i głównym warunkiem powodzenia P. K. O. jest to, że czynności, wynikające z jej obrotów, spełnia się tanio w urzędach pocztowych bez osobnego aparatu i personelu specjalnego. Teoretyczne względy jednolitości zasad rachunkowości i kasowości państwowej w instancjach niższych, któreby przemawiały za wydzieleniem faktycznem obrotów P. K. O. w urzędach pocztowych, muszą w tym wypadku ustąpić utartej już i wypróbowanej praktyce, jaka zaoszczędza instytucji P. K. O., a pośrednio i Skarbowi olbrzymich wydatków.

W tym przedmiocie toczą się stosowne rokowania międzyministerjalne, a przebieg ich pozwala spodziewać się, że będzie znalezione wyjście lub sposób, który zapewni przelewanie dochodów pocztowych do Centralnej Kasy Państwa, bez naruszenia lub zmiany ustroju tak urzędów pocztowych jak i Pocztowej Kasy Oszczędności. Że to jednak jest możliwe w tym wypadku jedynie za pomocą odpowiedniego rozrachunku i saldowania za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności, nie ulega chyba wątpliwości.

Dopiero po rozwiązaniu tego zawilego zagadnienia, będą mogły być opracowane i wydane specjalne stałe przepisy rachunkowości i kasowości pocztowej. Przepisy te w pierwszym rzędzie ujmą formalnie sprawę zasilania kas pocztowych w gotówkę, jakoteż sprawę odsyłania z tych kas nadmiarów gotówki. Rzecz ta dotychczas bowiem opiera się wogóle na „Tymczasowych postanowieniach ogólnych o prowadzeniu i składaniu rachunków miesięcznych“, jakoteż „Tymczasowej instrukcji o zasilkach i nadmiarach kasowych“ i rozporządzeniu w przedmiocie korzystania urzędów pocztowych z rachunku bieżącego Pocztowej Kasy Oszczędności w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (zobacz Dziennik Urzęd. M. P. i T. Nr. 4 p. 9 i Nr. 10 p. 5 z r. 1919).

Te tymczasowe przepisy muszą być wkrótce zastąpione jednolitą instrukcją dla całego obszaru administracyjnego poczt i tel., lub stoso-

wnemi przepisami kasowymi i rachunkowymi. Wytyczne takiej instrukcji, w myśl artykułu 12 Ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej, mogą być ustalane nie inaczej, jak w porozumieniu z Kontrolą Państwową i Ministerstwem Skarbu.

Ktoby, w związku z powyższem zagadnieniem wobec specjalnej odrębności i wspomnianego na wstępie charakteru bankowego rachunkowości i kasowości pocztowej, pragnął rzecz dla siebie pogłębić, to zwraca się jego uwagę na pracę młodego francuskiego uczonego D-ra Feliksa Poudou pod tytułem „Les Procédés Amétalliques de Paiement et le Chèque Postal” (Paris librairie de l'Enseignement technique, 3 bis, rue Thénard 1919).

W dziele tym kreśli Dr. Poudou przebieg różnych sposobów zastoso-
wywanych dotychczas w systemie płatniczym bezgotówkowym, a następnie zajmuje się szczególnie czekiem pocztowym.

W wynikach swych badań i rozważań zwraca powyższy uczony uwagę na to, że w interesie rozwoju gospodarstwa społecznego i finansowego musi pocztowość podać rękę bankowości i razem z nią naprzód kroczyć. Z tego powodu radzi Dr. Poudou wszystkim zarządom poczt na świecie, aby zawczasu wnikały we wszelkie tajniki i postępy wiedzy bankowej—w interesie swego własnego postępu.

W każdym razie rozmaite okoliczności i objawy życia gospodarczego i handlowego wskazują już wymownie, że poczta będzie się coraz bardziej ubankowiała. Rachunkowości jej zatem musi się zapewnić znaczną swobodę.—

Rachunkozdawstwo M. P. i T. zwłaszcza za pierwsze okresy budżetowe napotykało na wiel- **Stosunki i wyniki**
kie trudności i przeszkody, jakie w innych dzia- **rachunkozdawstwa**
łach nie dały się tak dalece odczuć.

Wystarczy uprzytomnić sobie następujące momenty:

1) W pierwszych latach ziemie Polski, a szczególnie Kresy wschodnie i zachodnie były widownią walk.

Wskutek tych walk wiele urzędów musiało zaprzestać swych czynności lub je wykonywało z przerwami. Wiele rachunków tych urzędów zaginęło lub uległo uszkodzeniu. Część rachunków się odnalaża, lecz dopiero po dwu a nawet trzech latach.

Dotąd jeszcze brakuje wiele rachunków n. p. ze Śląska Cieszyńskiego za listopad 1918 r. zupełnie, a częściowo i za następne miesiące. Niektóre urzędy Śląska Cieszyńskiego, wskutek nieświadomości co do granic i przyszłości tegoż, odsyłały początkowo swe rachunki i gotówkę do dawnej swej przełożonej Dyrekcji w Opawie, zamiast do Krakowa i z tego tytułu ma Polska do żądania od Czecho-Słowacji 2,237,546 kor. austr. (za I półrocze 1919 r. według dotychczasowych obliczeń).

Również wiele rachunków zaginęło w urzędach Wschodniej Małopolski wskutek starć zbrojnych z Ukraińcami i z bolszewikami;

2) Dyrekcja Poczty i Tel. we Lwowie przez parę tygodni w listopadzie 1918 r. była nieczynną wskutek walk o Lwów, później zaś utrudnione miała bardzo urzędowanie i komunikację z podległymi sobie urzędami wskutek oblężenia i gwałtownego ostrzeliwania miasta przez Ukraińców. Stan taki trwał aż do maja 1919 roku włącznie.

Inspektorat tejże Dyrekcji w Krakowie, jako Dyrekcja dla Śląska Cieszyńskiego, również utrudnioną miał komunikację ze Śląskiem, wskutek wtargnięcia tam Czechów w listopadzie 1918 r. i walk z nimi.

Inne Dyrekcje w b. Kongresówce później były utworzone (dopiero w r. 1919). Urzędy zatem przez pewien czas zdane były na własną inicjatywę i interpretację różnorodnych przepisów: rosyjskich, niemieckich i austriackich, celem zastosowania tychże wśród zmienionych warunków. Przepisy te bowiem odziedziczone po byłych zaborcach i okupantach okazały się w wielu wypadkach nieaktualnymi.

N. B. przepisy rosyjskie nie mogły być zastosowane, gdyż brak było naogół Kas Skarbowych, do którychby mogły urzędy pocztowe wnosić swe dochody i z nich czerpać kredyty. Te zaś Kasy Skarbowe, które zaczęto tworzyć, same potrzebowały gotówki (zasiłków). Skutkiem tego urzędy w b. Kongresówce, nie mające gotówki na zaspokojenie swoich potrzeb, musiały być zasilane zrazu przez Kasę M. P. i T. lub przez urzędy Małopolski, które już miały większe obroty.

O organizacji rachunkowości i kasowości pocztowej mówiło się obszernie już poprzednio. Tu zaznacza się, że po przejęciu urzędów pocztowych b. Dzielnicy Pruskiej przez Ministerstwo Poczty i Tel. w r. 1921, zaprowadzono wreszcie jednolity system rachunkowości pocztowej na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Obecnie jest troską Ministerstwa Poczty system ten ulepszyć i w miarę możliwości dostosować go do przepisów rachunkowo-kasowych wydanych przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli.

Z chwilą osiągnięcia porozumienia między Ministerstwem Poczty i Telegrafów i Ministerstwem Skarbu, jakoteż Pocztową Kasą Oszczędności co do formy zasilania urzędów pocztowych w gotówkę i odsyłania przez urzędy pocztowe nadmiarów gotówki, będzie usunięta główna przeszkoda do wydania stałej instrukcji rachunkowo-kasowej dla Wydziałów rachunkowych Dyrekcji Poczty i Tel., co przyczyni się w znacznej mierze do sprawniejszego wykonywania czynności rachunkowych w tych Wydziałach.

Jakkolwiek w r. 1921 zauważono już znaczny postęp w wykonywaniu służby rachunkowej w okręgach dyrekcyjnych pocztowych, zwłaszcza w terminowem przysyłaniu Ministerstwu miesięcznych sprawozdań rachunkowych, bilansów kasowych i przeglądów obrotu, to jednak pozo-

staje jeszcze wiele niedomagań w wykonywaniu wewnętrznej służby rachunkowej w Dyrekcjach okręgowych, wynikłych głównie z braku wyszkolonego personelu rachunkowego, zwłaszcza w Dyrekcjach b. Dzielnic Pruskiej. Niedomagania te jednak będą musiały być usunięte ewentualnie przez lustrację okręgowych Wydziałów Rachunkowych i odpowiednie pouczanie personelu tychże na miejscu.

Dotychczas już opracowano i wydano Dyrekcjom przepisy i wzory do prowadzenia ksiąg głównych, do rocznych zamknięć rachunkowych i kasowych oraz do miesięcznych sprawozdań rachunkowych i bilansów kasowych, co do kontroli i ewidencji obrotów, dokonywanych za pośrednictwem kont czekowych w Pocztovej Kasie Oszczędności, za pośrednictwem przekazów i t. p.

3) Pewną trudność spowodowała także różnorodność walut, jakie miały obieg na Ziemiach polskich, a zwłaszcza różnica ich kursu. Szczególnie dała się ona odczuć w okręgach Wschodnich, w których Ministerstwo Poczt i Tel. zorganizowało i następnie sprawowało zarząd pocztowy na rachunek b. Zarządów Cywilnych tych ziem. Mianowicie Zarządy te wyznaczyły zbyt niski kurs dla rubli carskich i koron i ten kurs potem zmieniły w ciągu tego samego okresu budżetowego, zapewne w celu wyeliminowania tych walut dla Skarbu. Do 31/7 1919 r. 1 rubel równał się tam 1.10 mk. polsk., 1 kor. austr. równała się 50 fen., a od 1/9 1919 r. ruble były zrównane zupełnie z markami polskimi. Walutą obowiązującą przytem miał być rubel. Skutek był taki, że z Kas rządowych znikły zupełnie ruble, zostały tylko marki i pozostała trudność w złożeniu i zbilansowaniu zamknięć. Trudność była tem większa, zwłaszcza przy obrachunku M. P. i T. z Zarządami cywilnymi, że urzędy na tych ziemiach miały nikłe dochody i wydatki swe pokrywały głównie zasiłkami pobieranymi w markach i koronach z urzędów okręgu warszawskiego i lubelskiego i zaliczały te zasiłki jako otrzymane w innych kwotach, niż były one zaliczone na rozchód jako udzielone przez urzędy okręgu warszawskiego i lubelskiego.

Zamknięcia rachunkowe i kasowe okręgów wschodnich zostały sporządzone w r. 1920 i 1921 za okresy od czasu ich zorganizowania (10/6 1919 r. odnośnie do wileńszczyzny, a 1/3 1919 r. odnośnie do kowieńszczyzny) do dnia 31/5 1920 r. włącznie t. j. do dnia, z końcem którego okręgi te przeszły całkowicie na budżet M. P. i T. Sporządzono je według walut, jakie miały faktycznie obieg na tych ziemiach z przeliczeniem następnie na obowiązującą walutę i według wówczas obowiązującego kursu.

Ogółem b. Zarządy Cywilne miały zwrócić M. P. i T. według zestawień obrachunkowych, sporządzonych na podstawie powyższych zamknięć, około 3.000.000 mk., jako saldo kasowe i zwrot wydatków M. P. i T. Sumy tej nie zwróciły powyższe Zarządy, a po ich likwidacji sprawa wyrównania tejże przeszła na Ministerstwo Skarbu.

Sprawa ogólnych zamknięć M. P. i T. za pierwsze okresy t. j. za ostatnie dwa miesiące 1918 r. została ostatecznie załatwiona w r. 1921, a za pierwsze półrocze 1919 w roku 1922.

Zamknięcia główne za następne okresy są już w opracowaniu i w najbliższym czasie (t. j. po wydaniu niniejszego sprawozdania) zostaną sporządzone i odesłane dokąd należy.

Niezależnie od tych zamknięć dla celów budżetowych i statystycznych Ministerstwo Skarbu i Główny Urząd Statystyczny otrzymały już w r. 1920 zestawienia budżetowe za poprzednie okresy względnie lata, a od 1 kwietnia 1920 r. Ministerstwo Skarbu otrzymuje regularnie co miesiąc sprawozdania rachunkowe miesięczne z dochodów i wydatków budżetowych. Urzędy pocztowe Wielkopolski i Pomorza wchodzą do tego sprawozdania dopiero od 1/I 1921 r., t. j. od dnia objęcia poczt i telegrafów tych dzielnic przez Ministerstwo Poczt i Tel. w swój bezpośredni zarząd.

Od 1/I 1922 r. sporządza się także i bilansy za poszczególne miesiące z obrotów kasowych wszystkich urzędów pocztowych Polski i przesyła Ministerstwu Skarbu, a zarazem i Najwyższej Izbie Kontroli Państwa, wraz ze wspomnianymi sprawozdaniami rachunkowymi (budżetowymi).

Zamknięcia za pierwsze okresy były ważne głównie ze względu na obroty podlegające rozrachunkom z b. zaborczemi Państwami, a więc: z b. Austrią, z Rzeszą Niemiecką oraz z Czecho-Słowacją i z Niem. Austrią (co do obrotów z Wiedeńską Pocztową Kasą Oszczędności). Obecnie trwają prace przygotowawcze do rozrachunku z b. Austrią. Prace te zostaną ukończone po zawarciu odnośnej umowy rozrachunkowej.

Pod względem budżetowym okazał się według zamknięć za pierwsze 7 miesięcy administracji polskiej, t. j. za czas po koniec czerwca 1919 r. niedobór w wysokości 50% ogółu wydatków, a to głównie z powodu słabego ruchu; kredyty bowiem na ogół nie zostały w całości wy-czerpane.

W następnych okresach ruch się stale wzmaga i niedobór maleje, mimo, że wydatki się zwiększały wskutek spadku waluty i wzrostu drożyzny i mimo, że opłaty były podwyższane nie w tym tempie i nie w tym stopniu, co płace dla personelu i inne wydatki. I tak: niedobór wynosi w okresie od 1/7 1919 r. do 31/3 1920 r. około 33%—w okresie od 1/4 do 31/12 1920 r. około 25% (pomimo wojny z bolszewikami i zalańa dużej części kraju przez nich), a w r. 1921 około 20%.

Z rokiem 1921 przeszły na budżet M. P. i T. urzędy pocztowe b. Dzielnic Pruskiej, przynoszące niedobory między innymi wskutek tego, że znaczna część personelu pocztowego jest tam zajęta z urzędu sprawami nie pocztowymi, jak administracją, ewidencją i wypłatą różnych rent, emerytur i t. p. Duże wydatki powoduje też Polski Zarząd Poczt

i Tel. w Gdańsku, stojący jeszcze przed ważnemi zadaniami organizacyjnemi związanemi z przewozem poczty morzem.

Najkorzystniej pod względem dochodów przedstawiają się okręgi: warszawski i krakowski, jako ośrodki największego ruchu handlowego i przemysłowego, potem następują okręgi: lwowski, lubelski i grodzieński (bez wileńszczyzny).

VII.

DZIAŁ GOSPODARCZY.

W porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym daje się zauważyć znaczna poprawa warunków na korzyść dostaw krajowych. Sprzyjało temu lepsze zasilanie fabryk krajowych w węgiel i surowce, co też dodatnio wpłynęło na utrzymanie cen i terminów przez dostawców.

Również dalsze usiłowania Ministerstwa w kierunku stwarzania nowych gałęzi produkcji uwieńczone zostały pomyślnymi wynikami, gdyż krajowe fabryki podjęły się wyrobu niektórych artykułów, sprowadzanych dotychczas z zagranicy, np. drutu brązowego, złączek miedzianych do drutu, oprawek do bezpieczników, odgromników i przewodnika do krosowania. Ponadto należy jeszcze nadmienić, że Ministerstwo Poczty i Telegrafów zainteresowało nowopowstającą fabrykę „Kabel Polski“ w Bydgoszczy, celem wyrobu przewodników izolowanych i kabli.

W odróżnieniu od działu materiałów telegraficzno-telefonicznych, który ze względów zasadniczych nie mógł stosować tego w całej rozciągłości, dział gospodarczy pocztowy, stosując się do zmienionych stosunków ekonomicznych kraju i aczkolwiek powolnej, ale stałej tendencji powrotu do mniej więcej normalnych stosunków, postanowił zerwać z narzuconym swego czasu, przez konieczności

życiowe, systemem centralizacji i zastosować decentralizację zakupów i dostaw dla potrzeb pocztowych. Od lipca 1921 r. poczęto stosować ten system i obecnie wszystkie zakupy i dostawy, które z zasadniczych względów nie wymagają zcentralizowania w M. P. i T., oddane zostały do załatwienia we własnym zakresie działaniom Okręgowym dyrekcjom pocztowym. Jako podstawę rozpisywania rozpraw ofertowych przyjęto publiczną konkurencję-ogłaszaną w „Monitorze Polskim“. W ten sposób może być zachowana zdrowa konkurencja, korzystna dla Skarbu Państwa i dla rów-

Dostarczanie materiałów, przyrządów i przedmiotów, potrzebnych do rozwoju i utrzymania ruchu pocztowego, telegraficznego i telefonicznego.

Decentralizacja zakupów:

nomiernego zasilania przemysłu polskiego, na całym obszarze Rzeczypospolitej. Dla uproszczenia manipulacji i odciążenia personelu wyjednano w Ministerstwie Skarbu kredytowanie należności celnych, oraz w Min. kol. Żelaznych — kredytowanie należności przewozowych za ładunki wysyłane ze Składow Głównych. Rachunki za powyższe należności są regulowane miesięcznie lub kwartalnie.

W tem miejscu zaraz zaznaczyć należy, iż zarysowany plan polityki gospodarczej M. P. i T. w sprawozdaniu za czas od 1/7 1920 r. do 30/4 1921 r., a rozłożony z natury rzeczy na dłuższy kilkuletni okres, w zrealizowaniu napotkał poważne przeszkody, uniemożliwiające albo poważnie hamujące jego wykonanie, a to wywołane polityką oszczędnościową Ministerstwa Skarbu. Skutki tegoż muszą być widoczne i w rozwoju ruchu pocztowego w ogólności.

Środki transportowe.

Jedną z dziedzin, która tę oszczędność najbardziej odczuła, jest sprawa środków transportowych (samochodów) do przewożenia poczt, materiałów pocztowo-technicznych i konserwacji linii telegraficznych. Przewidywania M. P. i T. wyrażone w poprzednim sprawozdaniu, co do iluzorycznej wartości pomocy Komisji Sejmowej do spraw lokomocji w urzędach, jakoteż i demobilu wojskowego, okazały się zupełnie uzasadnione. Zawiodły one na całej linii, ze źródeł tych M. P. i T. nie uzyskało ani jednego samochodu dla potrzeb poczty. Ministerstwo Skarbu w preliminarzu na r. 1922 nie przyznało na zakup samochodów żadnego kredytu, tak więc pod tym względem stoi sprawa na martwym zupełnie punkcie. Kołowe środki transportowe, w miarę kredytów zakupują i remontują Dyrekcje we własnym zakresie działania. W tym kierunku, z powodu zbyt małych kredytów, nie czyni się również tego, czego konieczność wymaga. Ratuje się sytuację w ten sposób, iż okręgom nie mającym należytej ilości furgonów, ani też odpowiedniego kredytu, przydziela się wozy i wózki z zapasów (chwilowo nadliczbowych) innych Dyrekcji. Jest to tylko chwilowa łatanina, albowiem z rozwojem ruchu okaże się potrzeba zakupu nowych furgonów dla tych Dyrekcji. Narazie jednak niema innego wyjścia. Wobec takiego stanu sprawy, nie potrzeba dodawać, iż naszkicowany plan w poprzednim sprawozdaniu czeka stosowniejszej chwili, by mógł być zrealizowany.

Dostarczanie materiałów, przyborów i druków potrzebnych do utrzymania ruchu pocztowego.

Naczelny postulat M. P. i T. zaopatrywania się we wszystkie tego rodzaju artykuły w kraju z pierwszej ręki został w ostatnim okresie w zupełności zrealizowany.

Z firmami zagranicznymi (wiedeńskimi), jakoteż z pośrednictwem zerwano zupełnie. Wszystko, co w ostatnich czasach w tej dziedzinie zakupowano, pochodziło od firm krajowych.

Ten dział zakupów, został w tym roku całkowicie przez M. P. i T. zdecentralizowany i przekazany Dyrekcjom, z odpowiednim pouczeniem.

Celem zapobieżenia marnotrawstwu i należytej kontroli zużycia druków opracowano szczegółowe przepisy dla podwładnych urzędów. Przepisy te wprowadzą stanowczą sanację pod tym względem i przyczynią się zapewne do zmniejszenia wydatków na ten cel.

W tej dziedzinie zaznaczyć musi M. P. i T., **Umundurowanie.** iż cała akcja rozwiązująca się normalnie, zgodnie z programem M. P. i T. nakreślonym w sprawozdaniu za ubiegły okres, wchodzi obecnie w nowe stadium, skutkiem żądania Min. Skarbu, aby połowę kosztów sprawiania munduru, pokrywał personel z własnych funduszy.

Min. Poczty i Tel. wprowadziło samodzielnie w tym paragrafie wydatków znaczne zaoszczędzenie finansowe, przedłużając termin noszenia munduru z 1 roku do 2 lat, przez co koszt umundurowania obniży się niemal o 50%.

W produkcji znaczków pocztowych zaszła **Zaopatrywanie urzędów w znaczki i druki.** zasadnicza zmiana, albowiem przeniesiono ją z Min. Poczty i Telegrafów do Państwowych Zakładów Graficznych. Na tej zmianie, wobec lepszych urządzeń technicznych tych zakładów, wykonanie znaczków zyskać tylko może, jakoteż i produkcja w szybszym tempie, przez co uniknie się bezwarunkowo braku znaczków w urzędach pocztowych.

Niestety, taki chwilowy brak nie z winy M. P. i T., ale z powodu szczupłych urządzeń technicznych w ubiegłych okresach, bardzo sporadycznie co prawda, ale zdarzał się. Obecnie z powodu zbliżającego się objęcia Górnego Śląska przygotowuje się nakład znaczków pocztowych dla tej dzielnicy.

W okresie sprawozdawczym Zarząd pocztowy przyjął od P. Z. Gr. następujące ilości znaczków i druków płatnych:

znaczków pocztowych	459,343.600 szt.
kartek pocztowych	18,885.463 "
przekazów	4,317.299 "
dowodów nadania tel.	1,219.400 "
książek nadawczych poczt	10.338 "
adresów przesyłkowych	20.000 "
formularzy statyst.	196.000 "

Zauważa się, iż koszt produkcji jednego znaczka pocztowego wynosi około 30 fen.

Znaczków pamiątkowych z okazji objęcia G. Śląska, mimo nacisku z pewnych sfer, M. P. i T. nie wydaje, nie chcąc obniżać wartości znaczka pocztowego u zagranicy.

Celem uregulowania sprawy sprzedaży znaczków do celów filatelistycznych, zwołało M. P. i T. w kwietniu konferencję filatelistów z całej Polski do Warszawy i uchwały tej konferencji wzięło jako podstawę do zarządzeń, jakie w tej dziedzinie zostaną wydane.

Z prac większych podjętych przez M. P. i T. w tej dziedzinie zasługuje na wymienienie praca nad zorganizowaniem Muzeum pocztowego. Brak kredytów, szczupłość lokalu bardzo utrudniają tę pracę, niemniej jednak M. P. i T. czyni wszystko co możliwe w tej sprawie i dla zabezpieczenia sobie środków na ten cel, bez obciążania Skarbu Państwa, organizuje sprzedaż znaczków o wartości filatelistycznej drogą licytacji publicznej. Jest więc nadzieja, iż do roku plan organizacyjny zostanie zrealizowany.

Przymusowa sprzedaż znaczków pocztowych przez sprzedawców wyrobów tytoniowych.

Ministerstwo Poczt i Telegrafów przedsięwzięło już oddawna kroki celem uprząstaczenia publiczności nabywania znaczków pocztowych, bez wyczekiwania w kolejce przy okienkach pocztowych, skoro tylko spostrzeżono, że kupcy na obszarze b. Kongresówki, jakoteż tak zwani „trafikańci“, czyli sprzedawcy tytoniu w Małopolsce uchylają się pod różnymi pozorami od sprzedaży znaczków pocztowych.

W tym celu wystąpiło Ministerstwo Poczt i Telegrafów z wnioskiem do Ministerstwa Skarbu o nałożenie obowiązku sprzedaży znaczków pocztowych na wszystkich sprzedawców wyrobów tytoniowych, ażeby w ten sposób zwiększyć ilość istniejących już, poza urzędami pocztowymi, prywatnych miejsc sprzedaży znaczków pocztowych.

Ministerstwo Skarbu, przychylając się do tego wniosku, wydało rozporządzenie z dnia 26 listopada 1921 r. Nr. 12344/21 G. D. M. T., którego mocą wszyscy sprzedawcy wyrobów tytoniowych na obszarze Małopolski i Kongresówki zostali obowiązani do prowadzenia sprzedaży znaczków pocztowych.

Na tej podstawie Ministerstwo Poczt i Telegrafów poleciło właściwym Okręgowym Dyrekcjom Poczt i Telegrafów, aby wprowadziły, w porozumieniu z właściwymi Izbami Skarbowymi, przymusową sprzedaż znaczków pocztowych i telegraficznych przez wszystkich sprzedawców wyrobów tytoniowych na obszarze Małopolski i Kongresówki.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu nie mogło jednak objąć narazie b. dzielnicy pruskiej, tak z tego powodu, że w czasie wydania go nie nastąpiła jeszcze unifikacja skarbowości odnośnie tej dzielnicy, jakoteż i z innych względów. Skoro jednak z dniem 1 stycznia 1922 roku administracja skarbowości b. dzielnicy Pruskiej przeszła pod zarząd Ministerstwa Skarbu, zwróciło się Ministerstwo Poczt i Telegrafów z prośbą do Ministerstwa Skarbu o zasadnicze rozpatrzenie wprowadzenia powyższego przymusu także na obszarze b. dzielnicy Pruskiej.

W związku z całością tej sprawy opracowuje Ministerstwo Poczt i Tel. nową jednolitą instrukcję o sprzedaży znaczków pocztowych przez prywatnych sprzedawców.

W okresie sprawozdawczym zostały podporządkowane Ministerstwu sieci i urządzenia telegraficzno-telefoniczne na kresach wschodnich i w b. zaborze pruskim. Spowodowało to, rzecz prosta, wzmożoną działalność, wywołaną koniecznością zasilania większej ilości urzędów podległych Ministerstwu P. i T. w niezbędne materiały techniczne.

Aparaty telegraficzne i telefoniczne, przyrządy do konserwacji i budowy central telegraficznych i telefonicznych.

Dopięcie tego zadania utrudnione zostało zbyt późnem, bo dopiero w końcu czerwca 1921 roku, przyznaniem kredytów.

Pomoc ze strony Państw. Zakładów Telegraficzno-Telefonicznych co do niektórych aparatów była wciąż jeszcze nieznaczna i zakupy materiałów zagranicą były nieuniknione. Dotyczyło to głównie aparatów telegraficznych Hughes'a, Baudot'a oraz ich części zapasowych, aparatów telefonicznych induktorowych i ich części zapasowych, przyrządów pomiarowych, odgromników i t. p. artykułów niezbędnych do wewnętrznych urządzeń telegraficzno-telefonicznych, oraz artykułów, dotyczących ruchu, które tylko zagranicą (nap. taśma telegraficzna do aparatów Siemens'a) nabyć można.

Niski stan marki polskiej sprawił, że jedynym rynkiem zagranicznym, dostępnym dla nas, był jak i poprzednio, rynek wiedeński. W październiku roku ubiegłego zaznaczył się jednak katastrofalny spadek korony austriackiej i rynek ten zachwiał się poważnie. Ceny wiedeńskie wzrosły niepomiernie i Wiedeń w znacznej mierze stracił znaczenie, jako nasz dostawca i producent. Kalkulacja zakupów na podstawie ściąganych ofert wykazała, że przy dalszych zamówieniach należy uwzględnić również i rynek berliński, aczkolwiek bojkot ekonomiczny, stosowany przez rząd niemiecki względem Rzeczypospolitej Polskiej, wciąż jeszcze trwa, utrudniając wywóz towarów z Niemiec.

W okresie bieżącym zamówiono i sprowadzono z Wiednia aparatów oraz części składowych do nich za ogólną sumę 29 milionów koron austriackich i 58 milionów marek polskich. Z Berlina sprowadzono 8 aparatów Hughes'a, taśmę telegraficzną do aparatu szybkodrukującego Siemens'a, złączki miedziane do drutu oraz artykuły, które można było tam nabyć, za ogólną sumę 1,187,000 marek niemieckich i 374,000 marek polskich.

Z Paryża sprowadzono zamówione jeszcze w okresie ubiegłym 4 kompletne aparaty Baudot'a i części zapasowe, wartości 110,120 fr. franc. i wydano jeszcze firmie J. Carpentier zamówienie na 3 aparaty Baudot'a oraz części zapasowe do tychże aparatów, na ogólną sumę 63,298 fran-

ków francuskich. Z Francji sprowadzono również węgielki do odgromników za sumę 612,721 marek polskich.

Państwowym Zakładom Telegraficzno-Telefonicznym udzielono zamówień na aparaty telefoniczne i telegraficzne, części składowe do aparatów, bieguny miedziane i cynkowe do ogniów, remont aparatów, na ogólną sumę około 41 milionów marek.

Zapotrzebowania na te materiały, jako to:
Materiały i narzędzia linjowe. drut żelazny linjowy, drut brązowy linjowy, trzony, konsole żelazne, śruby, sworznie, izolatory, ogniwa, siarczany miedzi, taśma telegraficzna i narzędzia, są już obecnie całkowicie pokrywane produkcją krajową. Ogólna suma zamówień wydanych na powyższe materiały wynosi około 245. milionów marek. Nadto otrzymano od Ministerstwa Spraw Wojskowych znaczne ilości haków izolatorowych, podkładek do obłąków, drutu żelaznego i brązowego.

W okresie bieżącym załatwiono ogółem 547 zapotrzebowań, z czego 230 przypada na Dyрекcję Warszawską.

Podział materiałów telegraficzno-telefonicznych pomiędzy Dyrekcje.	61	„	„	„	Lwowską,
	62	„	„	„	Lubelską,
	67	„	„	„	Krakowską,
	17	„	„	„	Poznańską,
	21	„	„	„	Bydgoską,
	6	„	„	„	Pomorską,
	22	„	„	„	Grodzienską.

W tym celu wydano Głównemu Składowi materiałów technicznych M. P. i T. (na Pradze) 916 zleceń, na mocy których wysłano ogółem brutto 1,123,723 kg. materiałów w/g następującego podziału:

- | | |
|---|-------------|
| 1) kolejną ładunkami wagonowymi | 806.314 kg. |
| 2) kolejną ładunkami drobnicowymi | 312.203 kg. |
| 3) przesyłkami pocztowymi | 5.206 kg. |

Cyfry te nie obejmują ilości materiałów wydanych odręcznie różnym urzędom pocztowo-telegraficznym.

W celu usystematyzowania i ujednolajnienia pracy przy podziale materiałów ułożono nomenklaturę materiałów technicznych, otrzymywanych przez Główny Skład na Pradze. Nomenklatura ta będzie rozesłana na Dyrekcjom w najbliższym czasie.

SPRAWY BUDYNKÓW POCZTOWYCH I TELEGR.

Niepomyślnie, naogół, przedstawia się bilans spraw tych za rok ubiegły. Fatalny i coraz gorszy stan większości budynków i lokali, a

równocześnie gwałtowny rozwój zakresu czynności urzędów pocztowych w Państwie, oto dylemat, rozwiązania którego domaga się życie codzienne.

Istotę zadania stanowi tu, oczywiście, dążenie do poprawy panujących stosunków, niestety jednak, spełnienie zadania tego napotyka na nieprzewidywane niemal trudności wobec skromnych ram budżetu, nie licujących z istotnymi potrzebami inwestycyjnymi.

Jak dalece niedoceniane są potrzeby budowlane poczty, tego tak ważnego nerwu w organizmie państwowym, dość wspomnieć, że podczas gdy np. w budżecie M-stwa Spraw Wojskowych na cele budowlane uwzględniona jest na r. b. kwota 10 miliardów mkp., M-stwu Poczt

**Brak funduszków
na nowe budynki
i na remont sta-
rych.**

i Telegrafów przyznano zaledwie około 40 milionów na nowe budowle oraz 62 miliony na remont istniejących. Ponieważ w dziale remontu 57 milionów mk. M-stwo Skarbu przyznało na dalsze prowadzenie robót przy odbudowie Gł. Urzędu p. t. we Lwowie, na potrzeby przeto z górą 1550 budynków pocztowo - telegraficznych w Państwie pozostaje do rozporządzenia kwota 5 milionów, czyli średnio po 3000 mk. na każdy. Jest to w dzisiejszych warunkach suma wprost śmiesznie mała, wystarczająca zaledwie na wynagrodzenie jednego robotnika budowlanego za 8 godzin pracy dziennej.

Jeżeli przyjmiemy pod uwagę, że w roku sprawozdawczym, przy b. skromnym budżecie, wydatkowano na nowe budowle 39.602.400 mk., na remont kapitalny 89.943.012 mk. 57 fen., a na t. zw. remont drobny 22.246.685 mk. 8 fen., dojdziemy do wniosku, że w roku bieżącym, po przyłączeniu do Rzeczypospolitej nowych dzielnic i ogromnym wzroście zapotrzebowania, Ministerstwo Poczt i Telegrafów nie tylko nie będzie w stanie wymaganiom życia sprostać, lecz wypadnie, wogóle, zrezygnować ze wszelkich zamierzeń inwestycyjnych i remontów, zrzekając się równocześnie odpowiedzialności za utrzymanie sprawności służby pocztowo - telegraficznej.

Należy zauważyć, że już w roku sprawozdawczym zasadniczo upadła, ze względów oszczędnościowych, sprawa nabycia jakichkolwiek terenów pod budowę oraz kupna dla celów pocztowych niezbędnych nowych nieruchomości. Remont kapitalny budynków, aczkolwiek niezmiernie potrzebny z powodu złego ich stanu oraz zniszczenia wojennego (zwłaszcza na kresach wschodnich), ograniczony był w roku ubiegłym do minimum; przeprowadzono go w kilku zaledwie miejscowościach w Państwie. Na przeszkodzie stanął tu już nie tylko brak środków ale i okoliczność, że przeprowadzanie remontu kapitalnego podlega zasadniczo kompetencji Ministerstwa Robót Publicznych. Wobec ześrodkowania w tem Ministerstwie wszystkich państwowych spraw budowlanych wogóle, nie może ono specjalnie uwzględniać potrzeb insty-

tucji pocztowo-telegraficznych w tej mierze, jakby to czynić mógł i powinien resort zainteresowany bezpośrednio.

Ale i w zakresie stałego remontu, t. zw. drobnego (bez względu na sumę jego kosztów), nie został wykonany, najskromniej nawet zakrojony program robót; wskutek niepomiernego wzrostu w roku sprawozdawczym cen materiałów i robocizny, pozycje budżetowe zatwierdzone dla poszczególnych Dyrekcji, podlegały wyczerpaniu już po dokonaniu najdrobniejszych robót konserwacyjnych. Rzecz oczywista, że o prawidłowej gospodarce remontowej w tego rodzaju warunkach mówić trudno i Ministerstwo Poczt i Telegrafów nie może gwarantować nawet należytej konserwacji budynków urzędów, a w tej liczbie i budynków, stanowiących własność Państwa.

Nie mając możliwości przeprowadzenia jakichkolwiek poważniejszych zamierzeń inwestycyjnych, Ministerstwo, wobec twardej konieczności zapewnienia urzędom i urzędnikom dachu nad głową, zmuszone było uciekać się do rekwizycji, a więc środka, którego stosowanie ustać winno z chwilą zakończenia działań wojennych. W ostatnich jednak czasach, wskutek dążności do zwolnienia od rekwizycji lokali, nadających się dla celów przemysłu — tą drogą coraz trudniej jest pokonać trudności. Dość wspomnieć, że nawet Główne Składy Ministerstwa nie mają po dziś dzień odpowiednich pomieszczeń, a wszelkie długotrwałe wysiłki, jakie czyniono w celu zaradzenia temu brakowi, pozostały dotychczas bezowocne. Na domiar złego, wobec katastrofalnych stosunków mieszkaniowych w Państwie, zastoju w ruchu budowlanym oraz niepomierne niskich czynszów, właściciele nieruchomości wszelkimi sposobami starają się uwolnić lokale od urzędów, umieszczonych niejednokrotnie w drodze przymusu jeszcze przez władze okupacyjne.

Ponieważ fakty tego rodzaju, w wielu razach są wynikiem zagarnięcia w czasie wojny światowej gruntów i zabudowań należących do urzędów pocztowych (zwłaszcza w b. zaborze rosyjskim) przez osoby nieuprawnione, Ministerstwo wiele poświęciło pracy sprawie rewindykacji tych majątków na rzecz Państwa. Poza tem czyniono starania o pozyskanie działek gruntu, powstałych drogą parcelacji majątków na podstawie reformy rolnej, z zamiarem przeznaczenia ich dla funkcjonariuszy pocztowych i tworzenia kolonii urzędniczych w miastach i miasteczkach; sprawa mieszkaniowa urzędników Ministerstwa i Dyrekcji stała się bowiem, w związku z ogólnym stanem rzeczy, bolączką, wpływającą nader ujemnie na należyłą organizację służby. W sprawie tej Ministerstwo Poczt i Telegrafów czyniło oddawna starania usilne i nie tylko że przeprowadziło, już w kwietniu 1920 r., zatwierdzenie przez p. Ministra Przemysłu i Handlu specjalnego statutu „współdzielczego stowarzyszenia mieszkaniowego urzędników Ministerstwa Poczt i Telegrafów”, lecz pozyskało nawet w tymże roku, za aprobatą Rady Minist-

rów, kwotę 26 milionów marek na realizację zamierzeń współdzielni. Niestety, pomimo tak daleko posuniętych kroków wstępnych, wskutek objęcia inicjatywy budowlanej kooperatyw przez Ministerstwo Robót Publicznych, dotychczas nie udało się uczynić nic w celu złagodzenia nędzy mieszkaniowej pracowników pocztowo-telegraficznych.

Ministerstwo podjęło starania w celu unormowania i ściągania komornego za mieszkania prywatne, zajmowane w budynkach państwowych lub też wynajmowane przez Państwo dla funkcjonariuszy pocztowych.

Niezależnie od tego, wszczęto już akcję mającą na celu odzyskanie budynków pocztowych, które wskutek zmiany stosunków politycznych przeszły na własność państwa i znajdują się pod zarządem Ministerstwa Dóbr Państwowych.

Dla zilustrowania ogólnego stanu budynków **Ankieta lokalowa.** w Państwie, ustalenia ich wartości oraz programu niezbędnych inwestycji na przyszłość najbliższą, przeprowadzono wyczerpującą ankietę lokalową. Wyniki ankiety dają, jak widać z załączonych 4 wykresów, pojęcie o istotnym stanie rzeczy. Okazuje się, że najlepiej przedstawiają się sprawy lokalowe w b. zaborze pruskim, gdzie znaczna część urzędów posiada własne, specjalnie na ten cel wzniesione budynki, będące przytem naogół po dziś dzień w stanie dobrym. Zawdzięczać to należy bezsprzecznie okoliczności, że w Niemczech budownictwo pocztowe stanowiło nader ważny i od innych Ministerstw niezależny dział gospodarki państwowej.

(Patrz tabl. na str. 92 - 95).

W naszych warunkach, wobec ogromu zadań w tej dziedzinie — oraz wielkich trudności, z jakimi Ministerstwo Poczt i Telegrafów walczyć musi w dążeniu do poprawy obecnego stanu rzeczy, ustawowe przyznanie budownictwu pocztowemu pewnego rodzaju autonomji na wzór Ministerstwa Spraw Wojskowych, Kolei Żelaznych, Górnictwa oraz Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej jest wprost nieuniknioną potrzebą życia. Ministerstwu Poczt i Telegrafów dałoby to możność rozwinięcia planowej akcji z równoczesnem utrzymaniem odpowiedzialności za sprawność urzędów; dla Skarbu Państwa reforma taka równałaby się b. poważnej redukcji ogólnych wydatków, wobec możności bezpośredniego dopilnowania spraw przez resort zainteresowany.

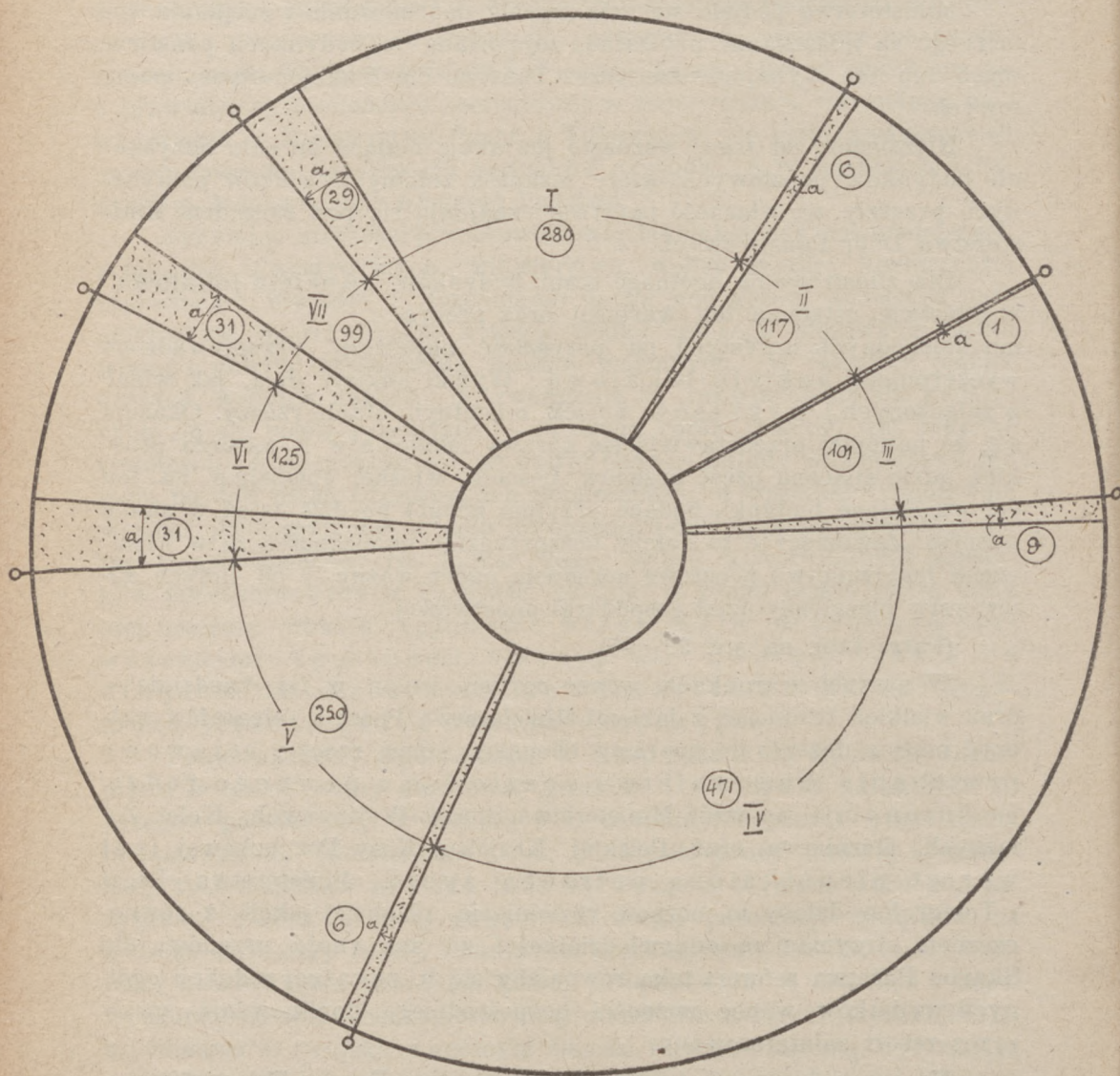
Na poparcie tego twierdzenia Ministerstwo Poczt i Telegrafów posiada bogaty, przez czas dłuższy nagromadzony, materiał.

Przeprowadzenie tej ważnej reformy jest tembardziej możliwe, że już dziś, wobec konieczności zarządzania t. zw. remontami drobnymi, Ministerstwo Poczt i Telegrafów stworzyło odpowiedni aparat administracyjny; powołano mianowicie do życia specjalne oddziały lokalowe

POD WZGLĘDEM ILOŚCI URZĘDÓW

ze wskazaniem ilości urzędów mieszczących się w gmachach własnych (a)
w stosunku do ogólnej ilości urzędów P. T. całego Państwa.

w/g. stanu 1 września 1921.



- | | |
|-----------------------------------|------------------------|
| I D.P.i.T. w Warszawie | IV D.P.i.T. we Lwowie |
| II D.P.i.T. w Lublinie | V D.P.i.T. w Krakowie |
| III D.P.i.T. (Wileńska) w Grodnie | VI D.P.i.T. w Poznaniu |
| VII D.P.T. w Bydgoszczy | |

Opracował inż. W. Szpakowski.

Porównawcza Tablica II

poszczególnych Dyrekcji Poczto-Telegraficznych

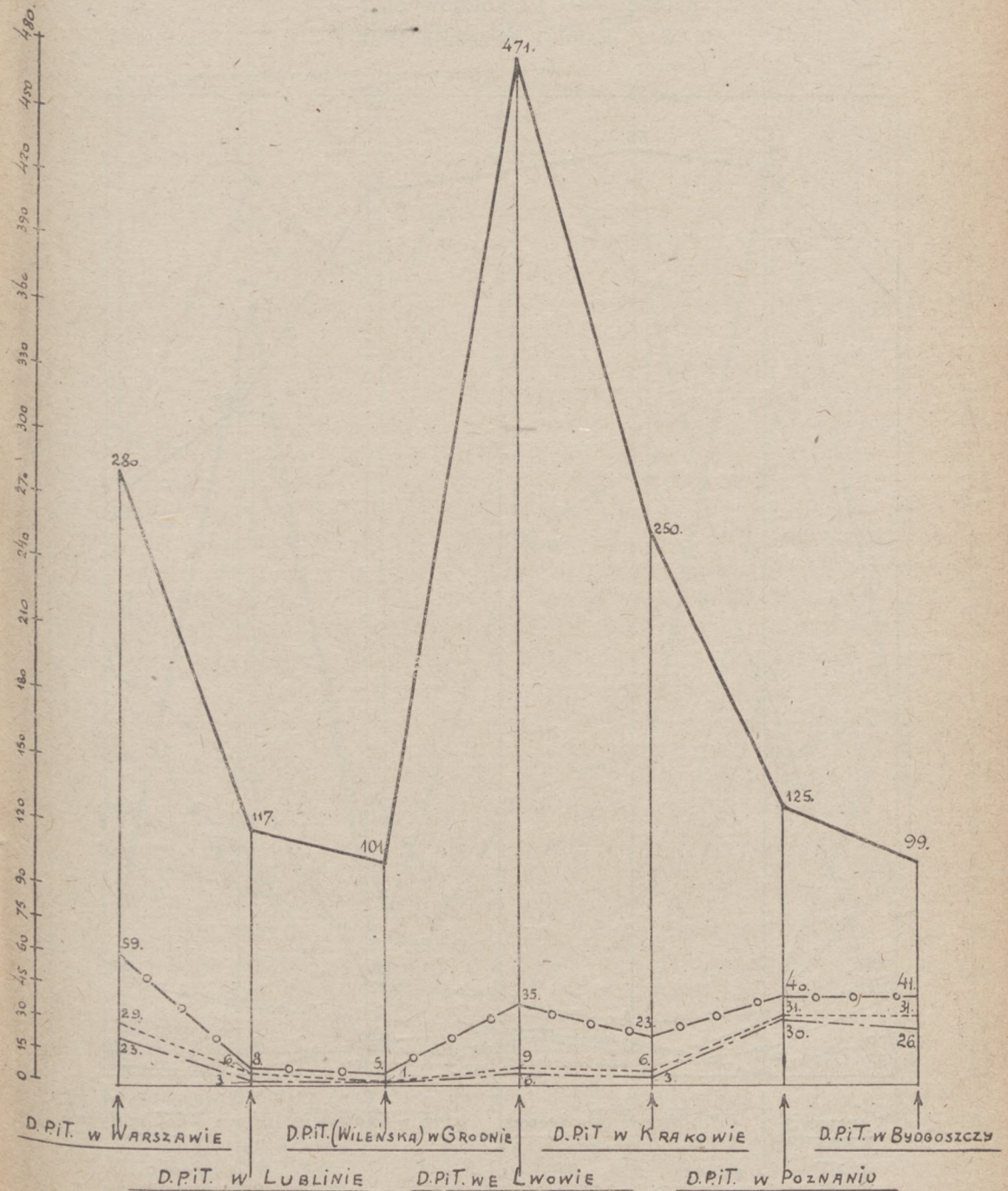
93

POD WZGLĘDEM ILOŚCI URZĘDÓW P. T. (—)

ze wskazaniem mieszczących się w budynkach ogólnie skarbowych (—o—)

własnych (-----) i własnych specjalnie budowanych (—----)

w/g. stanu 1 września 1921 r.



Opracował inż. W. Szpakowski.

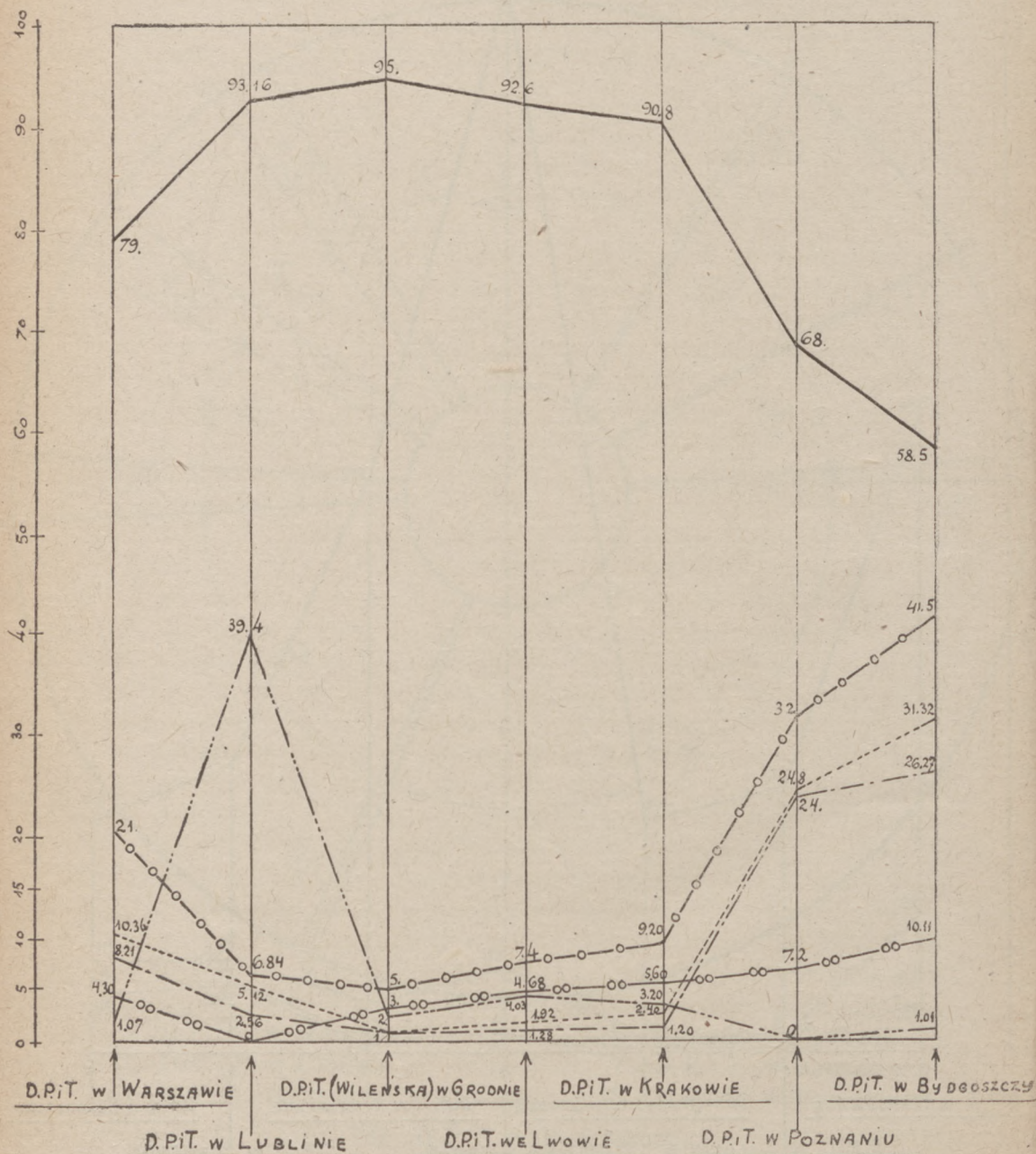
Porównawcza Tablica III

poszczególnych Dyrekcji Poczto-Telegraficznych

POD WZGLĘDEM PROCENTOWEGO STOSUNKU

urzędów w lokalach prywatnych (—) w tej liczbie rekwirowanych (— · — · —),
urzędów mieszczących się w gmachach ogólnie skarbowych (— o —), włas-
nych pocztowych (— · — · —), własnych specjalnie budowanych na
pocztę (— · — · —) i kolejowych (— o o —)

w/g. stanu 1 września 1921 r.

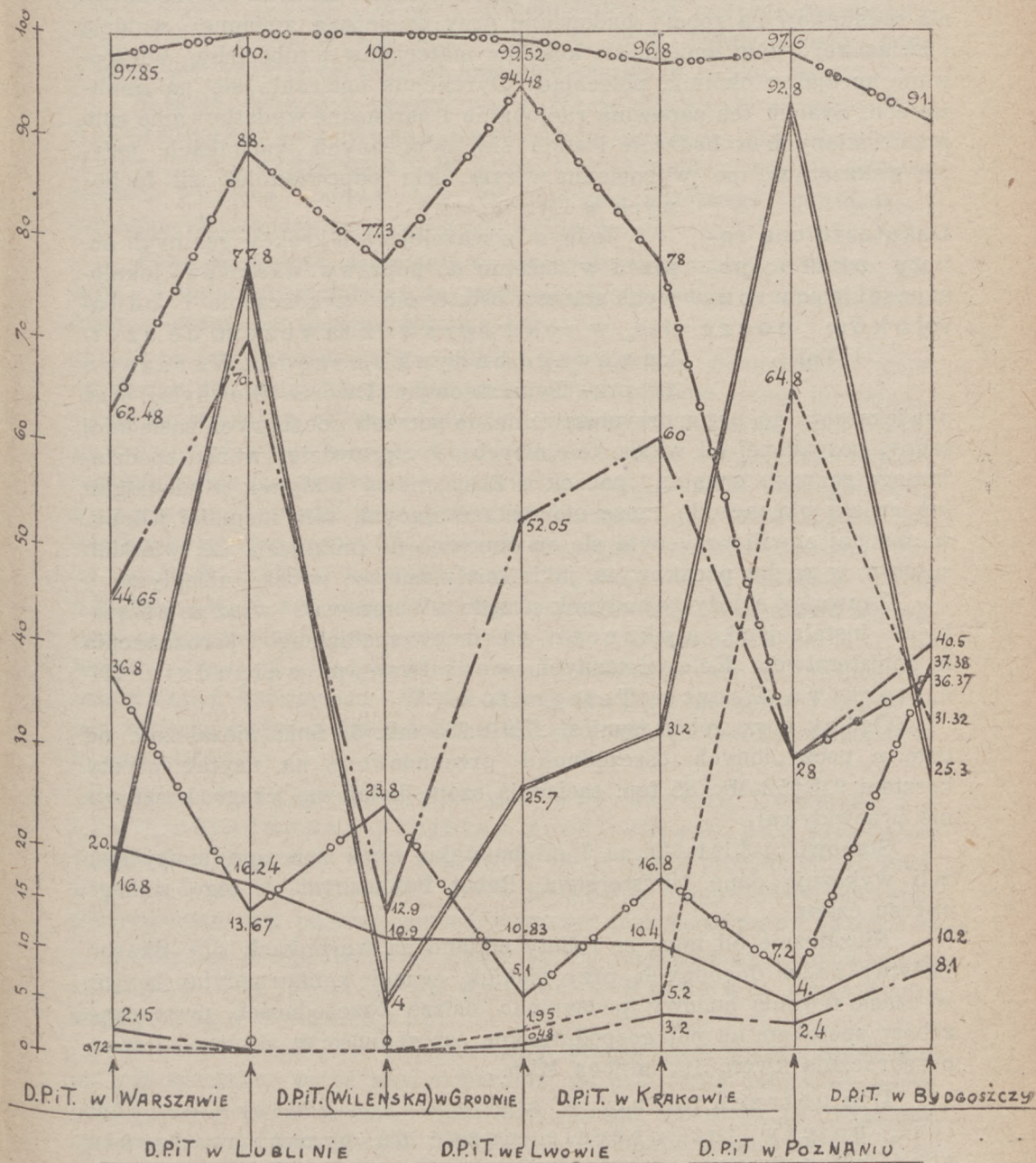


Opracował inż. W. Szpakowski.

POD WZGLĘDEM PROCENTOWEGO STOSUNKU

urzędów mających światło elektryczne —•—, światło gazowe ———, światło naftowe —○—, opał centralny ———, opał piecowy—•••—, skarbiec —, okratowanie okien ——— i okucie drzwi ===

w/g. stanu 1 września 1921 r.



przy Dyrekcjach, które dadzą możność skutecznego dążenia do poprawy stosunków obecnych. Zauważyć należy, że Dyrekcje b. zaboru pruskiego posiadały zawsze i posiadają obecnie stałych swych architektów wyspecjalizowanych w budownictwie pocztowym.

W celu unormowania sprawy prowadzenia remontów i regulowania rachunków za roboty budowlane przy dzisiejszej zmiennej walucie i związanej z tem zmienności kosztów materiałów i robocizny, opracowano specjalny okólnik, polecający Dyrekcjom opieranie się na analizie cen. System ten zapewni racjonalne i oszczędne wydatkowanie sum przewidzianych w budżecie i staje się, w obecnych warunkach, jedynie wskazanym, po wyrobieniu w tym celu odpowiednich sił fachowych w Dyrekcjach.

Uskutecznione roboty około poszczególnych budynków poczt i Tel.

Jednym z ważniejszych kroków realnych na-przód w dążeniu do poprawy warunków lokalitywych stanowi ostateczne wykończenie i oddanie, w roku sprawozdawczym, do użytku nowego budynku urzędu „Warszawa 2“, przy Tymczasowym Dworcu Głównym, oraz powiększenia go przez przystosowanie do potrzeb pocztowych sąsiedniej szopy, pozyskanej od władz kolejowych. I wprawdzie, wobec spodziewanego rozwoju wymiany paczek z Rosją, nowy budynek w niedługim już czasie okazać się może niewystarczającym, tem niemniej jednak, w obecnej chwili przyczyni się on zapewne do uniknięcia tak wielkich zatorów w ruchu paczkowym, jakie miały miejsce w roku ubiegłym.

Zauważyć należy, że budynek urzędu „Warszawa 2“ wraz ze wszystkimi instalacjami, wykonano na mocy specjalnego porozumienia z Ministerstwem Kolei Żelaznych we własnym zarządzie Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

Ogólny koszt robót wyniósł 27.910.705 mk. 59 fen.; niezależnie od tego z poczynionych oszczędności przebudowano na użytek poczty kosztem 945.652 Mk. 85 fen. sąsiednią szopę kolejową (czego kosztorys nie przewidywał).

Stanowi to 3.111 Mk. za 1 m³ budynku, czyli znacznie [mniej aniżeli wykazują dane Ministerstwa Robót Publicznych z tego samego okresu czasu.

Niezależnie od tego, że roboty oddano na warunkach dla Skarbu Państwa nader dogodnych, przy niskich cenach konkurencyjnych, już w czasie trwania budowy poczyniono dalsze oszczędności, prowadząc roboty sposobem na pół gospodarczym; oszczędności te, skromnie licząc, przekraczają kwotę 3½ miliona Mkp.

Dla potrzeb poczty w stolicy na niedaleką przyszłość, należy już obecnie dążyć do przeprowadzenia studjów, dotyczących budowy kompleksu budynków pocztowych przy przyszłym dworcu centralnym. Pierwsze

porozumienie w tej sprawie z Dyrekcją Kolei Państwowych już miały miejsce. W celu zaprojektowania tych budynków, z uwzględnieniem wszystkich najnowszych zdobyczy techniki, przewiduje się zwiedzenie pierwszorzędných urządzeń tego rodzaju zagranicą, przedewszystkiem zaś w Lipsku, Kolonji (Deutz) i Dortmundzie. Od dobrego rozwiązania tego ważnego zagadnienia zależne będzie, rzec można śmiało, przez długie lata kwestja sprawnego działania poczty w stolicy Państwa.

Wogóle zauważyć należy, że w dzisiejszych stosunkach specjalnego znaczenia nabierają urzędy pocztowe na dworcach kolejowych. W całym Państwie odczuwać się daje konieczna potrzeba budowy lub przynajmniej znacznego powiększenia istniejących zabudowań pocztowych na dworcach.

Poza Warszawą, wymienić tu należy przedewszystkiem Lwów, Kraków i Lublin, gdzie sprawa ta wymaga energicznego przeprowadzenia sanacji stosunków obecnie panujących.

I to jednak zadanie komplikuje się wskutek niemożności bezpośredniego działania; władze kolejowe, wobec ogromu prac inwestycyjnych dla własnych celów, odsuwają z natury rzeczy na plan dalszy potrzeby budowlane innego resortu; tak zw. ustawa o wyłączności poczty ma minimalne zastosowanie w praktyce. Zaspakajanie wymagań służby pocztowej i tu jest więc trudne, aczkolwiek ingerencja M-stwa Robót Publicznych terenów kolejowych nie sięga. Zauważyć jednak należy, że M. R. P., które w wielu razach wydatkowało b. znaczne kwoty z budżetu M. P. i T. bez należytego porozumienia, wzbraniało się jednak od asygnowania kwot przewidzianych w budżecie M. P. i T. na budowę i remont urzędów na dworcach, opierając się na wyłączność budownictwa kolejowego. W ten sposób stwarzał się chaos i położenie bez wyjścia, podkreślające dobitnie braki obecnego ustroju w tym dziale administracji.

Dla urzędów dworcowych w Krakowie, Lwowie i Lublinie opracowano projekty architektoniczne, sprawa nie została jednak po dziś dzień załatwiona pomyślnie z powodu braku środków. Jedynie w Lublinie, przez pozyskanie odpowiedniej szopy na dworcu udało się, na czas pewien, stworzyć niezbędne prowizorium.

Pozatem przeprowadzono częściowy remont szop przeznaczonych dla poczty na dworcu w Krakowie oraz domu kolejowego w Sosnowcu.

Lwów, niezależnie od zniszczenia urzędu dworcowego, upośledzony jest specjalnie przez niedokończenie po dziś dzień odbudowy Głównego urzędu pocztowo-tel. w mieście. Urząd ten uległ, jak wiadomo, spustoszeniu podczas inwazji ukraińskiej i pomimo długotrwałych robót i znacznych nakładów pieniężnych (w kwocie 78 mil. mk.), daleki jest jeszcze od zpełnego wykończenia. Ponieważ sumy niezbędne dla ukoń-

czenia robót (około 120 milionów Mk.) przekraczają znacznie granice budżetu, sprawa ta, niezmiernie ważna dla utrzymania na należytych poziomie służby pocztowej okręgu lwowskiego, będzie mogła być rozwiązana jedynie drogą asygnowania przez Skarb kredytów specjalnych.

Niemniej ważne są potrzeby inwestycyjne na naszej granicy zachodniej. Nowe punkty graniczne, nie przystosowane do roli, jaka im w udziale przypadła, nie odpowiadają potrzebom pod względem zabudowań i urządzeń pocztowych. Tutaj na administracji naszej ciąży zadanie doprowadzenia tych urzędów do stanu, nie ustępującego w niczem organizacji poczty u naszych sąsiadów zachodnich.

Nader doniosła placówka, jaką jest z punktu widzenia komunikacji pocztowej Wolne Miasto Gdańsk, wymagać będzie również dużego wysiłku ze strony M-stwa; zachodzi tu konieczność postawienia na należytych poziomie bezpośredniej komunikacji pocztowej zamorskiej i przeprowadzenia związanych z tem inwestycji. To też, wobec zawarcia konwencji polsko-gdańskiej i ukończenia sprawy podziału mienia niemieckiego w Gdańsku, M. P. i T. czyniło usilne zabiegi w celu pozyskania tam odpowiednich budynków.

W roku sprawozdawczym biura Dyrekcji Warszawskiej przeniesiono z b. pałacu Brühla do dawnej siedziby M-stwa Spraw Zagranicznych przy ul. Miodowej. Stacja Telegrafu Państwowego pozostała narazie na miejscu, ponieważ sprawa budowy nowego Gmachu dla Telegrafu i Telefonów międzymiastowych w Warszawie nie jest dotychczas zdecydowana w sensie przychylnym przez M-stwo Skarbu. Starania o pozyskanie niezbędnych lokali dla urzędów warszawskich napotykały w roku ubiegłym na tak znaczne przeszkody, że położenie stało się wprost krytyczne.

Jedynie zdołano przeprowadzić przebudowę i oddać do użytku nowy lokal dla urzędu „Warszawa 10“ przy ul. Ciepłej Nr. 20 oraz przeprowadzić szereg niezbędnych remontów w zabudowaniach pocztowych przy pl. Napoleona.

Dla urzędu „Warszawa 11“ mieszczącego się dziś w warunkach niegodnych stolicy, pozyskano plac od Tow. Popierania Hodowli koni w Warszawie. Plac ustąpiono bezpłatnie, urząd zaś pomieści się narazie w domu prowizorycznym, który przeniesiony ma być, w porozumieniu z Okręgową Dyrekcją Robót Publ. z „kolonji Staszica“ przy ul. Nowowiejskiej. Domu tego dotychczas, pomimo usilnych starań, nie otrzymano. Nie udało się również po dziś dzień uwolnić lokali zajętych w d. gmachu poczty przy pl. Napoleona przez Biura Pośrednictwa Pracy, podległe M-stwu Pracy i Opieki Społecznej oraz przez Pocztową Kasę Oszczędności.

Wobec przewidywanej w najkrótszym już czasie, nadbudowy tego gmachu, według projektu sporządzonego w M-stwie, oraz wobec dotkliwego braku pomieszczeń, sprawa ta uważana jest za niezmiernie doniosłą. W celu pomyślnego jej załatwienia poczyniono wszystkie kroki niezbędne.

Nie można, wreszcie milczeniem pominąć prac dokonanych w zakresie instalacji oświetlenia elektrycznego, ogrzewania centralnego i kanalizacji w lokalach urzędów. Wprawdzie i w tej dziedzinie dotkliwie dał się odczuć brak odpowiednich kredytów, mimo to jednak zdołano przeprowadzić, według własnych projektów i własnymi siłami, z b. poważną korzyścią dla Skarbu Państwa, instalację oświetlenia elektrycznego nowego budynku urzędu „Warszawa 2“ oraz urzędów „Kraków 1“ i „Kraków 2.“

W urzędzie pocztowym Jasło zastosowano instalację ogrzewania gazem ziemnym, wreszcie w Bydgoszczy dokonano poważnego remontu instalacji ogrzewania centralnego w gmachu Dyrekcji.

Pozatem jednak wielu zamierzeń musiano zaniechać, wiele dojrzałych potrzeb pozostać musiało niezaspokojonych z powodu braku środków. W roku bieżącym sprawa ta przedstawia się jeszcze fatalniej, dość wspomnieć, że już w pierwszych miesiącach, wobec wyczerpania przyznaczonych niepomrotnie małych środków niema, możliwości przeprowadzenia najelementarniejszej konserwacji budynków, które wskutek tego szybko chylą się do upadku z wyraźną szkodą dla Skarbu Państwa.

Jakże beznadziejnie przedstawia się, wobec takiego stanu rzeczy, zestawienie niezbędnych potrzeb budowlanych poczty na najbliższe lat 10 które, według najskromniejszych obliczeń ustalono w sumie 7 miliardów Mk. pol! Pomimo ciężkich warunków, w przewidywaniu ich poprawy, opracowano w roku sprawozdawczym cały szereg najważniejszych projektów, prowadzono pertraktacje i w ten sposób starano się wpływać na bieg poszczególnych spraw, ażeby w chwili odpowiedniej z całą energią podjąć pracę nad uzdrowieniem stosunków obecnych.

W jakim stopniu uda się zamierzony cel osiągnąć, jak prędko można będzie wyrównać olbrzymie braki i niedomagania lokalowe instytucji pocztowo-telegraficznych, którym daleko jeszcze, niestety, do stanu zadawalającego w myśl wymagań zachodnio-europejskich, zależne to będzie od zrozumienia tych potrzeb przez czynniki miarodajne, przede wszystkim jednak od uniezależnienia budownictwa pocztowo-telegraficznego od M-stwa Robót Publicznych, oraz uwzględnienia w budżecie tak niezbędnych kredytów inwestycyjnych.

Roboty instalacyjne.

Przeszkody rozwiązania sprawy należytego pomieszczenia urzędów poczt i tel.

SPRAWA PAŃSTWOWYCH ZAKŁADÓW TELEGRAFICZNO-TELEFONICZNYCH.

Państwowe Zakłady Telegraficzno - Telefoniczne powstały z zakupionej przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów w początku 1920 r. Fabryki Elektrotechnicznej B-ci Petsch w Warszawie na Pradze, ze sprawadzonych do tej fabryki w ciągu 1920 r. warsztatów prowizorycznych z Widzewa, pod Łodzią i z nabytych nowych maszyn i obrabiarek.

Transport obrabiarek i materiałów z Widzewa do Warszawy trwał 6 miesięcy z powodu braku wagonów, to też w ciągu roku 1920 zakłady znajdowały się w stadium budowy i organizacji. Mianowicie doprowadzały do porządku i uruchamiały fabrykę, kupioną od B-ci Petsch, przywoziły, ustawiały i uruchamiały warsztaty, przewiezione z Widzewa, jakoteż dokupowywano nowe maszyny i urządzenia. Następnie wytwarzały na użytek własny różne mechanizmy, maszyny, urządzenia, matryce, i t. p., potrzebne do zorganizowania produkcji. Oprócz tego, co najważniejsze, organizowały warsztaty do wytwarzania aparatów telefonicznych i central, t. j. fabrykatów, które dotychczas nie były w Polsce produkowane, gdyż istniejąca na Pradze od roku 1912 fabryka B-ci Petsch wytwarzała tylko aparaty telegraficzne systemu Morse i to w ilościach niewielkich.

Prace te powiększały znacznie wartość zakładów, uniemożliwiały jednak produkcję fabrykatów w większej ilości na sprzedaż i osiągnięcie zysków.

W rezultacie w 1920 r. została wytworzona następująca ilość fabrykatów i reperacji.

I. Wyprodukowano na zamówienia i dostarczono do urzędów.

- 181 aparatów telefonicznych,
- 56 aparatów telegraficznych Morse,
- 1 stacja telefoniczna na 100 numerów,
- 863 mikrotelefonów różnych,
- 24 miliamporemierzy,
- 4.459 części do aparatów telefonicznych,
- 2.948 części do aparatów telegraficznych Morse,
- 1.887 części do aparatów telegraficznych Hughesa,
- 59 komutatorów szwajcarskich,
- 1.214 różnych części i przyrządów,
- 2.484 ogni w mokrych typu Marsa,
- 10.515 cynków do ogni,
- 14.000 biegunów miedzianych do ogni.
- Ogółem na sumę 3.336.439 Mk. i 57 fen.

II. Wyprodukowano półfabrykatów:

t. j. części składowych różnych aparatów i przyrządów na skład na ogólną sumę 1.737.917 Mk. 49 fen.

III. Wyreperowano i wysłano starych:

183 aparaty telefoniczne,
15 różnych stacji telefonicznych,
1 komutator szwajcarski,
108 aparatów telegraficznych Morse,
625 części do aparatów telegraficznych,
427.991 metrów przewodnika w gumowej izolacji i opleceniu.
Ogółem na sumę 7.544.861 Mk. 67 fen.

Należy zaznaczyć, że koszt remontu aparatu telegraficznego był tylko o 25% niższy od kosztu produkcji nowego aparatu; telefonicznego zaś — o 50%.

Rok 1921 zastał zakłady już w dostatecznej mierze technicznie zorganizowane, wobec czego w ciągu tego roku zakłady przeszły z produkcji dorywczej na prawidłową masową, która się przedstawia w liczbach następujących:

I. Wytworzono i dostarczono wyrobów nowych:

901 aparatów telefonicznych,
274 aparatów telegraficznych Morse,
23 stacje telefoniczne od 20 do 50 numerowych,
85 komutatorów telegraficznych,
25 induktorów kolejowych,
85 galwanoskopów do ap. Morse,
30 przełączników telef. 3-drogowych,
4.871 różnych części do ap. telegr. Hughes,
250 " " " " " Morse,
150 " " do ap. telefonicznych,
110 " " do komutatorów,
445 bezpieczników różnych,
500 kapsli mikrofonów,
5.300 zacisków mosiężnych,
571 trawers różnych,
449 cynków do ogniw,
18.000 biegunów do ogniw,
13.750 śrub różnych,
50 latarek elektrycznych kieszonkowych,
5 maszyn dla zakładów graficznych,
122 różnych sprzętów.

Na ogólną sumę 70.000.000 mk.

II. Wyprodukowano półfabrykatów na skład

na ogólną sumę 38.500.000 mk.

III. Wyremontowano:

67 aparatów telefonicznych,
57 aparatów telegraficznych Morse,
29 stacji telefonicznych,
40 bezpieczników 10-linowych,
22 słupolazów,
412.409 metrów przewodnika,

Z porównania przytoczonych liczb produkcji 1920 r. i 1921 r. widocznem jest, że produkcja w 1921 r. zwiększyła się pięciokrotnie, co właśnie zawdzięczać należy przejściu na system zorganizowanej masowej produkcji, i system płac akordowych. Nawet w ciągu jednego 1921 r. z miesiąca na miesiąc produkcja się wzmaciała, tak że ostatnie miesiące roku były o wiele produkcyjniejsze od pierwszych miesięcy.

Według przewidywań administracji produkcja zakładów osiągnie swoje maximum w roku 1922, poczem dalsze zwiększenie produkcji mogłoby być osiągnięte pod warunkiem budowy nowych gmachów i kupna nowych maszyn.

Zgodnie z ułożonym w końcu 1921 r. planem gospodarczym i budżetem na rok 1922 produkcja nowych fabrykatów w 1922 r. powinna osiągnąć następujące liczby:

600 aparatów telegraficznych Morse,
5 aparatów telegraficznych Hughes,
3.000 aparatów telefonicznych,
60 stacji telefonicznych,
20.000 biegunów miedzianych i ołowianych,
10.000 ogniów,

na ogólną sumę 269 milionów mkp.

Różnych części składowych aparatów telefonicznych i telegr. i remont aparatów:

na ogólną sumę 48 milionów mkp.

W roku 1921 zaczęła się organizacja wytwórni całkowitych aparatów telegraficznych systemu Hughesa, która trwa dotychczas. Pierwszy próbny aparat będzie wykonany niebawem. O ile próba wypadnie od razu zupełnie pomyślnie i da się wytworzyć w ciągu roku kilka aparatów Hughesa, to będzie osiągnięty wielki sukces na tem polu.

Obecnie państwowe zakłady Telegraficzno-Telef. przedstawiają dość poważną przemysłową placówkę jak widać z poniższego opisu:

OPIS MAJĄTKU PAŃSTW. ZAKŁAD. TELEGR.-TELEF.

I. Plac w Warszawie o przestrzeni 3.930 metrów kwadratowych przy ulicy Grochowskiej Nr. 30 na Pradze.

II. Budynek dwupiętrowy murowany o kubaturze 7.472 mtr. kub. długości 40 metr., szerokości 17 metr., wysokości 11 metr. z urządzeniem oświetlenia elektrycznego, ogrzewania centralnego, telefonów i piorunochronów.

III. Budynek mieści w sobie:

- a) wytwórnię aparatów telegraficznych syst. Morse, syst. Hughesa i aparatów telefonicznych,
- b) biura,
- c) magazyn fabrykatów gotowych, półfabrykatów i materiałów lżejszych.

Wytwórnia składa się z następujących działów:

1. Kuźnia o 4 paleniskach.
2. Oddział mechanicznej obróbki grubszej.
3. Oddział mechanicznej obróbki precyzyjnej.
4. Galwanizarnia.
5. Lakiernia.
6. Werniksownia.
7. Składnia aparatów telegraficznych syst. Morse.
8. Składnia aparatów telefonicznych.
9. Oddział wytwórni aparatów telegr. syst. Hughesa.
10. Stolarsnia, mieszcząca się w gmachu wynajętym na innem terytorjum.

Biura obejmują działy następujące:

1. Dyrekcja.
2. Dział rachunkowy.
3. „ kalkulacji.
4. „ konstrukcyjny.
5. „ rozdzielczy.
6. „ zakupów.

IV. Ogólna ilość obrabiarek do metali — 115, składających się z tłoczní, tokarek, wiertarek, heblarek, frezerek i t. p.

V. Ogólna ilość obrabiarek do drzewa 24, składających się z pił, heblarek, wiertarek, frezerek i szlifierek. Obrabiarki te są poruszane za pomocą parowej maszyny, stanowiącej własność fabryki Jaeger Cygler, w której mieści się stolarsnia P. Z. T. T.

VI. Siła popędowa składa się z 23 motorów elektrycznych ogólnej mocy 60 koni mech., zasilanych prądem z sieci miejskiej.

VII. Ilość pieców 5, w tej liczbie piece lakiernicze, do hartowania i suszarnie do drzewa.

VIII. Ilość pracowników w 1921 r.

1. Urzędników technicznych i administracyjno-handlowych 24.
2. Majstrów 6.
3. Specjalistów precyzyjnych (elektrotechników, galwanizatorów, narzędziowych, brygadzystów) 59.
4. Rzemieślników fachowych 70.
5. Pomocników fachowych 25.
6. Robotników niefachowych 24.
7. Kobiet fachowych 53.
8. Chłopców 22.

Dla informacji nadmieniam się, że w nabytej fabryce B-ci Petsch objęto tylko 25 uruchomionych obrabiarek, poruszanych motorami o łącznej mocy 10 koni.

Jak widać z powyższego opisu rezultaty techniczne, osiągnięte przez P. Z. T. T. w ciągu tak krótkiego czasu są bardzo znaczne, tembardziej jeżeli przyjmiemy się pod uwagę chaotyczne warunki moralne, gospodarcze, walutowe i polityczne w ciągu 1920 r., t. j. roku wojny i najazdu bolszewickiego i połowy 1921 r. t. j. właśnie w ciągu czasu organizacji wewnętrznej P. Z. T. T., trudność sprowadzenia niezbędnych materiałów, jątrząca się wciąż kwestja płac robotniczych, ciągle pertraktacje, spory, co miesiąc powtarzane regulacje płac i t. p., wszystko to, co zresztą przeżywał wogóle przemysł rodzimy, i co niesłychanie utrudnia pracę wytwórcą, a cóż dopiero organizacyjną, pomimo nawet tego, że nieodczuwał się brak sił wykwalifikowanych, chętnych i pracowitych, przeciwnie personel administracyjno-techniczny w swej pracy wykazał nie tylko obowiązkowość musową, ale bardzo dużo zamięłowania, ideowości i chęci przyczynienia się do rozwoju przemysłu ojczyz- tego.

Strona rachunkowa przedstawia się jak następuje: w ciągu okresów budżetowych Państwa Polskiego od 1 stycznia 1919 r. do 1 kwietnia 1920 r., P. Z. T. T. swego budżetu paragrafowego nie posiadały, a zasilane były gotówką w miarę potrzeby przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, zasilek ten na prowadzenie zakładów wyniósł od 1 stycznia 1919 r. do 1 kwietnia 1920 r. sumę 3.721.889 mk. 23 fen.

Od dnia zaś 1 kwietnia do 31 grudnia 1920 r. i od 1 stycznia do 31 grudnia 1921 r., P. Z. T. T. posiadały swój budżet w Dziale 3 budżetu Ministerstwa P. i Tel.

Od dnia zaś 1 stycznia 1922 r. Zakłady przeszły na gospodarke kapitałem obrotowym na wzór centralnych urzędów Ministerstwa Skarbu, operujących kapitałem obrotowym, jako to: Państwowe Zakłady Graficzne, Monopol Tytuniowy, Monopol Spirytusowy, Loterja Państwowa, zgodnie z przepisami rachunkowymi, opracowanymi przez Ministerstwo Skarbu i zaakceptowanymi przez Najwyższą Izbę Kontroli Państwa dn: 28 grudnia 1920 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 4 z d. 31 stycznia

1921 r. System kapitału obrotowego jest daleko odpowiedniejszy dla zakładów przemysłowych, gdyż usuwa wielką przeszkodę w prowadzeniu przedsiębiorstwa, w postaci biurokratyzmu urzędowego i pozwala prowadzić rachunkowość fabryczno-handlową, dającą możliwość łatwiejszego orjentowania się w rentowości danego przedsiębiorstwa i celowości prowadzenia, czego nie daje rachunkowość paragrafowa (rządowa).

Dla więcej samodzielnego prowadzenia gospodarki P. Z. T. T. w związku z wprowadzeniem systemu opartego na kapitale obrotowym i stałej kontroli działalności zakładów, oraz zorganizowania prawidłowej rachunkowości, która wobec przeciążenia zakładów pracami techniczno-organizacyjnymi pozostawiała jeszcze wiele do życzenia, Minister Poczty i Telegrafów ustanowił Zarząd, składający się z Dyrektora zakładów i dwóch starszych urzędników Min. P. i T., pod przewodnictwem Dyrektora Departamentu Gospodarczego. Zarząd działa na podstawie specjalnie opracowanego regulaminu, zatwierdzonego przez Ministra, na wzór zarządów spółek akcyjnych. Od samego początku swej działalności Zarząd przystąpił do uporządkowania rachunkowości i w tym celu ustalił system prowadzenia ksiąg, oraz opracował wzory bilansów i rachunków, według których będą sporządzane sprawozdania roczne. Na zasadzie tych wzorów rozpoczęto wspólnie z personelem buchalteryjnym zakładów pracę wykonawczą. Jako rezultat tej pracy w ciągu ostatnich miesięcy roku 1921 i pierwszych trzech miesięcy 1922 r. na podstawie istniejących zapisów w księgach buchalteryjnych i dokumentów kasowych, zostały sporządzone bilansy fabryczno-handlowe za rok 1919 i 1920, obecnie zaś wykończył się bilans za rok 1921. Z tego widać, że Zarząd i personel buchalterji wykonał w tym czasie dużą robotę. Bilans za 1919 r., t. j. za czas egzystencji warsztatów w Widzewie, wykazuje aktywa zakładów na 31 kwietnia 1919 r. w sumie 9,762,997 Mk. 34 fen., w tem: wartość inwestycyjną, t. j. inwentarza żywego i martwego, narzędzi i urządzeń fabrycznych 430,151 mk. 49 fen.; wartość wykończonych fabrykatów 1,078,597 Mk. 05 fen.; wartość niewykończonych półfabrykatów 1,123,355 Mk. 14 fen.; surowce 1,593,927 Mk. 50 fen.; dłużnicy 5,479,948 Mk. 75 fen. (t. j. suma, na jaką dostarczono różnym urzędom fabrykatów i materiałów elektrotechnicznych); i gotówka 47,017 Mk. 41 fen. Passywa zaś wynoszą 9,444,955 Mk. 41 fen.; czysty zysk 318,041 Mk. 93 fen. Zysk ten otrzymany jest po odtrąceniu z zysku brutto 339,792 Mk. 43 fen. sumy 21,750 Mk. 50 fen. na amortyzację.

Bilans za 1920 r., t. j. za czas przenosin warsztatów z Widzewa do nabytej fabryki B-ci Petsch w Warszawie, organizacji i uruchomienia warsztatów, wykazuje aktywa zakładów na 31 grudnia 1920 r. w sumie 57,563,283 Mk. 36 fen., w tem: wartość nieruchomości, inwentarza żywego i martwego, narzędzi i urządzeń fabrycznych 16,778,628 Mk. 32 fen.; wartość wykończonych fabrykatów 8,034,145 Mk. 60 fen.; wartość niewykończonych półfabrykatów 3,050,000 Mk.; materia-

ły i surowce 10,951,069 Mk. 32 fen.; wartość robót inwestycyjnych do zamortyzowania w ciągu lat przyszłych 1,271,806 Mk. 52 fen., dłużnicy 16,110,746 Mk. 07 fen. (suma, na jaką dostarczono fabrykatów i materiałów elektrotechnicznych różnym urzędom w 1919 i 1920 r.); gotówka 1,316,887 Mk. 53 fen.

Znaczna suma wartości majątku P. Z. T. T., przewyższająca kilkakrotnie aktywa z końca 1919 r., powstała wskutek następujących przyczyn:

- 1) nabycia nowej fabryki wraz z wyrobami i materiałami,
- 2) nabycia znacznej ilości materiałów i surowców,
- 3) przeszacowania w grudniu 1920 r. przedmiotów pozostałych z 1919 r.—i nabytych w początku 1920 r., wobec spadku kursu marki polskiej.

Passywa za 1920 r. wynoszą 56,929,367 Mk. 68 fen., w tem: kapitał zakładowy 10,313,217 Mk. 12 fen.; kapitał amortyzacyjny 7,170 Mk. 50 fen.; wierzyciele 22,876,547 Mk. 64 fen. (sumy otrzymane z Ministerstwa Poczt i Telegrafów na prowadzenie zakładów); różnica w wartości majątku otrzymana przy przeoszacowaniu 23,733,427 Mk. 42 fen., wstawione do sum przechodnich; czysty zysk 633,920 Mk. 68 fen.

Zysk brutto w 1920 r. wynosi 1,693,823 Mk. 53 fen., z niego odpisano na amortyzację 587,111 Mk. 30 fen. i na straty 472,791 Mk. 55 fen., pozostaje zatem czystego zysku 633,920 Mk. 68 fen.

Bilans za rok 1921 jeszcze nie zakończony, lecz z rezultatów bruljonowych wykazuje pewien czysty zysk.

Jak widać z powyższego sprawozdania rachunkowego i przytoczonych liczb rezultaty finansowe pracy zakładów były bardzo dodatnie, gdyż nawet w 1919 i 1920 r. nie przyniosły Skarbowi Państwa strat, a w 1921 r. nawet poważny zysk, co nie o każdym dziale gospodarki państwowej da się powiedzieć, tembardziej, że lata 1919 i 1920 wcale nie były sprzyjającymi do osiągania zysków, jeżeli przyjąć pod uwagę trudności, z którymi trzeba było walczyć przy budowie i uruchomieniu fabryki wśród stosunków stanu wojennego i chaosu gospodarczego. Oprócz zaś zysku, choć nieznacznego, w gotówce P. Z. T. T. przyniosły Skarbowi Państwa tę nie dającą się ująć w liczby korzyść, że firmy zagraniczne, dostarczające Ministerstwu P. i T. różne aparaty, liczyły się z egzystencją P. Z. T. T. i żądań swoich nie podnosiły do cen wygórowanych, w ten sposób P. Z. T. T. służyły poważnym regulatorem cen.

Na podstawie osiągniętych za ubiegłe lata rezultatów technicznych i finansowych przewidywania na rok 1922 były bardzo optymistyczne, gdyż zdolność wytwórcza zakładów doprowadzona została do wystarczającego stopnia, jak to widać z przytoczonych liczb w przewidywanej w 1922 r. produkcji, która zgodnie z ułożonym na 1922 r. preliminarzem budżetowym powinna dać czystego zysku około 68 milionów mk. i przy dochodach w sumie 317 milionów mk. i rozchodach w sumie 249

miljonów mk. Przewidywania te opierały się na tem, że ze strony Min. P. i T., M. S. Wojsk. i Min. Kolei Żelaznych będzie zapotrzebowanie na całą produkcję zakładów i na tem, że zapotrzebowanie ze strony Min. P. i Tel. na aparaty i przyrządy telegraficzno-telefoniczne, dla celów konserwacji i rozszerzenia sieci telegrafów i telefonów w Państwie były znaczne i wciąż rosły. Dopóki P. Z. T. T. nie były w stanie zaspokoić tych zapotrzebowań, nabywało Min. P. i Tel. te przedmioty w znacznych ilościach zagranicą.

Do jakiego stopnia zapotrzebowania rosły widać z tego, że już w końcu 1920 r. w Min. P. i Tel. powstała myśl rozszerzenia tych zakładów na większą skalę i stworzenia w tym celu spółki akcyjnej, gdyż dla takiej rozbudowy potrzebne byłyby znaczne kapitały, których Skarb Polski wyasygnowaćby nie mógł. W tym celu w ciągu roku 1921 w kwestji stworzenia spółki akcyjnej odbywały się parokrotnie konferencje międzyministerjalne, złożone z przedstawicieli Min. P. i Tel., Ministerstwa Skarby, Ministerstwa Spraw Wojsk., Min. Przem. i Handlu, Min. Kolei Żelaznych i Najwyższej Izby Kontroli Państwa i prowadziły się pertraktacje z firmami i konsorcjami banków, reflektującami na umieszczenie swych kapitałów w mającej się stworzyć spółce akcyjnej.

Konferencje te i pertraktacje doprowadziły do wypracowania zasad i warunków stworzenia spółki, lecz z zakończeniem tej sprawy Min. P. i Tel. nie spieszyło, gdyż w ciągu roku 1921 warunki zmieniły się znacznie na korzyść zatrzymania zakładów w ręku rządowym, zawdzięczając zorganizowaniu masowej produkcji, na niekorzyść zaś pozbycia się zakładów, z powodu znacznego spadku waluty, gdyż w końcu września 1921 r. cena dolara St. Zjedn. wzrosła do potwornej liczby 6.700 mk. p., a cena marki niemieckiej do 54 mk. p., nie był więc to czas odpowiedni do zawierania podobnych tranzakcji, gdyż Skarb Państwa mógłby ponieść ogromne straty.

Optymistyczne przewidywania z początkiem 1922 r. na techniczne i finansowe prosperowanie zakładów już w marcu zostały znacznie przyćmione z jednej strony uszczupleniem wbrew potrzebom kraju kredytów Min. P. i T. na konserwację i rozszerzenie sieci telegraficznej i telefonicznej w Państwie, z drugiej zaś strony odmowną odpowiedzią Min. Spraw Wojsk. i Min. Kolei Żelazn. na propozycję udzielenia zamówień zakładom na rok 1922, motywowaną także brakiem kredytów budżetowych na ten cel.

Dla ilustracji obecnego stanu rzeczy, przytacza się fakt, że do obecnego czasu, t. j. do końca kwietnia nie został zamówiony przez Ministerstwo ani jeden aparat telegraficzny Morse z przewidywanej produkcji 600 ap. w roku bieżącym. Tylko na aparaty telefoniczne i centrale telefoniczne zakłady mają dostateczną ilość zamówień, jednakowoż znaczna część przewidywanych dochodów, mianowicie 86 milionów mk miała być osiągnięta za 600 ap. Morse.

W rezultacie otrzymało się takiego rodzaju zjawisko, że kiedy zakłady produkowały nie wiele, zapotrzebowanie było duże i wciąż rosło, kiedy zaś po wielu wysiłkach zakłady, ponaglane przez Min. P. i Tel. do zwiększenia produkcji, produkują obecnie znaczną ilość wyrobów, zapotrzebowania na nie niema.

Wobec tego Zarząd zakładów czyni starania w celu rozpowszechnienia wyrobów P. Z. T. T. winnych krajach jak Rumunja, Jugosławia, Turcja, Czechosłowacja. Ponieważ te zabiegi zapoczątkowano w kwietniu r. b., więc naturalnie dotychczas rezultatów żadnych nie osiągnięto, i na prędkie osiągnięcie liczyć trudno, gdyż ta kwestja przedstawia poważną akcję handlową.

Pomimo braku narazie całkowitego zamówienia na rok bieżący, Zarząd zakładów jest jednakże zdania, że zapotrzebowania w roku 1922 w wystarczającej mierze pokryją produkcję, gdyż: 1) daje się odczuwać tendencja do zwiększenia kredytów inwestycyjnych, wobec czego zamówienia instytucji rządowych napłyną jeszcze w ciągu roku, wymagają tego bowiem potrzeby kraju, 2) zaczęto obecnie redukcję wytwarzania aparatów telegraficznych Morse, natomiast zwiększa się produkcja telefonów i intensywność pracy nad wytworzeniem pierwszych próbnych aparatów telegraficznych syst. Hughes'a, 3) zaczynają napływać zapytania na aparaty telefoniczne i części do nich ze strony firm i osób prywatnych, gdyż zawdzięczając działaniom Zarządu zaczyna się w kraju zainteresowanie wyrobami P. Z. T. T., naturalnie tylko w dziedzinie telefonów, gdyż wszystkie instalacje telegraficzne pozostają w rękach rządu.

W końcu należy zaznaczyć, że w chwili obecnej działalność P. Z. T. T. odgrywa dominującą rolę w rozwoju rodzimego przemysłu elektrotechnicznego w zakresie prądów słabych, i że istnieniu tych zakładów i prawidłowemu ich rozwojowi należy przypisać coraz większe zainteresowanie czynników fachowych tą dziedziną krajowej wytwórczości.

VIII.

REJESTRACJA I LIKWIDACJA ROSZCZEŃ POLSKICH INSTYTUCJI POCZT I TELEGRAFÓW JAKOTEŻ JEJ PERSONELU LUB STRON PRYWATNYCH DO ZABORCZYCH WZGLĘDNIE OKUPACYJNYCH RZĄDÓW LUB ZARZĄDÓW POCZT.

Rejestracja odnośnie Rosji.

Mienie Państwowe ewakuowane do Rosji lub Ukrainy [po 1 sierpnia 1914 r. z b. rosyjskich urzędów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, które funkcjonowały na ziemiach wchodzących obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem mienia kulturalnego, archiwów

i dokumentów, w myśl traktatu pokojowego podpisanego w Rydze dn. 18 marca 1921 r. reewakuacji niepodlega.

W celu rewindykacji wymienionych przedmiotów, a mianowicie: mienia kulturalnego archiwów i dokumentów pocztowych Ministerstwo Poczty i Telegrafów w porozumieniu z Głównym Urzędem Likwidacyjnym, przeprowadziło ogólną rejestrację. Dane, jakie się udało Ministerstwu zebrać tą drogą, przesłano Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu i Delegacji Polskiej w Komisjach Mieszanych Reewakuacyjnej i Specjalnej w Moskwie.

Sprawa reewakuacji tych przedmiotów, jak wynika z deklaracji złożonej w dn. 20 listopada 1921 r. przez prezesa Delegacji Polskiej w K. M. R. S. w Moskwie Prezesowi Delegacji Rosyjsko Ukraińskiej i ogólnego sprawozdania p. Prezesa tejże Delegacji, wydrukowanego 31 grudnia 1921 r. — była już kilkakrotnie rozpatrywana — lecz dotychczas znajduje się w stadium początkowym.

Ministerstwo Poczty i Telegrafów rejestrowało w r. 1921 jedynie pretensje osobiste b. rosyjskich pracowników pocztowych do cesarstwa rosyjskiego stosownie do rozporządzenia Rady Ministrów, ogłoszonego w Monitorze Polskim Nr. Nr. 145 i 146 z 1 i 2 lipca 1920 r.

Dotychczas zarejestrowano tych pretensji w ilości 1045 na sumy rublowe:

za r. 1914	17.068.05
1915	80.820.06
1916	114.603.89
1917	123.118.70
1918	6.269.601.30
1919	927.619.66
1920	509.800.—

I.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministerstwa P. i T. z dnia 5 października 1919 r. Nr. 28072/332/V (Dz. Urz. M. P. i T. Nr. 15 poz. 5 r. 1919).—Okręgowe Dyrekcje P. i T. kontynuowały rejestrację dodatkowo zgłoszonych pretensji obywateli polskich do Rzeszy Niemieckiej, z tytułu niezrealizowanych przez byłe niemieckie okupacyjne władze pocztowe przekazów pocztowych, odszkodowań za przesyłki zaginione, lub ograbione.

Zgłoszone pretensje jednak nie mogły być dotąd wypłacone zastępczo i na rachunek Skarbu Rzeszy Niemieckiej, gdyż M. P. i T. nie zdołało uzyskać kredytu potrzebnego na tego rodzaju wypłatę.

Likwidacja roszczeń obywateli polskich do Rzeszy Niemieckiej, tudzież inventaryzacja i oszacowanie majątku państwowego przejętego przez Polskę na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

II.

Sprawy likwidacji pretensji obywateli w b. dzielnicy pruskiej, tudzież inwentaryzacji i oszacowania majątku państwowego przejętego przez Polskę na obszarze tej dzielnicy, należały — o ile chodzi o dziedzinę poczty, telegrafów i telefonów — do zakresu działania b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, a w szczególności do Departamentu Poczt i Telegr. tegoż, a następnie do b. Delegatury Ministerstwa Poczt i Telegrafów w Poznaniu, w porozumieniu z Komisarjatem Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu.

Od chwili zwinienia i ostatecznej likwidacji Delegatury M. P. i T. w Poznaniu, co nastąpiło z końcem sierpnia 1921 r. — sprawy likwidacyjne na obszarze b. dzielnicy pruskiej należą bezpośrednio do Ministerstwa Poczt i Tel.

Celem przeprowadzenia rozrachunku pieniężnego dochodów i wydatków na obszarach odstąpionych Polsce przez Niemcy na podstawie Traktatu Wersalskiego, łącznie z dochodami i wydatkami dóbr i własności państwowych przyznanych Polsce na mocy art. 256 Traktatu — została zawarta dnia 9 stycznia 1920 r. w Paryżu umowa między Rządami Rzeczypospolitej Polskiej i Rzeszy Niemieckiej.

W myśl tej umowy dzień 1 października 1919 r. jest terminem obowiązującym dla obrachunku finansowego.

Wszystkie dochody i rozchody przed 1 października 1919 r. mają być zaliczone na rachunek Niemiec, lub Prus, zaś wszystkie dochody i rozchody po tym terminie — na rachunek Polski.

Do obrachunku należą dochody i rozchody według budżetów (Kassensetat) i planów (Wirtschaftsplan) ekonomicznych poszczególnych urzędów, stosownie do praw i rozporządzeń niemieckich.

Przy rachunku ma być brana pod uwagę nie data skutecznienia wpłaty, lub wypłaty, lecz termin płatności, lub termin prawny rozrachunku.

Zaległe wierzytelności mają być inkasowane przez Rząd Polski, a kwoty, o ile wpłyną do kas, mają być zapisywane na rachunek Niemiec, lub Prus.

Należności płatne przed 1 października 1919 r. mają być wypłacane przez Rząd Polski na rachunek Niemiec, lub Prus.

Ustalenie ogólnego bilansu nastąpi dopiero w drodze osobnej umowy między Polską a Niemcami.

B. Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej (Departament Poczt i Telegrafów) przesłało pismem z dnia 11 marca 1920 r. L. 958 podległym sobie Dyrekcjom Poczt i Telegrafów w Poznaniu, Bydgoszczy i Gdańsku treść powyższej umowy zawartej między Rządami Polski i Niemiec odnośnie do wejścia w życie Traktatu Wersalskiego, zaś pismem z dnia

30 września 1920 r. L. dz. 10-b/5260/20 podały tym Dyrekcjom wskazówki co do sposobu przeprowadzenia administracyjnego rozliczenia pieniężnego.

Opierając się na powyższem—Dyrekcje prowadziły, względnie prowadzą jeszcze osobne wykazy:

1) dochodów, które wpłynęły wprawdzie do polskiej kasy pocztowej w czasie od 1 października 1919 r., lecz należą się Niemcom, a mianowicie ze względu na to, iż termin ich płatności, lub prawny termin rozrachunku przypada na czas przed 1 października 1919 r.

2) wydatków, które uskutečnił polski Zarząd pocztowy w czasie od 1 października 1919 r., a których termin płatności był przed 1 października 1919 r.,

Wydatki takie uskuteczniano na rachunek Niemiec.

Pretensje Polski do Niemiec z tytułu wypłacanych przez Polskę byłym urzędnikom pocztowym niemieckim emerytur, tudzież grosza wdowiego i sierocego pozostałym po byłych niemieckich urzędnikach, a mieszkających na obszarze b. dzielnicy pruskiej — będą uregulowane na podstawie osobnego porozumienia między Rządami Polski i Niemiec.

Wypłata pretensyj obywateli polskich na obszarze b. dzielnicy pruskiej z tytułu niezrealizowanych niemieckich przekazów pocztowych z czasu przed przejściem danych urzędów pocztowych przez Polskę — odbywa się na całym obszarze b. dzielnicy pruskiej na zasadzie specjalnej umowy zawartej między Ministerstwem b. Dzielnicy Pruskiej (Departament Poczty i Telegrafów) w Poznaniu, a Ministerstwem Poczty w Berlinie, a mianowicie na rachunek Rzeszy niemieckiej, według stosunku: marka polska za markę niemiecką.

Komisariat Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu dostarczał w swoim czasie Dyrekcjom Poczty i Telegrafów na obszarze b. dzielnicy pruskiej formularzy druków potrzebnych do inwentaryzacji wszelkiego dobra i wszelkiej własności państwowej przejętej przez polski Zarząd pocztowy od władz niemieckich na obszarze b. dzielnicy pruskiej na mocy art. 256 Traktatu Wersalskiego.

Wspomniane Dyrekcje Poczty i Telegrafów przeprowadziły inwentaryzację tego mienia państwowego, zaś Delegatura M. P. i T. w Poznaniu oszacowała je i przedstawiła Głównemu Urzędowi Likwid., celem przesłania Delegacji Rządu Polskiego w Komisji Odszkodowań w Paryżu.

W sprawie przydziału Polsce odpowiedniej ilości niemieckich wagonów pocztowych czyni M. P. i T. starania za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Przejętych już przez Polskę niemieckich wagonów pocztowych — nie uwzględniono przy wspomnianej wyżej inwentaryzacji i oszacowaniu mienia państwowego.

Rewindykacja przedmiotów zabranych, zajętych i zasekwestrowanych przez Niemców i wywiezionych z Polski.

Celem wykonania art. 238 Traktatu Wersalskiego w stosunku do Polski — zarządzono pismami M. P. i T. z dnia 8 listopada 1920 r. Nr. 2972/Pr./576/VI i z dnia 7 grudnia 1920 r. Nr. 39562/1942/VI inwentaryzację, dokładne oznaczenie i oszacowanie przedmiotów wywiezionych przez Niemców z Polski.

Okręgowe Dyrekcje P. i T. na obszarze b. dzielnicy austriackiej i b. dzielnicy rosyjskiej przedstawiły M. P. i T. zebrany materiał inwentaryzacyjny.

Materiał ten przesłano w swoim czasie Komisji Rewindykacyjnej przy Głównym Urzędzie Likwidacyjnym.

Wykazy przedmiotów wywiezionych przez Niemców z b. dzielnicy pruskiej, a podlegających rewindykacji — przedstawiła b. Delegatura M. P. i T. Biuru Prezydjalnemu b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, a nadto Ministerstwu P. i T., celem przesłania Ministerstwu Spraw Zagranicznych dla użytku delegacji Rządu Polskiego w Paryżu.

Rejestracja i likwidacja roszczeń obywateli polskich do b. monarchji austriacko-węgierskiej, tudzież inwentaryzacja i oszacowanie majątku państwowego przejętego przez Polskę na obszarze b. zaboru austriackiego.

W myśl rozporządzenia Ministerstwa Poczty i Telegrafów z dnia 5 października 1919 r. Nr. 28072/332/V (Dz. Urz. M. P. i T. z r. 1919 Nr. 15 poz. 5) o sposobie postępowania z przesyłkami pocztowymi z czasu rządów zaborczych, względnie okupacyjnych i rejestracji przypadających za te przesyłki odszkodowań — Okręgowe Dyrekcje Poczty i Telegr. kontynuowały rejestrację dodatkowo zgłoszonych roszczeń obywateli polskich do b. monarchji austriacko-węgierskiej.

M. P. i T. dokładało usilnych starań w Ministerstwie Skarbu i Głównym Urzędzie Likwidacyjnym, aby zgłoszone pretensje do b. zaborców względnie okupantów z tytułu niezrealizowanych przekazów pocztowych i odszkodowań za zaginione, lub ograbione przesyłki pocztowe — mogły być możliwie rychło wypłacone obywatelom polskim, zastępczo i na rachunek Skarbu b. monarchji austriacko-węgierskiej.

Zabiegi odnośne nie dały dotychczas dodatniego wyniku, gdyż Ministerstwo Skarbu odmówiło kredytu potrzebnego na wypłatę wspomnianych pretensyj, pozostając na stanowisku, że odnośne odszkodowania ciążą wedle Traktatu Pokoju wyłącznie na Skarbie austriackim.

W celu uregulowania powyższych pretensyj z rządem austriackim odbyły się ponadto w Wiedniu w miesiącach wrześniu i październiku 1921 r. — w myśl uchwały powziętej w czerwcu 1921 r. w Rzymie na konferencji przedstawicieli państw sukcesyjnych po b. monarchji austriacko-węgierskiej — narady Komitetów dla spraw likwidacji Poczto-

wej Kasy Oszczędności w Wiedniu, tudzież likwidacji zobowiązań wynikłych z działalności Zarządu pocztowego b. Austrii, Zarządu b. austriacko-węgierskich poczt polowych i etapowych i Zarządów pocztowych wspomnianych państw sukcesyjnych.

W wyniku tych narad sporządzono projekt układu państw sukcesyjnych, przewidujący ostateczne uregulowanie wszelkich zobowiązań zaborczych wynikłych z działalności wyżej wymienionych Zarządów pocztowych.

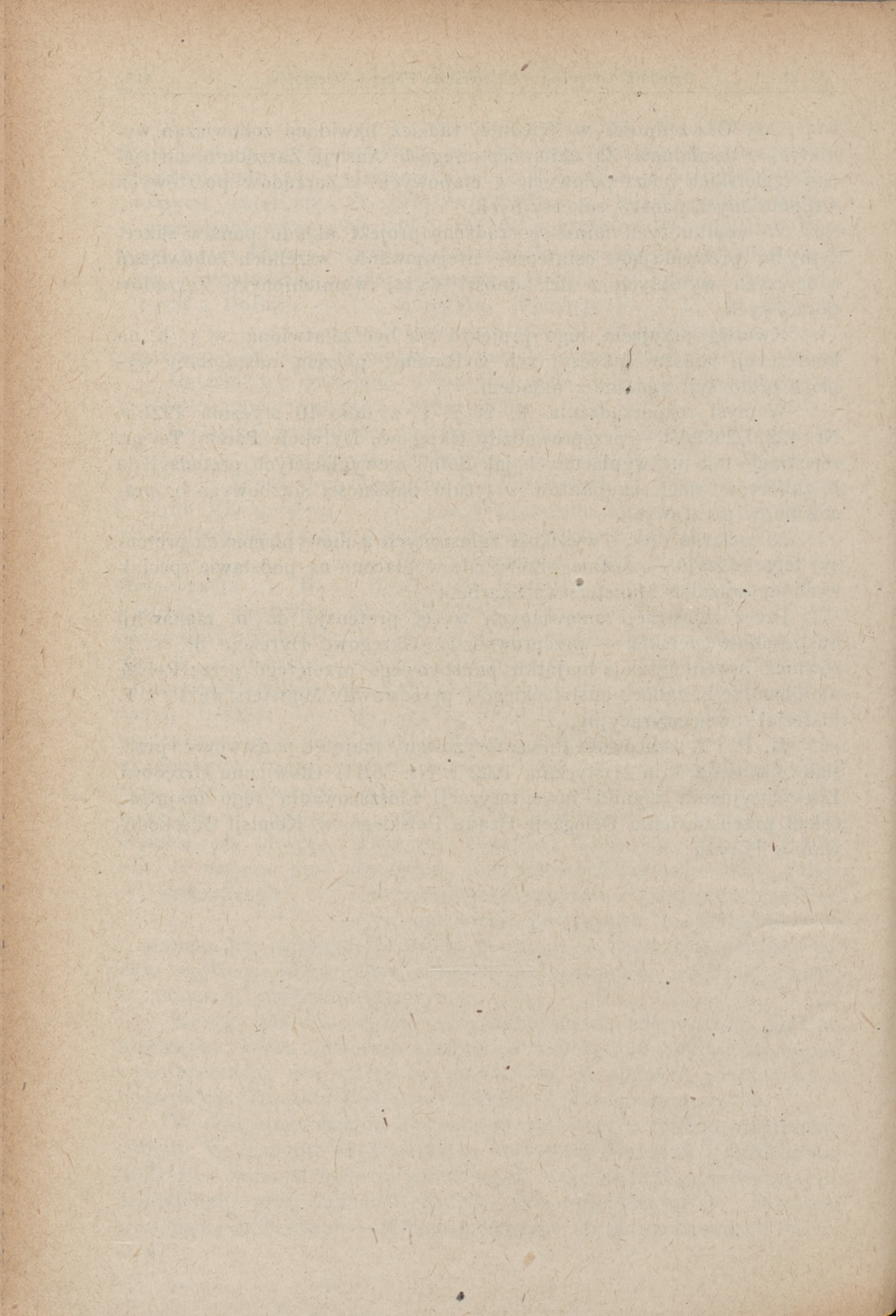
Kwestja przyjęcia tego projektu ma być załatwiona w r. b. na konferencji państw sukcesyjnych w Rzymie, poczem nastąpiłaby wypłata pretensyj, zgodnie z układem.

W myśl rozporządzenia M. P. i T. z dnia 10 stycznia 1921 r. Nr. 42227/2089/VI — przeprowadziły Okręgowe Dyrekcje Poczt i Tel. rejestrację tak już wypłaconych jak dotąd niewypłaconych pretensyj do b. zaborców wzgl. okupantów z tytułu należności służbowych b. pracowników pocztowych.

Nieznaczna ilość i wysokość zgłoszonych a niewypłaconych pretensyj tego rodzaju — została przeważnie wypłacona na podstawie specjalnych upoważnień Ministerstwa Skarbu.

Prócz rejestracji omawianych wyżej pretensyj do b. monarchji austriacko-węgierskiej — przeprowadziły Okręgowe Dyrekcje P. i T. również inwentaryzację majątku państwowego przejętego przez Polskę na obszarze b. zaboru austriackiego i przedstawiły Ministerstwu P. i T. materiał inwentaryzacyjny.

M. P. i T. oszacowało zinwentaryzowany majątek państwowy i przesłało pismem z dnia 21 stycznia 1922 r. Nr. 38/III Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu wyniki inwentaryzacji i oszacowania tego majątku, celem przedstawienia Delegacji Rządu Polskiego w Komisji Odszkodowań w Paryżu.



TREŚĆ

SPRAWOZDANIA MINISTERSTWA POCZT I TEL.

z czynności w okresie od 1 maja 1921 r. do 30 kwietnia 1922 r.

Słowo wstępne	2
I. Ogólne warunki i stosunki pracy organizacyjnej	3
II. Organizacja Ministerstwa i sprawy ogólne	
III. Dział osobowy	25
IV. Dział pocztowy	27
Stosunki pocztowe z zagranicą	41
Obrót pieniężny z zagranicą	47
Przewóz poczty	49
V. Dział telegraficzno-telefoniczny	57
Rozbudowa sieci telegraficznej i telefonicznej międzymiastowej oraz sieci telefonicznej miejskiej	63
Stosunki i sprawy ruchu telegraficznego i telefonicznego	68
Radjotelegraf	71
VI. Dział rachunkowości i kasowości	75
VII. Dział gospodarczy	83
Sprawy budynków poczt. i tel.	88
Sprawa zakładów telegraficznych i telefonicznych	100
VIII. Rejestracja i likwidacja roszczeń polskiej instytucji poczt. i tel. jako- też jej personelu lub stron prywatnych do b. zaborczych względ- nie okupacyjnych rządów lub zarządów poczt	108

CENA NUMERU 200 Mk.

